

utgitt

Fiskeridirektoratets
Bibliotek

AARSBERETNING

VEDKOMMENDE

NORGES FISKERIER

FOR

1912

UTGITT AV FISKERIDIREKTØREN

2DET HEFTE

1912

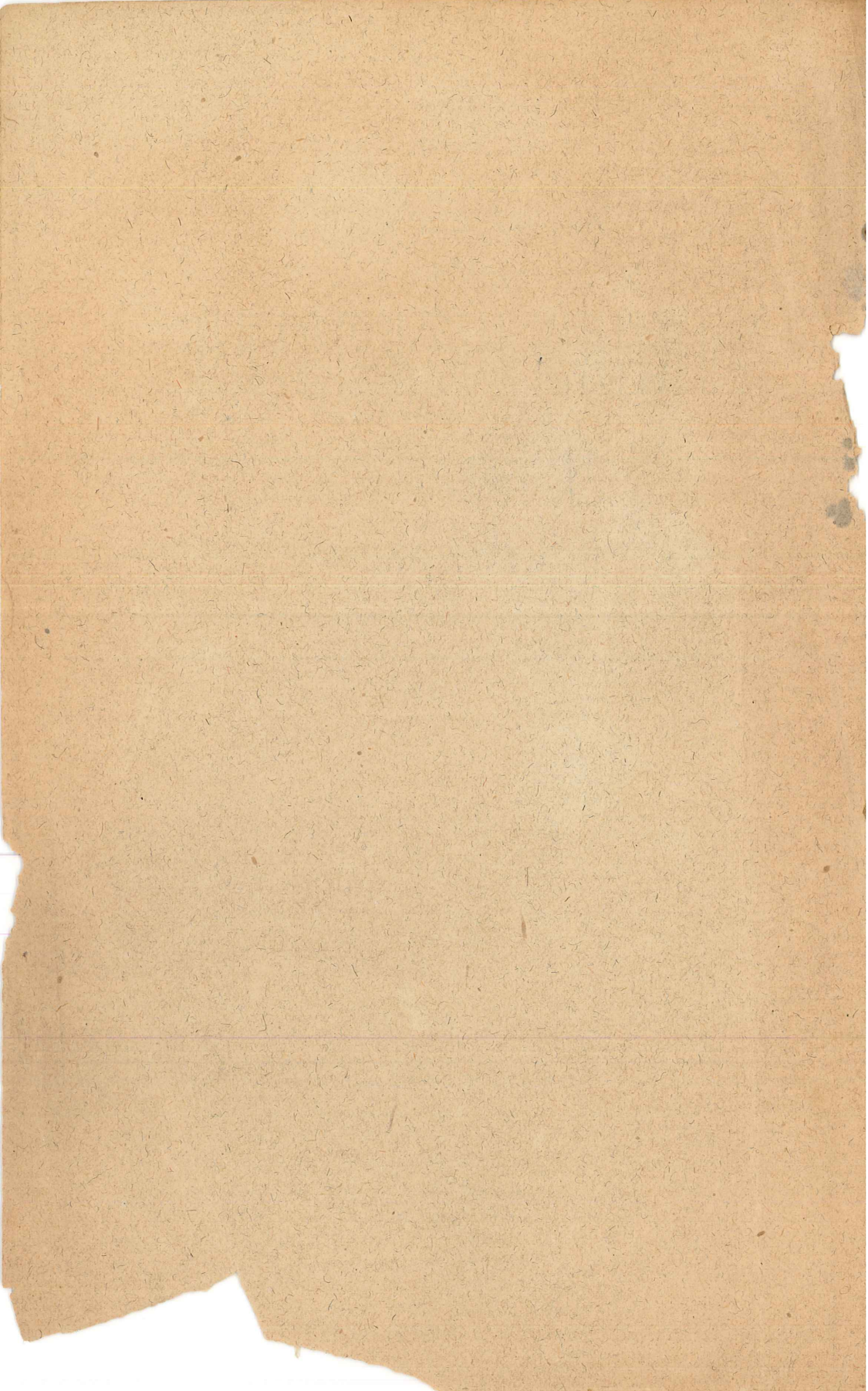
Fiskeriraadets forhandlinger i møte 9 til 12 oktober og de for raadet fremlagte foredrag.

BERGEN

A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI

1912

AARSBERETNING

VEDKOMMENDE

NORGES FISKERIER

FOR

1912

UTGIT AV FISKERIDIREKTØREN

2DET HEFTE

1912

Fiskeriraadets forhandlinger i møte 9 til 12 oktober og de for raadet fremlagte foredrag.

BERGEN

A/S JOHN GRIEGS BOKTRYKKERI

1912

Indhold.

	Side
Dagsorden for Fiskeriraadets forhandlinger	151
Udskrift av den under raadets møte førte protokol	152
Betænking angaaende spørsmålet om, hvad der kan gjøres til fremme av vore fiskevarer	162
Lov om salg av fersk torsk efter vegt	193
Angaaende utfærdigelse av en lov om bestemt størrelse av de kasser som benyttes ved utførsel av fersk sild i is	195
Angaaende nordmænds fiskeri under Island	205
Snurpenotsaken	207
Angaaende revision av landslotlovgivningen	263
Angaaende fornyelse av lov om hvalfangst av 7 januar 1904	268
Angaaende forøkelse av det Ældre Havfiskefond	270
Forestilling angaaende Finmarksfondet	274
Om vaarsildens utnyttels i hermetikindustrien og de ved fabrikeier Johan Tjaa- land foranledigede fremskridt i samme	289
Henstilling om tillæg til havneloven og loven om ulykkesforsikring for fiskere...	293
Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1913—1914	294
Angaaende organisationen av den videnskabelige havforskning	297

Fiskeriraadet 1912.

Fiskeriraadet sammentraadte paa Fiskeridirektørens kontor i Bergen onsdag den 9 oktober 1912. Møtet avsluttedes den 12 oktober.

I det følgende indtages den for raadet av Fiskeridirektøren fremlagte dagsorden, utskrift av den i raadets møte førte protokol samt de av Fiskeridirektøren fremlagte forelæg vedkommende de forskjellige av raadet behandlede saker.

Dagsorden for Fiskeriraadets forhandlinger.

1. Foranstaltninger til fremme av eksporten av fiskevarer. (Forelæg 1).
 2. Lov om salg av fersk torsk etter vegt. (Forelæg 2).
 3. Lov om bestemt størrelse av sildekasser. (Forelæg 3).
 4. Nordmænds fiskeri under Island. (Forelæg 4).
 5. Merkning av fiskefartøier.
 6. Snurpenotsaken. (Forelæg 5).
 7. Lov om landslot. (Forelæg 6).
 8. Fornyelse av lov av 7 januar 1904 om hvalfangst. (Forelæg 7).
 9. Forøkelse av det Ældre Havfiskefond. (Forelæg 8).
 10. Nye regler for og forøkelse av Finmarksfondet. (Forelæg 9).
 11. Valg av medlemmer av overstyret for Norges Oplysningskontor for Næringsveiene.
 12. Andre saker, som maatte forebringes av Fiskeridirektøren eller Fiskeriraadets medlemmer. (Forelæg 10 og 11).
 13. Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1913—1914. (Forelæg 12).
-

Utskrift av den under Fiskeriraadets møte den 9 til 12 oktober 1912 førte protokol.

Aar 1912 den 9 oktober sammentraadte Fiskeriraadet til møte paa Fiskeridirektørens kontor.

Møtet leledes av Fiskeridirektøren.

Av raadets medlemmer møtte:

Fra Smaalenenes amt	Repræsentant	J. M. Jensen
„ Jarlsberg og Larviks amt	—	O. Knem
„ Bratsberg amt	—	Fr. Hegge
„ Nedenes amt	—	T. Andersen
„ Lister og Mandals amt	—	J. Smith
„ Stavanger amt	—	Thorbj. Waage
„ Søndre Bergenhus amt	—	P. Kleppe
„ Bergens by	—	Jørgen Blydt
„ Nordre Bergenhus amt	—	Kr. Indrehus
„ Romsdals amt 1.	—	Knudt O. Otterlei
	2.	— Joh. Fr. Nielsen
„ Søndre Trondhjems amt	—	J. Bjørgan
„ Trondhjems by	—	Ingv. Klingenberg
„ Nordre Trondhjems amt	—	N. Brandtzæg
„ Nordlands amt 1.	—	P. Nikolaisen
	2. Suppleant	A. Hammerø
„ Tromsø amt	Repræsentant	D. Broks
„ Finmarkens amt 1.	—	J. O. Grøttum
	2.	— Alb. Krane

Dirigenten ønsket medlemmerne velkommen og erklærte møtet sat.

Til opmand valgtes Nielsen med 13 stemmer, Blydt hadde 4 st. Som forretningsorden vedtoges den tidligere benyttede, idet raadet sluttet sig til dirigentens forslag om at fiskeriagenterne Westergaard og Johnsen deltok i møtet.

Det av Fiskeridirektøren fremlagte forslag til dagsorden besluttet lagd til grund for raadets forhandlinger.

Dirigenten gav et referat angaaende de ifjor behandlede saker.

Man gik derefter over til behandling av den fremlagte dagsorden.

Dagsordenes post I. Foranstaltninger til fremme av eksporten av fiskevarer. (Forelæg 1).

Nielsen foreslog møtet utsat til eftermiddag kl. 4, dette vedtoges.

Om **øftermiddagen** fortsattes møtet.

Dagsordenens post 1. toges under behandling.

Saken besluttet behandlet punktvis.

Først behandledes spørsmålet „Varens behandling“.

Dirigenten fremsatte følgende forslag:

„Fiskeriraadet henstiller til Regjeringen at foranledige nedsat en komite til utredning av spørsmålet om hvad der kan gjøres for at forbedre kvaliteten av vore fiskevarer. Denne komite bør særlig undersøke, hvorvidt der kan opstilles norm for sortement av klipfisk, rundfisk og rotskjær indenlands samt hvorledes kundskaben om varens bedre behandling og saadant sortement bør spredes.“

Efter endel diskussion vedtoges dette forslag enstemmig.

Derefter behandledes spørsmålet „Efterretningsvæsenet“.

Dirigenten gav en oversigt over det arbeide vedkommende denne sak, som hittil var utført og om hvad der videre vil bli arbeidet med.

Videre behandledes: „Kundskaben om utenlandske fiskeprodukter og utenlandske markeder“.

Nielsen fremsatte saadant forslag: „Til fremme av vor eksport av fiskeriprodukter anbefaler Fiskeriraadet, at der yderligere bør ansættes faste fiskeriagenter eller handelsagenter i utlandet. Valg av sted sker efter samraad med landets fiskeriinstitutioner, børser og handelsforeninger.“

Dette forslag vedtoges enstemmig.

Derefter fremsatte dirigenten følgende forslag: „Fiskeriraadet foreslaar bevilget kr. 6000 til fiskeridadministrationens arbeide for fremme av eksporten av vore fiskevarer ved reiser i handelsøiemed, til indkjøp og utsendelse av vareprøver, til studium av toldforhold i forskjellige lande o. s. v.“

Dette forslag vedtoges enstemmig.

Møtet utsat.

Torsdag formiddag fortsattes møtet.

Repræsentanten O. Knem var nu fremmøtt.

Forinden man gik videre i dagsordenen omtalte dirigenten endel forskjellige foranstaltninger og opfindelser vedkommende behandlingen av forskjellige fiskeprodukter. (Forelæg 10).

Desuten fremlagdes et nyt forelæg: Angaaende organisationen av den videnskabelige havforskning.

Man gik derefter over til behandling av **Dagsordenens post 2. Lov om salg av forsk torsk efter vegt.** (Forelæg 2).

Indrehus fremsatte saadant forslag: § 1 i forslaget gives saadan ordlyd: „Efter indhentet uttalelse fra vedkommende u.v. lg (eller hvor saadanne ikke findes, herredsstyre) og amtsing kan Kongen paabyde, at kjøp og salg av fersk torsk under et bestemt fiske eller i nærmere betegnet distrikt det hele aar eller i en del av dette bare skal finde sted efter vegt.“

Bjørgan fremsatte saadant forslag til paragrafens ordlyd: „Ved de store vinter- og vaarfiskerier (skreifiskerierne) skal kjøp og salg av fersk torsk foregaa efter vegt. Fra denne bestemmelse kan Kongen gi dispensation efter andragende fra at opsynsdistrikts utvalg, naar beslutning derom er fattet med $\frac{2}{3}$ flertal.“

Ved alternativ votering mellem Indrehus's forslag og Bjørgans forslag vedtoges Bjørgans forslag med 15 mot 4 stemmer (Waage, Indrehus, Nikolaisen og Broks).

Hammerø foreslog derefter som tillæg til Bjørgans forslag, at amtstingets uttalelse skal indhentes angaaende et foreliggende dispensationsandragende.

Dette forslag vedtoges med 15 mot 4 stemmer (Bjørgan, Broks, Otterlei og Smith).

Dagsordenens post 3. Forslag til lov om bestemt størrelse av sildekasser. (Forelæg 3).

Det av Fiskeridirektøren fremsatte forslag til lov vedtoges enstemmig, idet der efter forslag fra Klingenberg i § 1 indtoges ordene „nye (ubrugte)“ mellem „anvendes“ og „kasser“.

Dagsordenens post 4. Nordmænds fiskeri ved Island (Forelæg 4) besluttedes foreløbig forbigaat.

Dagsordenens post 5. Lov om merkning av fiskefartøier besluttedes foreløbig utsat.

Dagsordenens post 6. Snurpenotens anvendelse under vaarsildfisket. (Forelæg 5).

Saken undergaves diskussion uten at der foretoges nogen votering i saken.

Efter en længere behandling enedes Fiskeriraadet om iaar at avstaa fra nogen votering i saken. Der blev dog uten motsigelse fra noget hold uttalt, at man ønsket at det overlates Fiskeridirektøren efterat

ha indhentet erklæringer fra de interesserte herredsstyrer og fiskeriforeninger, at ta under overveielse de av konsulent Iversen foresl aede forbud og ordensregler og i tilf elde fremme forslag for førstkommende Storting derom. Om videre foranstaltninger i saken foruts ettes i tilf elde forslag fremlagt for Raadet.

Møtet utsat.

Protokollen opl est.

Om **eftermiddagen** fortsattes forhandlinger.

Dagsordenens post 7. Forslag til lov om landslot. (F rel eg 6).

Det fremlagte forslag besluttedes behandlet paragrafvis.

  1. Eiter endel diskussion fremsatte Bjørgan forslag om at 2det punktum „Hvis fangstv erdien utgjør mindre end kr. 50, bortfalder landslot,“ utgaar.

Videre foreslog Bjørgan at sei ikke skal medtages som landslotpliktig.

Broks foreslog følgende ordlyd: „Hvor fangst av sild, brisling, sei, torsk, lodde og makrel foregaar“ o. s. v.

Klingenberg foreslog at der istedenfor opregning av de forskjellige arter sættes „fisk“.

Man stemte først over paragrafen saaledes som den foreligger i forslaget med forbehold senere at stemme over de foran refererte forslag. Med dette forbehold vedtoges paragrafen.

Derefter vedtoges Bjørgans forslag angaaende 2det punktum i   1 med 15 mot 4 stemmer (Waage, Broks, Kleppe og Otterlei).

Klingenbergs forslag forkastedes med 13 mot 6 stemmer.

Broks's forslag vedtoges med 15 mot 4 stemmer, hvorved votering bortfalt over Bjørgans forslag om at sei skulde utgaa.

Møtet utsat.

Fredag formiddag fortsattes m tet.

Man fortsatte behandlingen av forslaget til lov om landslot.

  2. Nikolaisen foreslog ved andet avsnit, at ordene „i en ikke længere avstand end 300 meter fra midtpunktet av notv ggen til inderste punkt av vaagen eller fjorden, hvor vanddybden er 2 meter ved almindelig lavvande“ utgaar.

Nikolaisens forslag vedtoges mot 1 stemme.

Blydt foreslog ordene „til sjøen stående“ i 2det avsnit ombyttet med „landslotberettigede“.

Dette forslag vedtoges enstemmig.

Knem foreslog at der istedenfor sidste linje i paragrafen indsættes:

„Av rundstæng utenfor marebakken, hvor landet ikke har været benyttet, svares ingen landslot.“

Dette forslag vedtoges enstemmig.

§ 3. Enstemmig vedtat.

§ 4. Ordene „og værdi“ i anden linje besluttedes efter forslag fra Kleppe enstemmig strøket.

§ 5. Enstemmig vedtat.

§ 6. Likesaa.

§ 7. Indrehus foreslog, at første afsnit gives saadan ordlyd: „Med hensyn til fordelingen av landslot mellem flere berettigede skal, hvor ikke hævdvunden sedvane gjælder eller aftale uttrykkelig er truffet mellem de berettigede, gjælde følgende regler.“

Med denne forandring vedtoges § 7 enstemmig.

§ 8 vedtoges enstemmig.

Derefter fremsatte Knem følgende forslag til en ny paragraf saalydende:

„Kongen kan for et engere eller videre distrikt, efter at distriktets by- og herredsstyrrer, fiskere samt de i spørgsmaalet forøvrig interesserte har været git anledning til at uttale sig, bestemme, at der ogsaa av andre end de i loven nævnte fiskesorter svares landslot eller at der svares en anden procentsats“.

Man voterte over dette forslag i to afdelinger, idet man først voterte over adgangen til at utvide lovens bestemmelser ogsaa til andre fiskesorter. Denne del av forslaget vedtoges enstemmig.

Derefter votertes over adgangen til ogsaa at fastsætte en anden procentsats. Denne del av forslaget forkastedes mot 2 stemmer (Knem og Jensen).

Dagsordenens post 8. Spørgsmaalet om fornyelse av lov av 7 januar 1904 om hvalfangst. (Forelæg 7).

Grøttum fremsatte forslag om at fornyelsen anbefales for ubestemt tid mot i forelægget foreslaat 10 aar.

Man vedtok først enstemmig at anbefale hvalloven fornyet med forbehold om derefter at stemme over tidsbegrænsningen.

Derefter blev ved alternativ votering mellem Grøttums forslag om ingen tidsbegrænsning og forelæggets forslag 10 aar vedtat at sætte en tidsbegrænsning av 10 aar med 14 mot 4 stemmer.

Dagsordenens post 9. Forøkelse av det Ældre Havfiskefond. (Forelæg 8). Overensstemmende med forelægget besluttedes enstemmig at anbefale fondet forøket med kr. 50 0000.

Fredag eftermiddag fortsattes møtet.

Dagsordenens post 10. Nye regler for og forøkelse av Finmarksfondet. (Forelæg 9).

I tilslutning til forelægget besluttedes enstemmig at anbefale Finmarksfondet forøket med kr. 100 000.

Dagsordenens post 4. Nordmænds fiskeri under Island. (Forelæg 4).

Denne post var tidligere forbigaaet.

Saken behandlede for lukkede døre.

Raadet besluttet at uttale: „Fiskeriraadet retter en indtrængende henstilling til Regjeringen om at søke at opnaa sikre og rolige forhold for den norske fiskeribedrift paa Island og at man til opnaaelse derav om nødvendig indrømmer toldlettelser for islandsk faarekjøt og islandske hester.“

To av raadets medlemmer Indrehus og Otterlei ønsker at ta en reservation med hensyn til spørsmålet om toldlettelser og vil senere føre til protokollen denne reservation.

Dagsordenens post 11. Valg av medlemmer av overstyret for Norges opplysningskontor for Næringsveiene.

Valget hadde saadant utfald:

Til representanter valgtes:

1. Grosserer Joh. Fr. Nielsen, Kristiansund, med 18 stemmer.
2. Apoteker Fr. Hegge, Langesund, med 16 stemmer.
3. Handelsmand Alb. Krane, Breivik paa Sørøen, med 10 stemmer.

Dernæst hadde overretssakfører Schjølberg, Bodø, 9 stemmer, konsul Waage 2 stemmer, konsul Klingenberg 1 stemme og eksportør Haanes 1 stemme.

Til suppleanter valgtes:

1. Konsul Waage, Stavanger, med 18 stemmer.
2. Overretssakfører Schjølberg, Bodø, med 18 stemmer.
3. Handelsmand Haave, Florø, med 11 stemmer.

Dernæst hadde konsul Klingenberg 7 stemmer, kjøbmand Kvalsund, konsul Berg og handelsmand N. Brandtzæg hver 1 stemme.

Møtet utsat.

Lørdag formiddag fortsattes møtet.

Dagsordenens post 5. Lov om merkning av fiskefartøier. Denne sak var foreløbig forbigaaet. Det av en komite ifjor utarbeidede lovforslag lagdes til grund for behandlingen.

§ 1. Vedtoges enstemmig.

§ 2. Efter forslag fra Nikolaisen besluttedes at forandre ordet „opsynsdistrikter“ i 4de linje til „distrikter“; forøvrig vedtoges paragrafen.

§ 3. Vedtoges enstemmig.

§ 4. Likesaa.

§ 5. Ordene „merkebrevet skal altid følge farkosten“ i slutningen av paragrafen besluttedes strøket; forøvrig enstemmig vedtat.

§ 6. Enstemmig vedtat.

§ 7—10. Enstemmig vedtat.

Ved § 11 besluttedes ikke at foreta nogen votering.

Derefter besluttedes at ta under behandling **Dagsordenens post 13. Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1913—1914.** (Forelæg 12).

Titel 1. Fiskeridirektørens kontor. Enstemmig vedtat forsaavidt angik den budgetmæssige side.

Derefter behandledes spørsmålet om organisation av den videnskabelige havforskning, hvorunder Fiskeriraadet enstemmig vedtok følgende uttalelse: „Raadet er enig med Fiskeridirektøren i, at man imøtekommer det av bestyrelsen for Bergens Museum uttalte ønske om at saken angaaende oprettelse av et havforskningsinstitut i Bergens by ikke behandles av Fiskeriraadet iaar. Man forutsætter herunder, at saken ikke senere vil bli fremmet uten at Fiskeriraadet har faat adgang til at uttale sig om den.

Titel 2. Drift av „Michael Sars“. Enstemmig vedtat.

Titel 3. Utgivelse av „Norsk Fiskeritidende“. Enstemmig vedtat.

Titel 4. Utgivelse av „Aarsberetning vedkommende Norges Fiskerier“. Enstemmig vedtat.

Titel 5. Fiskeriinspektørerne. Enstemmig vedtat for den budgetmæssige side.

Hegge, Jensen, Smith, Andersen og Knem fremsatte følgende forslag: Undertegnede repræsentanter fra Smaalenene, Jarlsberg og Larviks, Bratsberg, Nedenes og Lister og Mandals amter tillater sig at fremsætte forslag til følgende uttalelse under behandlingen av budgettets titel 5 fiskeriinspektørerne: „Fiskeriraadet finder det ønskelig, at der i forbindelse med ikrafttræden av en ny fiskerilov for Østlandet oprettes en fiskeriinspektørstilling for samme distrikt.“

Enstemmig vedtat.

Titel 6. Fiskeriagenterne. Enstemmig vedtat, idet ogsaa det under dagsordenens post 1 vedtagne kr. 6000 besluttedes opført under denne titel som et eget litra b.

Titel 7. Til stipendier for fiskere m. v.

Nielsen foreslog beløpet forhøiet til kr. 20000; dette forslag vedtoges enstemmig.

Titel 8. Navigationsundervisning for fiskere. Enstemmig vedtat.

Titel 9. Utsendelse av et fartøi til makrelflaaten i Nordsjøen.
Enstemmig vedtat.

Titel 10. Fiskeforsøk.

a. Fortsatte forsøk med fiskeri og behandling av Nordsjøild kr. 3000.
Enstemmig vedtat.

b. Undersøkelser av brislingforekomster paa Sydkysten kr. 3500.
Enstemmig vedtat.

Nielsen foreslog kr. 3000 opføres til fiskeforsøk efter sild efter departementets nærmere bestemmelse. Enstemmig vedtat.

Titel 11. Fiskeriselskaper og fiskeriforeninger.

1. Vardø fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

2. Hammerfest fiskeriforening. Krane optok forslag om at der opføres:

Administration	kr.	100.00
Islagring	„	200.00
Forsøk med snurrevad efter flyndre	„	250.00
Drivgarnsfiske efter sei	„	250.00
	kr.	800.00

hvorav statsbidrag kr. 600. Enstemmig vedtat.

3. Nordlands fiskeriselskap.

Nikolaisen foreslog statsbidraget forhøiet til kr. 6500, idet forhøielsen blir at tillægge posten arbeide for klippfiskens forbedring.

Enstemmig vedtat.

4. Namdalens fiskeriselskap.

Brandtzæg foreslog posten arbeide for forbedret tilvirkning forhøiet med kr. 250.

Dirigenten gik over hertil og foreslog statsbidraget sat til avrundet kr. 700. Enstemmig vedtat.

5. Fosens fiskeriselskap.

Efter henstillen fra Bjørgan forandret direktøren sit forslag derhen at der opføres et statsbidrag stort kr. 920, idet forhøielsen kr. 200, anvendes til fryseriet. Enstemmig vedtat.

6. Trondhjems fiskeriselskap. Enstemmig vedtat.

7. Trondhjems biologiske station. Enstemmig vedtat.

8. Kristiansunds fiskeriselskap.

Nielsen foreslog posten administration forhøiet med kr. 300, saaledes at statsbidraget blir ialt kr. 4000. Dette forslag vedtoges enstemmig.

9. Aalesunds fiskerforening. Enstemmig vedtat.

10. Fjærtøfts fiskerforening.

Direktøren refererte et senere inkommet overslag m. v. ved-

kommende et pakhus samt et modificert forslag om et ishus alene, gaaende ut paa, at der til et ishus opføres kr. 4400.

Blydt foreslog saken utsat til næste aar, for da at foreligge fuldt utredet. Blydts forslag vedtoges mot 3 stemmer (Nielsen, Hegge og Otterlei).

Dirigenten foreslog kr. 150 til administration for Fjærtøft fiskerforening. Enstemmig vedtat.

Derefter referertes andragende fra komiteen for den organiserte sammenslutning til arbeide for bedre behandling av klipfisk m. v. om kr. 800 til arbeide for bedre behandling av klipfisk. Enstemmig vedtat uten distriktsbidrag.

11. Herø fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

12. Selskapet for de Norske Fiskeriers Fremme.

Dirigenten foreslog statsbidraget forhøiet til kr. 11 600, idet posten østerskultur forhøies med kr. 300. Enstemmig vedtat.

13. Søndre Bergenhus fiskeriforening. Enstemmig vedtat.

14. Arendals fiskeriselskap.

Dirigenten refererte en skrivelse fra Arendals fiskeriselskap, hvorefter det ekstraordinære beløp kr. 2800 reduseres med kr. 1200, saaledes at der opføres ialt kr. 10 600, hvorav kr. 1600 ekstraordinært. Forslaget vedtoges med 10 mot 9 stemmer.

15. Østlandske fiskeriselskap. Enstemmig vedtat.

16. Foreningen til Fremme av Fiskeriet i Kristianiafjorden indenfor Drøbak. Enstemmig vedtat.

Kleppe fremsatte saadant forslag: Fiskeridirektøren anmodes om efter konferance med brislingfiskere og øvrige interesserte for næste Fiskeriraad at fremkomme med forslag om bevilgning til forsøksfiske efter brisling i Romsdalsfjordene. Enstemmig vedtat.

Titel 12—26. Opsyn ved forskjellige torskefiskerier vedtoges enstemmig efter enkelte kortere bemerkninger.

Titel 27. Opsyn ved vaarsildfisket. Enstemmig vedtat forsaavidt budgettet angaar.

Derefter vedtoges enstemmig den av direktøren foreslaatte deling av opsynsdistriktet.

Titel 28, 29, 30 vedtoges enstemmig.

Titel 31. Vrakervæsenet.

Hegge henstillet at spørsmålet om vrakning av makrel ogsaa op- toges til drøftelse sammen med vrakersaken forøvrig. Posten vedtoges enstemmig.

Titel 32—35 vedtoges enstemmig.

Titel 36. Til deltagelse i utstillingen i Kristiania 1914.

Fiskeridirektøren foreslog opført kr. 5000 til fiskeridirektionens deltagelse i utstillingen. Dette forslag vedtoges enstemmig.

Dirigenten fremsatte derefter saadant forslag til uttale: „Fiskeriraadet henstiller til Fiskeridirektøren at indgaa til Regjeringen med forslag om bevilgning til fiskeriselskapers og distrikters deltagelse i utstillingen i Kristiania 1914.“ Dette forslag vedtoges enstemmig.

Budgetbehandlingen var dermed tilendebragt, idet indtægterne vedtoges overensstemmende med forslaget.

Derefter referertes følgende av Hegge fremsatte forslag (forelæg 11):

1. Der rettes en henstilling om at havneloven tilføies en §, som forbyr utkastning av mudder, avfald fra fabrikker eller lignende paa steder, hvor saadan utkastning kan skade fiskerierne. Enstemmig vedtat.
2. Henstilling om tillæg til lov om ulykkesforsikring for fiskere, hvorved opprettes en egen appelkommission for fiskere, i likhet med hvad allerede er skeet vedkommende sjøfolk og skogsarbeidere.

Denne henstilling vedtoges enstemmig.

Den foran under behandlingen av dagsordenens post 4 omhandlede reservation fra to av raadets medlemmer tilførtes protokollen saalydende:

„To medlemmer, Otterlei og Indrehus, der er enig i ønskeligheten av en ordning med Island finder ikke for tiden at kunne ta stilling til det fremsatte forslag om nedsættelse eller ophævelse av den nuværende told paa islandsk faarekjøt og islandske hester.“

Oplæst og vedtat. Møtet hævet.

Johan Hjort.

J. M. Jensen.	O. Knem.	Jørgen Blydt.	Joh. Fr. Nielsen.
Kr. Indrehus.	Alb. Krane.	T. Andersen.	Thorb. Waage.
Hegge.	J. Smith.	Ingvar Klungenberg.	Peder O. Kleppe.
N. Brandtzæg.	A. Hammerø.	J. O. Grøttum.	Knudt O. Otterlei.
	D. Broks.	P. Nikolaisen.	

G. Johnson.

Forelæg 1.

Betænkning angaaende spørgsmaalet om, hvad der kan gjøres til fremme av eksporten av vore fiskevarer.

Under behandlingen av fiskeribudgettet har der saavel i Fiskeri-
raadet som i Stortinget ved flere leiligheter været ført forhandlinger om,
hvad der fra det offentliges side kunde gjøres for at fremme eksporten
av vore fiskeriprodukter. Saaledes har næringskomiteen henledet opmerk-
somheten paa spørgsmaalet om utsendelse av fiskeriagenter eller stipen-
diater til lande, hvor der kunde antages at være utsigt til at faa ind-
arbeidet nye eller at utvide ældre markeder, og nu senest har komiteen
i sin sidste indstilling uttalt ønsket om at der ved næste budgetforslag
saavidt mulig fremlægges en utredning herom.

Handels- og Industridepartementet har derfor under 8 juli d. a.
saavel anmodet Utenriksdepartementet som mig om at avgi saadan
uttalelse om denne sak, som jeg maatte finde anledning til. Jeg har
derefter henvendt mig til handelsforeninger og fiskeriselskaper samt fiskeri-
agenterne med anmodning om at uttale sig om saken, og idet jeg har
som bilag avtrykker de indkomne uttalelser, skal jeg desuten ogsaa saa-
vidt dette er mulig nu, bl. a. uten at jeg kjender Utenriksdepartementets
utredning av saken, avgi min uttalelse her, idet jeg haaber at denne vil
kunne foranledige en indgaaende behandling av spørgsmaalet fra Fiskeri-
raadets side.

Det her omhandlede spørsmål er efter sin natur av meget omfat-
tende art, ti det er jo klart, at utsigterne til at faa avsat norske fiskeri-
produkter maa være avhengig av mange faktorer, av hvorledes varen
behandles, av kundskaperne om markedets stilling, av kjendskapet til de
utenlandske produkter hvormed de norske produkter har at konkurrere,

av norske eksportørers kjendskap til det utenlandske marked og endelig av dette utenlandske markedes kjendskap til de norske fiskeriprodukter.

Jeg vil i det følgende derfor behandle disse enkelte sider av spørsmålet hver for sig.

Varens behandling.

Der har i de senere aar paa fiskerimøter, i Fiskeriraadet og i pressen været ført mange diskussioner om, hvad der kan gjøres for at forbedre kvaliteten av vore fiskeriprodukter.

Først og fremst maa i denne forbindelse nævnes det store arbeide som hvert aar utføres av mange forretningsmænd. Alt ialt gjøres der hvert aar store fremskridt paa gamle og nye baner. Men desuten har der ogsaa ved offentlig foranstaltning været gjort meget. Saaledes har der efter forslag av Fiskeriraadet været bevilget midler til utsendelse av vandrelærere, hvis opgave det har været at veilede fiskere og tilvirkere i behandlingen av produkterne. Det er ogsaa hævet over tvil at det arbeide som i første række har været utført fra Kristiansunds fiskeriselskap og av en frivillig organisation paa Søndmøre, har været av stor betydning og bidraget meget til at klipfisken f. eks. fra Romsdals amt i de senere aar har været betydelig bedre end tidligere. Trods dette fortjenstfulde arbeide har der dog ikke hersket hel tilfredshet med den maate hvorpaa denne sak fremmes, og det er efter min mening berettiget at uttale, at vi nu her i landet er meget langt fra at være kommet til en saadan organisation av dette arbeide, at det kan foregaa med tilfredsstillende energi og bevirke saa gode resultater som ønskelig er, om vore produkter skal komme paa høide med utlandets.

Aarsaken hertil maa efter min mening for en meget væsentlig del tilskrives den omstændighet, at kjøp og salg av fiskeprodukter i Norge i overveiende grad kun finder sted efter kvantitet og ikke efter kvalitet.

Mens salg av ferskfisk i utlandet omtrent overalt finder sted paa et offentlig fiskemarked, hvor varen fremlægges og utstilles og flere kjøpere samtidig konkurrerer om kjøpet av varen, bringes de ferske produkter her i landet til en enkelt kjøpers pakhus. Der finder ingen sammenligning sted mellem den ilandbragte vare og andre varer, og den hele fangst sælges under ett uanset om den bestaar av forskjellige kvaliteter. Under de store fiskerier sælges fisken nu for det meste paa stykketal og ofte rund, mens i utlandet ferske varer overalt sælges efter vekt og i sløiet stand. Det er klart, at den norske salgsmaate medfører en høist unøiagtig bedømmelse av værdien av de forskjellige dele av salgsprodukterne.

De saltede og tørrede varer omfatter selvfølgelig altid en række meget forskjelligartede produkter. Alt efter fiskens størrelse, alt efter behandlingens omhyggelighet faar de saltede og tørrede fiskevarer en særdeles forskjellig pris paa markedet i utlandet; men denne prisforskjel spiller kun liten rolle under kjøp og salg paa det indenlandske marked. Ihvertfald finder ikke kjøp og salg sted paa den maate, at sælgerne, fiskerne eller de mindre tilvirkere under selve salget faar anledning til at overbevise sig om hvilken rolle kvalitetsforskjellen i hvert enkelt tilfælde spiller.

Det er klart at denne salgsmåte maa ha den største indvirkning paa fiskernes og de mindre tilvirkeres behandling av varen. Først og fremst derved, at der blandt disse intet kjendskap findes til hvilke fordringer der paa de utenlandske markeder stilles til kvalitet, og hvilke forhold ved produkterne det er som betinger de forskjellige kvaliteter eller sorteringerne av varen. Dernæst fordi denne salgsmåte ikke gir fiskerne og tilvirkerne den drivfjær til bedre behandling av varen som enhver den sælger har, som ved salget av sine produkter opnaar en høiere pris for det bedre behandlede produkt. Det følger herav, at jo større fordringer man stiller til produktet, desto mere maa arbeidet for produkternes forbedring gaa i den retning, at man arbeider for en stadig skarper inndeling av produkterne efter deres kvalitet, og at denne inddeling maa søkes bekjendtgjort mest mulig baade blandt sælgere og kjøpere. Naar man her i landet nu i de senere aar har følt en stigende nødvendighet av at gjøre noget for at forbedre fiskeprodukterne, en nødvendighet, som selvfølgelig først og fremst har været følt av eksportørerne, som jo stod i direkte forbindelse med det utenlandske marked, saa maa det sies kun at ha været en halv foranstaltning, naar eksportørerne har villet igangsette et arbeide for forbedring av produkterne alene gjennom et opplysningsarbeide om varens behandling. Ser man saken fra sælgerens (fiskernes og tilvirkernes) standpunkt, maa man indrømme berettigelsen av at disse ogsaa vil føle et krav om at faa sine produkter forskjellig betalt, alt efter kvalitet. Men skal paa den anden side et salg og kjøp efter kvalitet komme istand, maa opplysningsarbeidet om varens behandling ogsaa sprede kundskap om, hvilke fordringer markedet stiller til de forskjellige slags kvaliteter. Man maa med andre ord ikke holde den producerende del av fiskeribedriftens mænd utenfor kundskapen om markedernes sortement av kvaliteter; men tvertimot søke at faa de producerende folk til medarbeidere i fremstilling av de forskjellige kvaliteter som markederne fordrer, istedenfor som nu selv at sortere de uten saadan kundskap producerede „samfængte“ fiskepartier, og salg og kjøp av sortement maa ske paa saadan maate at baade sælger og kjøper kan kontrollere sortementets rigtighet.

Naar der fra mange forretningshold har været og maaske endnu næres frygt for en reform i denne retning, saa skriver vel denne frygt sig fra den antagelse, at utbredelsen av kundskaben om sortementet skal kunne bidra til at der opstaar mange nye kjøpere, at grundlaget for ældre forretningers virksomhet skal svigte. Saadan frygt kommer erfaringsmæssig altid frem ved enhver ny reform som medfører utbredelse av kundskap om en bedrift, og den kan vel ha det berettigede i sig, at jo mere kundskap utbredes, desto større blir ogsaa fordringerne til kundskap, foretagsomhet og intelligens hos bedriftens mænd; men al erfaring har ogsaa vist, at det kun er ved at der stilles større fordringer baade til sælgeres og kjøperes kundskap, at en bedrift gaar frem. Og er det paa den anden side saa, som det særlig har været fremholdt fra forretningsstandens side, at det nu er nødvendig at foreta noget for at faa en forbedring av vore fiskeprodukter, saa bør man kunne vente at forretningsstanden selv vil bidra hertil med det kraftigste middel, som staar til dens raadighet, nemlig det at sprede kundskaben om sortement efter kvalitet og ved at begynde indkjøb efter sortement.

Det glæder mig ved denne anledning at kunne meddele, at det har lykkedes mig at vinde saadan tilslutning til disse tanker, at jeg har kunnet sikre mig den nødvendige sakyndige assistanse av forretningsmænd, til at kunne paabegynde utarbeidelsen av en beskrivelse av det for klipfisk og rundfisk almindelig brukte sortement. Arbeidet hermed vil bli paabegyndt i den nærmeste fremtid; men forat arbeidet skal kunne bli utført under mest mulig mangesidig deltagelse deri, vil jeg henstille til de medlemmer av Fiskeriraadet som er særlig sakyndig paa dette omraade, at de efter raadets avslutning vil delta i arbeidet, som forhaabentlig inden raadets sammentræden vil foreligge i en saavidt forberedt stand, at en videre drøftelse av enkeltheter vil kunne finde sted indenfor en større komite.

Jeg vil ogsaa anse det meget ønskelig om sortement av makrel blev behandlet paa samme maate, idet der som fremholdt fra flere hold (se bl. a. bilag 4) er fremkommet krav i denne retning.

I forbindelse med hvad jeg har fremholdt i det foregaaende, staar ogsaa spørsmålet om opprettelse av en vrakerinstitution for vrakning av rundfisk, klipfisk og makrel, hvorom der fra forskjellige hold er fremkommet forslag.

Jeg formaar endnu ikke at ta stilling til dette forslag; men det synes mig klart, at en offentlig vrakning ihvertfald ikke kan finde sted forinden der i likhet med vrakerinstruksen for sild har været utarbeidet den ovenfor foreslaaede beskrivelse av de forskjellige kvaliteter av disse varesorter. Det her foreslaaede arbeide vil derfor ihvertfald bli det første som maa gjøres til fremme av denne sak.

Skulde det lykkes ved forenede bestræbelser at faa utarbeidet paa tilfredsstillende maate en saadan beskrivelse av de ovenævnte produkter, vil man dernæst ha at ta standpunkt til spørsmålet om organisation av en vrakerinstitution samt til de forskjellige forslag om utsendelse av vandrelærere. Disse bør ikke alene faa i opdrag i sin almindelighet at utbrede kundskapen om, hvad der skal gjøres for at faa bedre produkter, men de bør ogsaa utbrede kundskap om, hvilke fordringer der stilles til sortementernes forskjellige kvaliteter. En trykt veiledning heri vil formentlig være til stor nytte under dette arbeide.

Efterretningsvæsenet.

Fiskeridirectionen har som bekjendt i mange aar planmæssig søkt at utvikle et godt etterretningsvæsen baade over utbyttet av fiskerne og over omsætningen av fiskeprodukter. I de sidste par aar har dette arbeide gjort et stort fremskritt ved utgivelsen av „Fiskets Gang“, som nu saa langt midlerne tillater det samler opplysninger baade om norske og utenlandske fiskerier. I de senere aar er der gjort betydelige fremskritt ogsaa derved at det har lykkedes at faa en ukentlig oppgave over hvad der eksporteres, og at tidsskriftet har faat plads for beretninger fra konsulaterne, som Utenriksdepartementet velvillig tilstiller mit kontor. Der er imidlertid endnu mange forbedringer i etterretningsvæsenet, som det vilde være ønskelig at kunne gjennomføre.

Hvad etterretninger om fiskerierne indenlands angaar, saa har det ikke lykkedes at faa organisert innsamlingen av opplysninger om fersk-fisk samt om enkelte tilvirkede varer (f. eks. sei). Dels skyldes dette gammel fordom mot offentliggjørelsen av slike opplysninger, som kun kan erholdes ved velvilje fra de interesserte selv, dels koster saadanne opplysninger saa mange penger til lønning av korrespondenter, at jeg endnu ikke har trodd at kunne fremsætte forslag derom.

Hvad de utenlandske fiskerier angaar har det længe været følt som et stort savn at man ikke kunde skaffe bedre opplysninger om fisket av torsk i Nordsjøen, rundt Island og paa den vestlige side av Atlanterhavet. Dette skyldes for Islands, Nyfundlands og Kanadas vedkommende fortrinnsvis den omstændighet, at etterretningsvæsenet i disse lande er langt mindre fuldkomment utviklet end her i landet. Det er klart, at det er umulig for den norske fiskeridirection direkte at foreta noget til at forbedre disse forhold. Derimot har jeg trodd, at det kunde ha stor betydning at arbeide for at vække en større international interesse for utviklingen av et internationalt etterretningsvæsen mellem de lande som er interesserte i de samme fiskerier. Jeg har derfor som Norges delegerte i det internationale Raad for Havforskning fremsat forslag

om at Raadet skulde rette en henstilling til de forskjellige lande om at utvikle sit etterretningsvæsen og igangssette en utveksling av ukentlige telegrammer om fisket av de fiskearter, som er gjenstand for handel som saltede og tørrede produkter. Det internationale Raad har git sin tilslutning til denne tanke og besluttet nedsat en komite til sakens utredning. Som medlem av denne komite haaber jeg videre at kunne virke for sakens fremme, og forat dette skal kunne ske i overensstemmelse med de interessertes ønsker, har jeg tilstillet de interesserte handelsforeninger et utkast til forslag (bilag 11 og 12), om hvilke opplysninger der skal kræves utvekslet mellem de forskjellige lande og Norge. Som sees av bilag 13—18 har forslaget vundet stor tilslutning og det vil danne grundlaget for videre arbeide med saken.

Det er klart, at man ikke straks vil kunne vente sig iøinefaldende resultater av disse bestræbelser. Det tar selvfølgelig tid at opnaa fremskridt i disse ting, men det vil forhaabentlig bli en begyndelse til en fremtidig utvikling at der kommer en samlet forestilling til regjeringerne fra fiskerifunktionærer i samtlige de interesserte lande.

Kundskapen om utenlandske fiskeprodukter.

I ældre tider da der i de nordeuropæiske lande væsentlig drevs kystfiskerier, var de norske fiskeprodukter saa væsentlig forskjellige fra de fleste utenlandske, at de hadde sine egne markeder, og handelen kunde foregaa uten synderlig kjendskap til produkterne av de utenlandske fiskerier. Ved de senere tiders utvikling av havfisket er disse forhold væsentlig forandret. Der produceres nu klipfisk baade i Storbritanien og Tyskland, og disse landes produkter konkurrerer paa de gamle norske markeder. Paa den anden side har der fra norsk side været gjort mange forsøk paa at utvikle fiskeri paa felter, hvor utlændinger i lange tider har drevet fiskeri (f. eks. linefiske paa svenskernes langefelter, drivgarnsfiske efter sild i Nordsjøen). Det er derfor i stigende grad blit nødvendig at kjende behandlingen av de utenlandske fiskeprodukter, hvormed de norske varer endda konkurrerer.

Fra fiskeridirectionens side har der derfor i de senere aar været arbeidet med at lære saadan utenlandsk behandling at kjende og fremforalt da behandlingen av Nordsjøensild saadan som den utføres av skotlændere og hollændere.

I bilag nr. 9 har konsulent Iversen som særlig har ledet disse forsøk git en oversigt over arbeidets stilling. Som det sees er han kommet til den opfatning, at kundskapen om Nordsjøensildens behandling og sortering til de forskjellige markeder endnu er meget ufuldkommen her i landet, hvorfor han anser det for særdeles magtpaaliggende at opta

et arbeide for at gjøre disse utenlandske produkter bekjendt her i landet. Jeg deler helt ut hr. Iversens opfatning herav. Der har som bekjendt i de senere aar været gjort store anstrengelser fra de norske fiskeres side for at kunne delta i Nordsjøfisket; men fiskerne har herunder møtt de største vanskeligheter. Selv de fiskere som av eget initiativ har tilberedt varen paa den av utlænderne indarbeidede maate har paa norske markeder ikke kunnet opnaa nogen fortjeneste som stod i forhold til deres bestræbelser, tvertimot har de gjentagende ganger maattet nøie sig med lavere priser, og det kan ikke sies, at der fra forretningsverdenens side endnu har været gjort nogen planmessige forsøk paa at indarbeide norske merker for Nordsjøfisket i likhet med de skotske. Aarsakerne hertil er formodentlig mange. Man har været optat med megen anden virksomhet og har seet saavidt stor fordel i at anvende Nordsjøfisket paa ældre markeder og med den gamle norske behandling av varen, at man ikke har fundet det umaken værdt at opta den mere langsigtige plan at oparbeide Nordsjøfisket som en ny norsk næringsvei. Men blandt de forskjellige aarsaker hører vistnok ogsaa den, at der her i landet endnu ikke blandt forretningsstanden findes tilstrækkelig kjendskap til den skotske silds behandling og sortement.

Hr. Iversen foreslaar i den anledning, at der gives de underordnede tilvirkere (geseller) anledning til at foreta reiser til Skotland og til at se salget av de forskjellige nationers sild i Tyskland og Østersjøprovinserne. Skjønt jeg deler den tanke, som har git foranledning til dette forslag, kan jeg dog for tiden ikke anbefale nogen bevilgning i dette øiemed. Jeg tror nemlig ikke at der vil bli anledning for disse underordnede tilvirkere til at faa foreta saadanne reiser eller øve nogen indflydelse paa forretningsvirksomheten, forinden de overordnede og selvstændige forretningsføks interesse er vakt for saken i større grad end nu er tilfældet. Se hvad herom er anført av hr. konsul Waage i bilag 10. Som et middel til arbeidet derfor har de forsøk skullet tjene som i senere tid er utført for regning av bevilgningen til „Michael Sars“, og jeg har paa mit budget opført forslag til bevilgning til fortsatte forsøk av lignende art (se titel fiskeforsøk). Ved siden derav mener jeg at det kan ha stor betydning at foreta mindre ambulerende utstillinger av utenlandske fiskeprodukter f. eks. skotsk og tysk Nordsjøfisket i dens forskjellige sorteringer. Da fiskeradministrationen dels gjennom sine fiskeriagenter i England og Tyskland og dels gjennom de utførte forsøk nu har erhvervet sig nøie kjendskap til produkterne, vil man være istand til ved indkjøp i utlandet at kunne erhverve lærerike samlinger og ledsage fremvisningen av disse med den nødvendige undervisning. Der vil imidlertid hertil fordres utgifter til reiser og indkjøp av produkterne, hvortil jeg som det vil sees nedenfor foreslaa bevilget de nødvendige midler.

Det er klart, at det arbejde som jeg saaledes foreslaar paabegyndt ikke vil kunne udføres i et enkelt aar eller begrænses til et oplysningsarbejde om skotsk og tysk sild. Der vil kræves lang tid til spredning av kundskap, og der vil efterhaanden kunne optages flere og flere slags produkter i arbeidet. Skal man imidlertid utrette noget, maa man i hvert enkelt øieblik begrænse sig til en enkelt eller nogen faa opgaver. For kommende termin tror jeg at Nordsjøsildden bør staa i første række, og jeg skal derfor her begrænse mig til omtalen av den; men alene denne omtale vil forhaabentlig ogsaa i sin almindelighet illustrere den arbeidsmaate som jeg her foreslaar optat av fiskeridirectionen.

Utenlandske markeder.

Som en av landets største eksportgrene har fiskeribedriften i særlig grad maattet anstrenge sig for at følge med i kjendskapet til de utenlandske marketers stilling. Norske fiskeprodukter spredes nu over en større del av jordkloden. Norske forretningsmænd foretar aarlig lange og kostbare reiser for personlig at iagttaa marketers bevægelse og ved enkelte av de største fiskemarkeder. I Storbritanien og Tyskland har man oprettet egne fiskeriagentstillinger til varetagelse av norske fiskerieresser og med det opdrag stadig at holde eksportører i Norge underrettet om markedets priser og svingninger.

Ved siden herav blir der særlig av overstyret for Norges Oplysningskontor for Næringsveiene utdelt en række stipendier til handelsstipendiater, hvis opgave det er i forskjellige lande at arbejde for indførelsen av norske varer. Disse stipendiater erholder i regelen i et kortere tidsrum av 2 eller 3 aar et stipendium, f. eks. 5 eller 6000 kroner, og de kan efter denne stipendietid bosætte sig i utlandet eller vende tilbake til Norge.

Ogsaa fiskerieresserne har været tilgodeset av disse stipendier. Fiskeriraadet vælger som bekjendt 3 medlemmer av overstyret for Oplysningskontoret, og det har ved utdelingen av flere stipendier særlig været forutsætningen at fremme utviklingen av nye fiskemarkeder.

Der har imidlertid inden fiskerieresserte kredse været drøftet mange meningsforskjelle om, hvorledes arbeidet for utvidelsen av fiskemarkeder bedst skal kunne ske fra det offentliges side. Det er klart at man ved alle overveielser av denne sak paa forhaand maa være paa det rene med, at det offentliges bestræbelser som regel kun vil kunne bestaa i at yde en hjælpende haand til de langt større og mere omfattende private bestræbelser.

Jeg har i de senere aar fra forretningskredser i stigende grad hørt uttalt tvil om værdien av utsendelse av stipendiater, som kun i et kort tidsrum, et par aar, har forpligtelse overfor det offentlige, som maaske selv maa benytte dette korte tidsrum som en læretid, uten i denne tid

at kunne gjøre nævneværdig nytte, og som kanskje etterpaa gaar over til en helt anden virksomhet, under hvilken de ingen interesse har av og heller ingen forpligtelse har til at vareta norske interesser. Man har derfor inden fiskerikredser i større grad interessert sig for spørsmålet om opprettelsen av stillinger, som i længere tidsrum eller varig kunde ha til opgave at tjene fiskerieksportens interesser i likhet med hvad tilfældet nu er ved fiskeriagentstillingerne. Og man har overfor mig særlig fremholdt ønskeligheten av at der kunde findes en form for utsendelse av folk, selvom disses reiser var av mere kortvarig natur, saaledes at disse mænd ogsaa efter sine reiser var forpligtet til overfor det offentlige at staa til tjeneste med de kundskaper de hadde erhvervet sig. Se bl. a. bilag 1.

Som det vil sees av de medfølgende bilag nr. 1—6 har der fra interesserte været fremholdt ønskeligheten av opprettelsen av agentstillinger i Amerika, i Rusland, i Middelhavslanene, utsendelse av stipendiat til Syd- og Mellemamerika og Kuba.

I uttalelsen fra Bergens handelsforenings fiskerigruppe (bilag 2) har det været fremholdt, „at vedkommende stipendiat maatte være fastknyttet til Fiskeridirektoriatet, saaledes at han efterhvert som der blev behov for det kunde utsendes for at studere forskjellige markeder.“

Da Handelsdepartementet har meddelt mig, at det har tilskrevet Utenriksdepartementet med anmodning om en utredning særlig av denne side av de her behandlede spørsmåal, finder jeg det ikke rigtig fra min side nu at uttale mig om den. Men hvad enten Utenriksdepartementets utredning vil foreligge inden Fiskeriraadet eller ikke, finder jeg det særdeles ønskelig at Fiskeriraadets medlemmer ut fra sin erfaring uttaler sig om saken, og jeg finder det ihvertfald at være berettiget for mit vedkommende at uttale ønskeligheten av, at man paa grundlag av de erfaringer som nu maa foreligge om handelstipendiater, optar til utredning spørsmålet om, hvad der maa ansees mest nyttig for eksporten, enten at der gives fortsatte bidrag til handelstipendiater for kortere tidsrum eller at der opprettes fastere stillinger for handelsagenter med varigere forpligtelser overfor det offentlige.

I første tilfælde — hvis det altsaa findes bedst at fortsætte utdelingen av stipendier — vil fiskeriinteresserne som hittil vel maatte søke at faa endel av disse stipendier utdelt i fiskeriøiemed.

I andet tilfælde, det nemlig at der gaaes til opprettelse av fastere handelsagentstillinger, vil det vel av budgetmæssige hensyn være nødvendig at ta under overveielse i hvilken utstrækning de agentposter som foreslaaes fra fiskerihold, kan kombineres med agentvirksomhet ogsaa for andre næringsveie.

Jeg anser det nødvendig, at de her antydede utredninger foreligger, forinden jeg yderligere uttaler mig om saken, men finder det rigtig at

Fiskeriraadet uttaler sig om spørsmålene allerede paa sakens nuværende stadium, idet jo ogsaa de private erfaringer vil ha største betydning som veiledning for administrationens overveielse av denne sak.

Fiskeridirectionens virksomhet.

Hvad jeg i det foregaaende har fremholdt, gjør selvfølgelig ingen fordring paa at gi nogen uttømmende behandling av det saa omfattende spørsmål, som statsmyndighetene har forelagt mig til uttalelse. Jeg har kun villet søke at belyse enkelte av sakens viktige sider, idet jeg dog haaber at det ogsaa herav fremgaar hvor mange og viktige oppgaver der nu foreligger saavel for private som for det offentlige til fremme av det maal at øke værdien av vore fiskeriprodukter. For de fleste av disse oppgaver er det karakteristisk at deres løsning forutsætter kjendskapet til forholdene baade i utlandet og i Norge. Dette gjælder ethvert arbeide for forbedring av produkternes kvalitet, utviklingen av etterretningsvæsenet, fremstillingen av norske produkter av samme art som dem, der frembringes i utlandet, og fremfor noget andet arbeidet for nye markeder. Hvorledes man end kommer til at organisere norske bestræbelser for disse formaal i selve utlandet, saa vil den saklige fiskeridirection eller Fiskeridirektørens kontor ha den særlige og viktige oppgave at formidle et samarbeide mellem bestræbelserne ute og hjemme. Der er derfor i senere tid i stadig stigende grad blit forelagt Fiskeridirektøren saker angaaende spørsmål om utenrikske forhold. Jeg har hittil søkt at behandle disse saker som jeg bedst kunde, paa grundlag av litteratur og skriftlige dokumenter, men sterkt følt savnet av anledningen til personlig at se mange forhold i utlandet paa nært hold. Den til reiseutgifter paa kontoret givne bevilgning har overveiende været forutsat anvendt til reiser indenlands, og den strækker ikke til mer end de reiser som bør foretages indenlands. Jeg har derfor stadig kviet mig for at anholde departementet om tilladelse til at foreta reiser og kun en enkelt gang foretat en længere reise til Spanien. Med den økede betydning som utenrikske forhold har faat for vore fiskerier, med den sterke vekst som utbyttet av fiskerierne har opnaadd i de senere aar, finder jeg at min hittil forsigtige holdning i denne retning i fremtiden vilde være en feil. Den saklige fiskeridirection har saa store interesser at vareta og er i og for sig en saa stor forretning, at den bør søke den samme anledning til personlig at holde sig à jour med forholdene, som enhver større forretningsmand i privat bedrift anser for en selvfølgelig nødvendighet. Jeg er blit bestyrket i denne min opfatning ved mottagelsen av skrivelse av 4 september fra Bergens handelsforenings fiskerigruppe, som uten nogen foranledning fra min side foreslaar, at der i disse øie-med stilles til raadighet „et beløp av 6000 kr. aarlig til anvendelse efter

Fiskeridirektørens nærmere bestemmelse. Beløpet vilde da bli at bruke til det deromhandlende øiemed og vilde bli benyttet til reiser for en av Fiskeridirektoriatets funktionærer i handelsøiemed,³ til propaganda for vor fiskeeksport, til indkjøp og utsendelse av vareprøver, til studium av toldforhold i forskjellige land o. s. v.“

Jeg anser det særdeles ønskelig at det her fremsatte forslag blir fremmet, og finder ikke at kunne gi en bedre betegnelse av den eventuelle bevilgnings anvendelse end gjort i ovenstaaende citat. Av denne bevilgning maatte i tilfælde utredes utgifterne til alle de reiser som Fiskeridirektøren eller hans medarbeidere foretar i utlandet for undersøkelse av handelsspørsmål. For anvendelsen av den del av beløpet som gaar til propaganda for fiskeeksporten, indkjøp og utsendelse av vareprøver vil der i størst mulig utstrækning maatte utarbeides en detaljert plan, som i hvert enkelt tilfælde vil maatte bli at forelægge for Handelsdepartementet. Skulde der for kommende termin bli bevilget kr. 6000 i dette øiemed, vil jeg foreslaa at der foruten reiser i utlandet optages den ovenfor under avsnittet „Kundskaben om utenlandske fiskeprodukter“ nævnte plan, at erhverve samlinger av skotske og muligens tyske sildesorteringer og at anvende disse til ambuleringer langs kysten. Dette arbeide vil selvfølgelig ogsaa forutsætte reiser til utlandet til indkjøp av prøverne. Naar jeg saaledes foreslaar bevilget kr. 6000 for næste termin til fiskeridirektionens arbeide for fremme av eksporten av vore fiskevarer, vil jeg dermed uttrykkelig ha uttalt, at dette forslag selvfølgelig ikke paa nogen maate bør hindre andre forslag om bevilgninger til fremme av arbeidet i utlandet f. eks. ved agenter. Som nævnt i foregaaende avsnit anser jeg mig for tiden ikke berettiget til at fremsætte noget forslag derom, forinden der foreligger en utredning fra Utenriksdepartementet og jeg har hørt Fiskeriraadets uttalelse om saken.

Det her foreslaaede beløp vil efter min mening bedst kunne opføres under titel 6 som littra b, som et eget arbeide i likhet med de øvrige arbeider der utføres av kontoret (drift av Michael Sars, fiskeforsøk etc.).

Bilag I.

Til
bestyrelsen for Kristiansunds handelsforening.

I besvarelse av den ærede bestyrelses skrivelse av 19 august led-saget av herr Fiskeridirektørens skrivelse av 14 s. m. skal eksportutvalget meddele, at det finder, at spørsmålet om at fremme eksporten av vort

lands fiskeriprodukt er meget aktuelt og at en forbedring av de nuværende forhold er høist paakrævet.

Ekspportutvalget mener, at den nuværende ordning med utsendelse av kommercielle stipendiater — som oftest ganske unge mennesker uten synderlig praktisk erfaring — ikke kan siges at tilfredsstille de krav som den for vort land saa viktige eksport av fiskeriprodukter med rette maa kunne gjøre fordring paa. Man skulde derfor anbefale, at der næst efter at der ved utdeling av stipendierne tages mest mulig hensyn til fiskeeksporten, ogsaa ansættes faste fiskeriagenter paa steder der bestemmes efter samraad med de interesserte byers handelsforeninger og andre institutioner; selvsagt vilde disse faste agenter ogsaa maatte kunne i nogen grad vareta andre eksportgrenes interesser.

Det er saa, at den her antydede ordning nok vil medføre en ikke liten merutgift for staten, men naar hensees til den viktige rolle, fiskeeksporten spiller og til det energiske arbeide, som vore utenlandske konkurrenter driver for at erobre nye markeder for sine fiskeprodukter og for at støtte eksporten paa de ældre markeder, mener vi, at vor fiskerierhverv har fuldt krav paa at faa bevilget de midler, som maatte behøves til dette spørsmåls heldigste løsning.

Kristiansund N. den 5 september 1912.

Ærbødigst
eksportutvalget
N. Heide,
f. t. formand.

Bilag 2.

Fra

Bergens Handelsforenings særgruppe av eksportører i fiskeriprodukter.

Hr. Fiskeridirektøren, hersteds.

I anledning hr. Fiskeridirektørens ærede skrivelse av 14 f. m. angaaende spørsmålet om utsendelse av fiskeriagenter eller fiskeristipendiater skal man tillate sig at uttale sin tilslutning til tanken herom.

Man vil imidlertid bestemt fremholde, at vedkommende stipendiat maatte være fastknyttet til Fiskeridirektoriatet, saaledes at han efterhvert som der blev behov for det kunde utsendes for at studere forskjellige markeder.

Man er nemlig ikke i tvil om, at den ordning vilde være betydelig mere virkningsfull end den hittil benyttede.

Skulde budgetmæssige hensyn stille sig iveien for den her foreslaatte ordning vil man tillate sig at antyde, at der av Oplysningskontoret

for Næringsveies midler til anvendelse for handelsstipendiater overlates et beløp av 6000 kr. aarlig til anvendelse efter Fiskeridirektørens nærmere bestemmelse. Beløpet vilde da bli at bruke til det her omhandlede øiemed og vilde bli benyttet til reiser for en av Fiskeridirektoriatets funktionærer i handelsøiemed, til propaganda for vor fiskeeksport, til indkjøp og utsendelse av vareprøver, til studium av toldforhold i forskjellige lande o. s. v.

Man forutsætter ogsaa, at de her omhandlede bevilgninger gives uavkortet uten hensyn til den bevilgning som vil bli git til studium av vore eksportmarkeder efter Panamakanalens aapning, idet det beløp som maatte bli bevilget til den som skulde studere de specielle spørsmåal som reiser sig i anledning aapningen av Panamakanalen ikke paa nogen maate maa forhindre studiet av vore øvrige markeder for fiskeeksporten, uagtet selvfølgelig fiskeeksporten har den største interesse i markederne omkring Panamakanalen.

Bergen den 4 september 1912.

Ærbødigst
for fiskerigruppen
C. Joys,
formand.

Bilag 3.

Fra
Børskomiteen.

Til hr. Fiskeridirektøren i Bergen.

Hr. Direktørens ærede skrivelse av 14 ds. har man oversendt Sørlandets fiskehandlerforening til uttalelse, og har man derfra mottatt svar saalydende:

„Som svar paa vedlagte skrivelse fra Fiskeridirektøren av 14 ds. skal jeg tillate mig paa Sørlandets fiskehandlerforenings vegne at meddele, at herværende eksportører finder det ønskelig, om der ved hjelp av utsendte stipendiater kunde aapnes nye markeder for saltet makrel i syd og mellem Amerika og Kuba. Likeledes vilde det være ønskelig om der kunde gjøres noget for at faa avsætning for fersk makrel i Tyskland, hvor befolkningen ikke har kjendskap til denne fiskesort.“

Denne uttalelse der paa foreningens vegne er undertegnet av formanden hr. eksportør P. H. Lohmann tillater man sig gi sin bedste tilslutning.

Kristiansand S. den 2 september 1912.

Ærbødigst
børskomiteen
v/ Emil Eriksen

Bilag 4.

Fra
Østlandske fiskeriselskap, Langesund.

Hr. Fiskeridirektøren.

I anledning hr. Direktørens skrivelse av 14 ds. angaaende spørsmålet om eventuel utsendelse av fiskeriagenter eller stipendiater tillater man sig foreløbig at uttale, at denne ordning for tiden vistnok ikke vil spille nogen særlig rolle for vort distrikt uten forsaavidt angaar det gamle spørsmaal om fiskeriagent eller stipendiat i De Forenede Stater. Herom tillater man sig at henwise til tidligere korrespondance nemlig selskapets skrivelse av 9 desember f. a. til det kgl. Handelsdepartement og av 30 mai d. a. til hr. direktøren.

Foruten en tilfredsstillende løsning av denne sak, tror man, vort distrikts fiskeeksport først og fremst trenger forbedrede kommunikationer, særlig mer praktiske samtrafikbestemmelser for jernbanetransporten paa Sverige, Danmark og Tyskland. Endvidere vil det være av særdeles stor betydning for saavel makrel- som hummereksepten om der kunde bli ansat en offentlig vraker i distriktets største eksportby, Kristiansand S.

Under dorgemakrelfisket i Nordsjøen har man nu ingen offentlig myndighet til at avgjøre mulige tvistemaal mellem kjøpere og fiskere. Paa grund av den store konkurranse betaales derfor samme priser for slet behandlet vare som for god. Samtlige eksportører og fiskerne med er enige om, at dette forhold i lengden bevirker forringelse av varens kvalitet, og at det derfor er nødvendig at faa ansat en offentlig vraker. Savnet av en saadan myndighet hindrer ogsaa i væsentlig grad nye firmaers konkurranse, idet det for disse er overordentlig vanskelig at opnaa nogenlunde gunstige salgsbetingelser paa det amerikanske marked. Det er den almindelige opfatning, at en offentlig vrakers stempel straks vilde stille disse nye firmaer paa like salgsbetingelser med de gamle kjendte forretninger.

Ogsaa for hummereksepten vil en offentlig vraker være av særdeles stor betydning. De almindelige leveringsbetingelser saavel til Danmark som Tyskland er nemlig nu, at hummeren skal pakkes levende fob. Kristiansand. Selvfølgelig vil der særlig om forsommeren og tidlig paa høsten dø flere dyr under transporten, og herfor faar man da stadig betydelig avdrag i salgssummen, uanset at leveringsbetingelserne er overholdt, og uten at man har nogensomhelst anledning til at kontrollere mottagerens paastande.

Fra flere av de større eksportørers side er der meddelt os, at en offentlig vrakers attest for, at hummeren var levende og uskadt ved ind-

pakningen, utvilsomt vil avværge alle disse stadige reklamationer ved hummereksperten og aarlig spare eksportørerne for store summer dels i avtræk og dels i som oftest resultatløse procesomkostninger.

Man vil derfor benytte anledningen til at henstille til hr. Direktøren velvilligst at søke utvirket, at der i næste budgetaar forsøksvis ansættes en offentlig vraker i Kristiansand av hensyn til makrel- og hummereksperten.

Med hensyn til den detaljerte ordning av denne sak, saasom fastsettelse av tarif, instruks m. v. saavel som til mulige andre tider end forannævnt ved spørsmålet om utsendelse av fiskeriagenter eller stipendiater, skal man tillate sig at komme tilbake hertil efter konferanse med de interesserte eksportører, idet den fastsatte frist for besvarelsen av omhandlede skrivelse — 1 september — ikke tillater os nu at forelægge saken for eksportørerne.

Langesund den 23 august 1912.

Ærbødigst
Østlandske fiskeriselskap
Fredr. Hegge.

S. Johannessen.

Bilag 5.

Fra
Norges fiskeriagent i Tyskland.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

I anledning hr. Direktørens skrivelse av 14, hvori De ønsker en uttalelse fra mig hvorvidt der er nogen specielle foranstaltninger som ønskes paapekt for at indarbeide nye markeder eller utvide ældre for vore fiskeprodukter.

Jeg har tidligere uttalt mig for, at jeg tror en fiskeriagent i Russland kunde faa betydning for vore fiskerier, dersom man kunde finde den rette mand for stillingen. Jeg skal indrømme at det ikke er saalet for Ruslands vedkommende, men dersom den avlønnes og utstyres efter nutidens fordringer, skulde man tro at habile ansøkere meldte sig.

I midten av 1890-aarene var det sterkt paa tale at sende en fiskeriagent til Amerika; jeg tror hvis det den gang hadde været gjort, vilde vor eksport av fiskeprodukter for aar tilbake været i et bedre gjænge end den nu er.

Jeg tror, at staten kan gjøre meget godt ved at arbeide for en utvidet eksport ogsaa til oversjøiske lande. Hvad der gjøres, bør imidlertid gjøres helt. De mænd der sendes ut bør ha aars erfaring som

kjøbmænd, ha de fornødne varekundskaper, kjende Norges fiskerier og de forskjellige byers og distrikters handelsinteresser samt ha fornødne sprogkundskaper.

Jeg anser mig uberettiget til at foreslaa noget bestemt land, hvor der bør begyndes, arbeidsfeltet er meget stort. Spørsmålet herom maa nærmest bli avgjort, naar man er enig om hvilke dele av vor fiskeriekspport det er man særlig ønsker fremmet, da faar bestemmes i hvilket land eller hvilken verdensdel vi har størst utsigt til at oparbeide et stort marked for disse. Naar dette er bestemt, da vil jeg anbefale at denne eller disse poster utstyres saadan, at deres tid helt kan optages, de fornødne reiser foretages, vedkommendes arbeidskraft, energi og interesse maa helt kunne utnyttes.

Hvad gagen angaar, da maa den sættes efter de forhold under hvilke vedkommende skal leve og virke, der fordres ogsaa modne mænd til disse stillinger. Det er ikke gjennemgangsstillinger for unge mænd; det er stillinger, som det under store forhold tar aar for helt at kunne utfylde.

Jeg vil samtidig tillate mig at henlede hr. direktørens opmerksomhet paa min aarsberetning for 1911. Ferskfiskhandelen, her omtaler jeg en rute paa Geestemünde, som er Tysklands største ferskfiskmarked. Tromsø stifts ferskfiskekspport, de høie fragter for de mindst værdifulde fiskesorter, samt at der fra offentlig side maa gjøres mere for at skaffe, ishuse og lære saavel fisker som eksportør hvordan fisken kan og skal behandles for at kunne bli en værdifuld handelsvare, som det kan lønne sig at eksportere.

Likesaa hvad fiskekassernes størrelse angaar, jeg har i lange tider paapekt dette. Inspektør Johnsen har nu optat saken paany, det er en reform som maa komme og jo før jo bedre.

Dersom hr. direktøren vilde forelægge disse forannævnte spørsmåal for Fiskeriraadet, tror jeg det vil ha sin store betydning at spørsmåalene her diskuteres, og at raadet uttaler sig herom. Min beretning bør isaa-fald itide sendes medlemmerne.

Hamburg den 20 august 1912.

Ærbødigst
Westergaard.

Bilag 6.

Hr. Fiskeridirektøren.

I skrivelse av 14. ds. har hr. direktøren anmodet om min uttalelse angaaende spørsmålet om, hvad der fra det offentliges side kan gjøres for at fremme eksporten av vore fiskeriprodukter.

I den anledning tillater jeg mig at bemerke:

For eksporten er det i første række nødvendig, at de produkter, som skal eksporteres, er tilvirket paa bedste maate og saaledes som konsumenterne ønsker dem. Jeg skal ikke nærmere komme ind paa de mange spørmaal som opstaar i denne forbindelse, men tillater mig at henvise til en anden ekspedition av idag om utsendelse i de nordligste amter av vandrelærere i tilvirkning av klipfisk.

Dernæst er det av betydning, at produkterne kan bringes frem til konsumtionsstederne paa bedste og billigste maate. Dampskibsrutespørmaalene har derfor spillet en stor rolle i de tidligere utredninger av det foreliggende spørmaal. Jeg tillater mig ogsaa med hensyn til denne side av saken at henvise til en egen ekspedition av idag, hvori jeg nærmere behandler spørmaalet om vore forbindelser paa England.

Hvad angaar arbeidet paa konsumtionsstederne skal jeg tillate mig at anføre:

Jeg har mindre tro paa, at stipendiater som for et kortere tidsrum opholder sig paa et sted kan utrette noget av større betydning, især hvor de ikke tar sigte paa bestemte artikler, men eksport i sin almindelighet og gjerne paa import ogsaa, idet de jo som regel har ret til at arbeide for egen regning.

At oparbeide nye markeder kræver lang tid, energisk arbeide og rummelige pengeforhold. Derfor anser jeg det heldigst, at der ansættes faste handelsagenter paa forskjellige steder, som har til livsopgave at oparbeide marked for de norske produkter.

Jeg skal ogsaa nærmere antyde, hvor jeg antar at slike handelsagenter med held kunde opta arbeidet.

I Europa er det min opfatning, at vi er altfor litet inde paa markederne i det østlige Middelhav med vore fiskeriprodukter. Saavel i Lilleasien og Ægypten som i Grækenland og Italien er endnu meget at gjøre. Røkesildmarkederne har vi ikke magtet at arbeide os ind paa, markedet for Labradorfisk er os ganske fremmed, endskjønt vi — som jeg i en anden skrivelse har paapekt — skulde ha de bedste betingelser for at underlægge os dette.

En handelsagent i det indre Middelhav vilde ha et stort virkefelt, og kunde hans virksomhet kombineres med arbeidet paa vore stokfiskmarkeder i Syditalien, hvilken forretning jo har lidt meget under de herskende usikre forhold, vilde hans tid og kræfter være fuldt optat.

Jeg tror ogsaa at en agent i Syd-Afrika vilde kunne utrette betydelig for vore fiskeriprodukter. Der gaar nu meget sei dertil, men ved arbeide maatte ogsaa vore andre tørfisksorter og fiskeriprodukter forøvrig kunne skaffes indpas her, hvor utviklingen skrider rask frem.

Likeledes tror jeg, at det for oparbeidelse av større direkte eksport

til Argentina og øvrige sydamerikanske stater vil være av den største betydning, om vi hadde en fast mand derute. Vi er nu i altfor høi grad avhengig av Hamburg og andre omveie for omsætningen; men det er klart, at kun direkte arbeide paa markederne vil gi stabile forhold, likesom man derved bedst kan øke omsætningen. For indarbeidelse av nye varer vil en fast handelsagent være av den største betydning, og den raske utvikling som foregaar i Sydamerika, vil utvilsomt ogsaa medføre et større forbruk av fiskeriprodukter, hvorfor det gjælder at være repræsentert paa markedet paa bedste maate, hvad jeg tror bedst vil ske ved en egen utsendt handelsagent.

p. t. Kristiania d. 26 august 1912.

Ærbødigst
Hans Johnsen.

Bilag 7.

Hr. Fiskeridirektøren.

Under min netop avsluttede reise i det nordlige Norge for at demonstrere apparater for kunstig tørring av klipfisk blev jeg slaat av, hvor slet klipfisken var som eksportprodukt.

Jeg havde anledning flere steder til at se betydelige lagere av klipfisk, og overalt bar den præget av slet behandling. Kjøbmændene, jeg talte med, var fuldt opmerksom herpaa og saa med bekymring fremtiden imøte, idet den stigende produktion saa meget vanskeligere kunde omsættes, naar varen blev saa daarlig tilvirket.

For at opnaa høiere priser paa de markeder, den norske klipfisk behersker, og for at erobre nye er det derfor en bydende nødvendighet, at der fremstilles et bedre produkt.

Blandt de forskjellige maater at søke dette fremmet paa blev der fra forskjellige hold pekt paa betydningen av vandrelærere i klipfisktilvirkning. Vi har jo allerede erfaring for, hvilke udmerkede resultater en saadan vandrelærervirksomhet har git, idet Søndmørsfisken hævder pladsen som Norges bedst behandlede klipfisk og betinger ogsaa høiere priser i Spanien.

Med disse resultater for øie skulde man tro, at dygtige lærere ogsaa skulde bringe forandringer i behandlingsmaaten av saltfisken nordpaa.

De forskjellige jeg talte med, anmodet mig om at gjøre hvad jeg kunde, for at utvirke at lærere blev utsendt, og jeg tillater mig herved at henstille til hr. direktøren at forebringe saken for Fiskeriraadet og søke utvirket, at der paa budgettet opføres et passende beløp til dette øiemed.

Jeg vil samtidig peke paa, at den smaa Finmarks-fisk med fordel

maatte kunne tilvirkes som Labradorfisk, der har et betydelig marked i Middelhavet. Det er litet tvilsomt, at nordmænd vil kunne opta konkurransen her, hvis blot produktet blir rigtig tilvirket. Den bedste maate at gjøre denne tilvirkning bekjendt paa synes at være at bekoste den nødvendige utdanning paa dygtige folk, som siden sendes rundt for at lære fra sig.

Jeg tillater mig at anmode hr. direktøren og Fiskeriraadet om at ha opmerksomheten henvendt herpaa, idet der her er et felt, som ligger fuldstændig uprøvet, men som maa antages at kunne bli av stor betydning for vore fiskerier og eksporten.

p.t. Kristiania d. 26. August 1912.

Ærbødigst
Hans Johnsen.

Bilag 8.

Hr. Fiskeridirektøren.

Efterat kontrakterne om underhold av de nuværende Englandsruter er fornyet, hvorved ingen av de fra fiskerihold krævede forandringer med hensyn til ruternes anløpssted i England er blit iverksat, finder jeg at burde henstille til hr. direktøren og Fiskeriraadet at ta under overveielse, hvad der under de saaledes etablerte forhold kan gjøres for at skaffe eksporten av fiskeriprodukter bedre forbindelse med England.

Den nødstilstand som hersker, og som man ikke fandt at kunne avhjelpe ved en omordning av de eksisterende ruter, er fremdeles tilstede og truer med end yderligere at innskranke vor eksport til England.

Jeg skal ikke gaa i detalj med hensyn til de forhold der arbeides under med de forskjellige produkter, men kun eksempelvis peke paa, at der aarlig tapes mange penge paa storsilden, fordi den ikke kan bringes hurtig og regelmæssig paa det engelske marked. Røkerierne i England er mindre og mindre tilfreds med kvaliteten, og jeg kjender tilfælde, hvor man silpelthen har sluttet at røke silden, fordi varen ikke var tilfredsstillende paa grund av transportforholdene.

Saa vel hr. direktøren som undertegnede har i sin tid arbeidet for opprettelse av fish-carriers-ruter, og da der nu intet andet alternativ foreligger, finder jeg det paakrævet, at dette spørsmal optages til drøftelse paany.

Den sidste Englandsrute-komitè foreslog en slik rute, og da statsmagterne ikke paa anden maate har tilgodeset fiskeriinteresserne, maa man være berettiget til at anta, at eventuelle forslag i denne retning fra fiskerihold vil bli mottat med velvilje.

Der vil antagelig medgaa større beløb, end om de eksisterende ruter var avpasset til at avhjelpe behovene; men da dette ikke blev gjort, er der kun en utvei tilbake, som kan følges, nemlig oprettelse av en ny rute.

Saafernt hr. direktøren maatte anse det formaalstjenlig, er jeg villig til at utvikle mundtlig for Fiskeriraadet de planer, jeg har tænkt maatte kunne realiseres.

Jeg tillater mig i tilfælde at imøtese hr. direktørens meddelelse saa betimelig, at jeg yderligere kan forberede mig paa at overvære Fiskeriraadets forhandlinger iaar.

p.t. Kristiania d. 26 august 1912.

Ærbødigst
Hans Johnsen.

Bilag 9.

Hr. Fiskeridirektøren.

Paa forespørsel skal jeg herved i al korthet tillate mig at gi en oversigt over den erfaring som jeg nu har med hensyn til spesielt Nordsjøild.

Nordmændene har et eget norsk felt i Nordsjøen (Vikingfeltet) og er sjelden utenom dette felt.

I de sidste aar er feltet ogsaa besøkt av endel tyske og hollandske fiskere, men ikke ret mange.

Vikingbanksilden maa karakteriseres som en ujevner og mere blandet kvalitet av sild end den sild, der fiskes andre steder i Nordsjøen av utlændinger. Den er ogsaa noget forskjellig i størrelse aar om andet, men maa betegnes som stor sild i forhold til den der fanges paa sydlige Nordsjøfelter.

Silden vites ikke at gyte paa Vikingbankfeltet, men formenes at opholde sig saa længe paa bankskraaningen i strømraserne, fordi ernæringsforholdene er usedvanlig heldige her. Det vil derfor i en lang periode av sæsonen være omtrent udelukkende fetsild, der fiskes, og først i slutten av sæsonen er ca. $\frac{1}{2}$ part av fangsten fuldsild (melke- og rogn-sild), og i slutten av sæsonen er der ogsaa delvis tomsild (bløtsild = netop utgytt sild) tilstede.

Vikingbankfisket har i de forløpne 3 aar faldt sammen med Shetlandsfisket, og Vikingbanksilden kan nærmest sidestilles med Shetlandsilden, dog maa der indrømmes, at saavel kvaliteten paa Shetland som fiskeforholdene forøvrig i det hele tat er noget bedre end paa Vikingbanken.

Den tyske, skotske og hollandske sild opnaar jevnt betydelig høiere priser i utlandet end den norskfangede sild. Noget av grunden herfor er vistnok, at tildels den norske silde kvalitet er daarligere, men den

væsentligste grund er, at den norske sild helt igjennem blir en anden vare paa grund av behandlingsmaaten, sorteringen og pakningen.

Utlændingerne behandler sin fangst saaledes:

Silden ganes og straks efter saltet i tønner. Saltningen i tønner foregaar først efterat silden er godt omrørt med salt. Tyskerne og skotterne bruker fint salt (henholdsvis tysk bergsalt og Liverpoolsalt), mens hollænderne bruker grovt salt.

Den fulde tønne henstaar aapen en god tid, forat silden skal synke sammen og forlake sig selv, og tønnerne fyldes stramt allerede i fiskepakning.

Skotterne salter sin sild iland straks for eksport, det vil si lægningen er nøiagtig og sorteringen tilstrækkelig. Tyskere og hollændere omlægger silden efter hjemkomsten.

Normændene gane nu for tiden al den sild, som de rækker at gane, men silden røres ikke i salt før nedlægningen, og de bruker kunstig vandlake paa silden straks den er saltet i tønnerne.

Forskjellen paa den norske og den skotske, tyske og hollandsk behandlede sild er betydelig, og det er let at se og smake forskjellen, men da al den norske sild blir behandlet likt (med kunstig lake), virker den utenlandsk behandlede sild aldeles fremmed for norske kjøbmænd og deres sildearbeidere, som ingen kjendskap har til utenlands behandlet sild.

Efter min opfatning staar den skotske og tyske sild høiest i pris og i behandling. Hollænderne har i den seneste tid tapt noget av sit gode renomé, men samtlige sild sælger sig betydelig lettere end norsk sild, selv om sortering, pakning og emballage er den samme.

Der bør arbeides for, at den norske nordsjøsild specielt, men ogsaa andre sildesorter, blir behandlet som skotterne, tyskerne og hollænderne behandler sin sild, men den første betingelse for at saa kan ske er, at saavel kjøbmænd som disse pakhusmænd (geseller) sætter sig ind i, hvordan den utenlandske behandling av sild er, og hvad kjøperne i utlandet fordrer med hensyn til sortering, merkning, pakning og hvordan de fordrer at silden skal smake etc.; ti det blir nødvendig, at der anordnes kjøp av fiskepakket sild efter kvalitet, og kjøbmandens folk maa derfor forstaa, hvad de forskjellige kvaliteter er. Der vil nemlig ved kjøp efter kvalitet (forskjellig behandling og sortering) bli nødvendig at kjøpe de forskjellige kvaliteter efter forskjellig pris, baade fordi den utenlandske behandling koster noget mere arbeide og tid, og fordi den utenlandsk behandlede fiskepakke sild altid vil indeholde betydelig mere sild end den norsk behandlede. (Forskjellen er eksplv. norsk behandlede = 75,80 kg. pr. tønne, utenlandsk behandlede fiskepakket = 94—100 kg. pr. tønne).

Der er dog en mulighet for at en omlægning av behandlingen lettest

kan foregaa ved, at den fiskepakkede sild altid sælges efter vegten av tøndens indhold.

Jeg tror jeg tør paastaa, at der for tiden er stor mangel paa kundskap om, hvordan utlænderne behandler sin sild, og der er mangel paa kundskap om, hvad de utenlandske kjøpere helst fordrer baade blandt sildekjøbmænd og disses arbeidere (tilvirkere).

Det vilde efter min mening være av stor nytte til sakens fremme, om underordnede tilvirkere (geseller) fik anledning til at foreta reiser til Skotland, for at se paa sildesaltningen der, og at de fik anledning til at se salget av de forskjellige nationers sild i Tyskland og Østersjøprovinserne.

For at kunne faa mest mulig ut av en saadan reise bør reisen foretages av flere underordnede tilvirkere samlet og under følgeskap av en offentlig fiskerifunktionær, derved tror jeg at de enkelte tilvirkere vilde lære mere, og derved fik fiskerifunktionæren faglig assistanse under sit studium av de samme spørsmaal.

Bergen den 6 september 1912.

Thor Iversen.

Bilag 10.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Jeg har med interesse læst hr. Iversens beretning¹⁾ og er enig med ham i de mangler, han finder ved Nordsjøsildens behandling og hans skildring av den maate, hvorpaa tyskerne, hollænderne og skotterne behandler sin sild er korrekt, men manglerne med Nordsjøsilden vil ikke bli avhjulpne ved, at kjøbmændenes geseller kommer til utlandet og faar se, hvorledes de forskjellige sildesorter behandles paa land, og at de samme geseller fik anledning til at se salget av de forskjellige nationers sild i Tyskland vilde nu under ingen omstændighet bevirke nogen forbedret første behandling av Nordsjøsilden. De fleste gesellers chefer har ofte nok hat anledning til at se den skotske, hollandske og tyske sild solgt i utlandet, og dersom kjendskapen hertil, synet herav var nok eller kunde bidra til nogen forbedring i denne retning, saa maatte man ha lov at gaa ut fra, at bedringen vilde være der; ti chefen bør det dog kunne antages skulde kunde se, hvad gesellen var istand til at opfatte.

Dette at ha set salget — set varen i hvilken stand den præsenterer sig paa markeder, tror jeg vil være av liten nytte — derimot

¹⁾ Se foranstaaende bilag 9.

vilde selvfølgelig gesellernes besøk i Skotland eller England, hvor de kunde se disse folks tilvirkningsmetoder være av nogen betydning i det store og hele tat, da her hos os syndes meget i denne retning.

I Holland og Tyskland tilvirkes ingen sild paa land, dette sker ombord i fartøierne. Skal vi derfor opnaa høiere priser for vor Nordsjøsild, maa vi lære at tilvirke denne vare som disse nationers fiskere gjør der. De der utsendes, maatte altsaa faa anledning til at gjøre ture med disse nationers fangstskibe, se og lære der, hvorledes silden behandles; ti det er sildens første behandling, som det kommer an paa, det er den, som kvaliteten betinges av.

At mottageren paa land, — kjøperen altsaa eller dennes gesel forstaar at gjøre silden eksportfærdig slik som de andre nationer gjør det, vil her litet hjelpe, dersom ikke den første behandling ombord, da silden er fersk, var den rigtige. Og naar dette er saa, da maatte det for os gjælde, dersom vi skal bringe Nordsjøsilden paa høide med den tyske og hollandske, at fiskerne kom ut — at de kom ombord i hollandske eller tyske skibe for at lære behandlingsmaaten.

Hr. Iversen har i sin beretning ganske riktig anført manglerne — og det er forskjellen i behandlingsmaaten, som gjør, at vor sild ikke kan opnaa samme pris, dersom den skal sælges paa det tyske marked.

Silden maa først røres i saltet, gjerne i fint salt; grundene hvorfor dette sker er to, først bevarer det silden bedre og dernæst slipper silden rispet ved denne behandlingsmaate.

Tyskernes og hollændernes ganingsmaate er den samme, deres metode maa altsaa benyttes og silden bør da forlake sig mest mulig selv.

Men skal sjølake delvis benyttes, saa bør den heldes paa gjennom spundset. Gjør hollænderne og tyskerne stor fangst, kan de ikke la silden staa saalænge, at den forlaker sig selv, og de nødsages da ogsaa til dann og wann at bruke sjølake.

Men denne kommer ikke paa tønden gjennom spundset, forinden silden for en stor del har avsat lake, saa denne kun blandes med sjølaken.

Er denne behandlingsmaate strengt gjennomført ombord, saa kan vi under ompakningen paa land levere like god kvalitet som andre nationer har den, og her er firmaer i Norge, som kjender hvorledes silden senere skal sorteres, pakkes og benævnes for at kunne konkurrere med den utenlandske. Men aldrig faar vi av fiskerne Nordsjøsild, som saaledes er tilvirket, og da hjelper det litet om al verdens geseller kjender til behandlingsmaaten paa land — kjender til eksportmaaten.

Hvad det altsaa først og fremst her gjælder er, at fiskerne behandler silden saaledes som de andre nationer gjør, dersom man vil konkurrere med dem — og dersom fiskerne ikke vet og kjender til denne behandlingsmaate — saa maa de oplæres.

Naar der derfor fra statens side skulde gøres noget i denne retning, mener jeg, at man først og fremst her maatte begynde. La unge intelligente fiskere hyre sig ombord i tyske sildeligger, gi dem et tilskud av staten, saa de hadde god fortjeneste, og dernæst efter læretidens utløp faa dem anbragt ombord i de norske sildefartøier, der driver Nordsjøfisket, for at de kunde delta i og paase, at tilvirkningen gik rigtig for sig, og at de kunde paavirke skipper og mandskap saaledes, at det gik ind i deres bevissthet, at saa og ikke anderledes maatte det være.

Men saa liketil er det nu ikke at gjøre det samme ombord i de norske fangstskib som i de hollandske og tyske, av den grund, at disse sidste er saa meget større, der er saa meget bedre plads, og som en følge derav saamange flere folk ombord, og her støter vi paa noget, som man aldrig maa la ut av betragtning — folkespørsmålet — ikke bare kvaliteten av dem, men ogsaa kvantiteten, hvor vanskelig det efterhvert blir at faa mandskap!

Og forinden jeg forlater Nordsjøsilden vil jeg bemerke, at det ofte hænder, at konjunkturen for sild i det hele tat ligger saadan an, at det lønner sig bedst baade for fiskerne og kjøbmanden, at silden er norsk behandlet, at vi kan bruke den som surrogat for fetsild, sælge den i Kristiania, i Sverige og Danmark som ny sild, forinden fetsilden kommer. Jeg har vel ofte faat fra 25 til 35 kroner for norsk behandlet norsk-pakket (100 kg.) Nordsjøsild, en pris som aldrig vilde være opnaadd paa samme tidspunkt om varen var tilvirket og ekspedert efter tysk eller hollandsk mønster. — Jeg nævner dette, fordi at der av og til kan træffe tider, hvor den almindelige fetsildbehandling, der baade er den enkleste og den billigste, kan være den for alle parter mest lønnende.

Som hr. Iversen ganske rigtig bemerker, har vi, hvad sildebehandlingen i det store og hele tat angaar, meget at lære av utlandet, men saa skal vi heller ikke glemme, at paa Shetland, i Skotland og i England saltes al sild paa hus.

Men vi maa for en stor del og da spesielt hvad fetsilden (Nordlandssilden) angaar, salte ombord i større og mindre fartøier. Naar vi behandler vor fetsild anstændig paa norsk maner og ved eksporten pakker og sorterer den efter gjældende regler, saa er der for denne silde-sorts vedkommende neppe noget at modernisere. Det er nu engang fetsild — og den vil ingen ha behandlet hverken paa tysk, hollandsk eller engelsk maate, men vor storsild — den sild, der i november, desember og tildels januar fiskes paa Nord- og Søndmøre — drivgarnsilden — den vilde kunne hæves i værdi og da spesielt de mindre merker, dersom den behandledes paa skotsk maner baade under tilvirkningen og senere under ompakningen for eksport.

Imidlertid tror jeg knapt, at hr. Iversens forslag, om dette bragtes til utførelse, er den rette maate at gripe saken an paa.

Snarest synes mig, at vandrelærerprincippet her maatte bringes til anvendelse.

Det smaker mig ikke dette, at staten skal koste en utenlandsreise paa sildekjøbmænds geseller. Vil kjøbmændene reformere sin eksport, saa har han baade raad og vilje til at sende en mand avsted for at sætte sig ind i forholdene paa de forskjellige steder i utlandet, og han omlægger ikke eksporten om hans gesel paa statens bekostning har været ute, og fordi det intet har kostet ham.

Men skal der fra statens side foretages noget saa maatte der bevilges penger til et par indsigtfulde og forstandige mænd, kjendt med sildens behandling, som kunde reise til utlandet og der sætte sig ind i alle forholde ved sildearbeidet. Disse mænd maatte da kunne reise rundt i de forskjellige distrikter, hvor deres hjelp var paakaldt og lære folk, hvorledes arbeidet skulde utføres.

Det er jo noksaa sandsynlig, at der sker en forandring med vrakerloven. Dersom denne forandring skulde bevirke, at enkelte vrakerposter kunde inddrages, maatte det være en plan at søke de ledige vrakere utdannet og beskjeftiget paa denne maate.

Jeg slutter her. Dersom hr. Fiskeridirektøren optar spørsmålet til nærmere behandling, gaar jeg ut fra, at det forelægges Fiskeriraadet, og jeg vil da faa anledning til at kunne supplere disse mine spredte bemerkninger.

Stavanger, 12 september 1912.

Med høiagtelse
Thorbjørn Waage.

Bilag II.

Fra
Fiskeridirektøren.

Paa møte av det Internationale Raad for Havforskning i København i april iaar blev der efter forslag av undertegnede vedtat en resolution om at henstille til de forskjellige i fiskerierne interesserte lande at søke igangsat en videre — helst telegrafisk utveksling av meddelelse om fiskets gang — end hittil har været tilfældet, og der besluttedes derefter nedsat en komite til videre utforming av et mere positivt forslag.

Jeg har ved forskjellige leiligheter forsøkt at skaffe bedre opplysninger saavel om fiskets gang som om eksporten, saaledes fra Nyfundland, Island og Færøerne og Storbritannien om torskefiskets gang og eksporten

av klipfisk. Hittil har dette ikke lykkedes, hvilket antagelig i første række maa tilskrives den omstændighet, at man i de respektive lande selv liten oversigt har hat over de forhold, hvorom opplysninger er søkt tilveiebragt. I sin almindelighet har vi antagelig erhholdt de opplysninger, som er tilgjængelige gjennom konsulaterne, fiskeriagenterne og private; men det har alltid været uttalt, at opplysningerne paa forskjellige omraader var for mangelfulde til at danne sig et paalitelig billede av forholdene for paa grundlag derav at gjøre sine dispositioner.

Den ovennævnte resolution vil derfor likesaa meget ha til hensigt at paaskynde utviklingen av etterretningsvæsenet i de forskjellige lande som at utvirke en utveksling av meddelelser, som man allerede sitter inde med.

Jeg antok, at en resolution vedtat av utsendinger fra de forskjellige lande vilde ha en større virkning end en henvendelse fra et enkelt land, hvilket let kan tillægges at handle kun i egen interesse. Det kan dog nu vistnok sies, at man i de øvrige lande mere og mere faar øinene op for den interesse og betydning det har for alle at ha den nødvendige oversigt. Saaledes er der paa Nyfundland en bevægelse oppe for at søke forbedret etterretningsvæsenet om koloniens egne fiskerier.

Idet jeg som medlem av den av det Internationale Raad i sakens anledning nedsatte komite agter at arbeide videre paa det ved Kjøbenhavnresolutionen lagte grundlag, tillater jeg mig at anmode den ærede forening om at meddele mig, hvilke opplysninger man fra norsk side især finder det paakrævet at arbeide for at faa indhentet. Ovenfor er eksempelvis nævnt torskefiskerierne, men resolutionen omfatter alle fiskerier, hvorfor foreningen ved besvarelsen bedes behandle samtlige fiskerier, som antages at være av saa stor betydning, at opplysninger derom findes paakrævet.

Jeg tillater mig at vedlægge en av konsulent Dahl utarbeidet oppgave med bemerkninger over de landes fiskerier, som antages at komme i betragtning, hvilken formentlig vil kunne benyttes som grundlag ved sakens behandling.

Bergen den 6 juni 1912.

Bilag 12.

International utveksling av fisketelegrammer.

(Av fiskerikonsulent Jens O. Dahl).

Til os:

Fra os:

1) Nyfundland.	Om torskefisket N. F. og Labrador, saltet klipfiskparti, eksporten, dampmedicintran.	Om vort skreifiske, det saltede parti, dampmedicintran.

2) Dom. of Canada.	Om torskefisket, som under 1), saltet makrel for U. S. A.	Om do. som 1) og om vor makrelsaltning.
3) U. S. of Amerika.	Om makrelsaltning.	Om do.
4) Island.	Om torskefisket som 1);	Om do. som 1) og om
Færøerne.	„ sildefisket,	vore tre større silde-
	„ utv. av sildolje?	fiskerier.
	Sildemel?	Om do.
	„ Hvaltran.	
5) Skotland.	Om sildefisket og eksporten,	Om torskefisket, saltede kvantum o. s. v. som
	Om saltede mængde klipfisk,	1),
	Om damptran?	Om sildefiskerierne, saltede parti og eksporten.
6) England.	Som Skotland.	Som Skotland.
7) Irland.	Om sildefisket, matjessaltning,	Om do. saltede parti,
	Om makrelsaltning for U. S. A.	„ do. — parti for U. S. A.
8) Frankrike.	Om torskefiske ved N. F. og Island, saltede parti.	Om vore torskefiskerier, som under 1).
9) Spanien.	Om sardinifisket? og rognbehovet.	Om rognmængde, eksporten derav.
10) Portugal.	Om do.	Om do.
11) Holland.	Om sildefisket.	Om vort sildefiske.
12) Tyskland.	Om sildefiske, det saltede parti. Klipfisksaltning i Geestemünde m. fl. st.?	Om vort sildefiske, det saltede parti. Vort skreifiske, klipfiskpartiet.
13) Danmark?	Om den ubetydelige silde-saltning?	Vort saltede parti sild.
14) Sverige.	Om Bohuslensfisket.	Om vore sildefiskerier og om skreifisket.
15) Rusland?	Nei, uten maaske hovedresultater av deres forskjellige sildefiskerier? Men heller ikke dette har vel særlig interesse for os.	

Til 1). Jeg anser utveksling av telegrammer her meget nyttig, men det er tvilsomt, om N. F. kan skaffe underretning, som er betimelig a jour, om andet end eksporten.

Til 2). Likesaa, men her er bedre haap om at erholde underretning om sæsonens forløp og om lagerne for Nova Scotias havne ialfald.

Til 3). Jeg anser det altfor vanskelig at faa nogen rede paa U. S. saltning av klipfisk i betimelig tid og til nytte for vore eksportører til at opføre denne branche. Hummernedlægning under 1), 2) og 3) har neppe speciel interesse for os. Heller ikke U. S. nedlægning av simple sardiner.

Til 4). Her maatte en betydelig bedring i forholdet kunne opnaaes ved udveksling av telegrammer — helst for klipfiskpartiets vedkommende, hvis underretningsvæsenet paa øerne er nok ordnet.

Til 5) og 6). Her er netop klipfisksaltningen av interesse at faa rede paa, da den har ligget utenom, hvad vi hittil har kunnet erfare gjennem fiskeriagenten.

Til 7). Islands saltning av makrel og matjes har interesse for os og har hittil været vanskelig at erholde og altid for sent for vore folk.

Til 8). Her maatte gode meddelelser være av gjensidig interesse og formentlig kunne gives paalidelige for sæsonerne for Frankrikes vedkommende, men ikke ukentlige om fangstmængden som fra os, da dette efter fiskets art neppe er opnaaelig.

Til 9) og 10). Jeg tviler paa, at vi her kan opnaa mere end konslaterne nu opgir, men det var forsøket værdt at prøve derpaa.

Til 11) og 12). Utenom sildefiske tror jeg ikke nogen utveksling av meddelelser vedkommende andre fiskerier bør tilstræbes, da produkterne neppe kommer i noget nær forhold til vor produktion. Tilførselen av fremmed tran til Hamburgermarkedet kunde vel ha sin interesse for vore tranfolk?

Og opgaver om klipfisksaltning og trawlfiske i Tyskland for vore klipfiskfolk?

Til 13). Danmarks mindre fiskerier har antagelig liten interesse for vor fiskehandel.

Til 14). For Sverige nærmest sildefisket i Bohuslen, ogsaa drivgarnsfisket i Kattegat kunde ha nogen interesse, mindre derimot utbyttet av det svenske bankfiske efter lange, brosmen m. v.

Bilag 13.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

I svar paa skrivelse av 6 juni meddeles at et forbedret og hurtigere efterretningsvæsen selvfølgelig vil være av den allerstørste betydning og man uttaler sin taknemmelighet til hr. Fiskeridirektøren for at ha optat ogsaa denne sak.

Det medsendte forslag fra fiskerikonsulenten finder man at kunne gi sin tilslutning, idet bemerkes at de utenlandske meddelelser som antas

at ville ha størst interesse for Nordnorges forretningsmænd og fisketilvirkere er følgende:

A. (i første række):

Nr. 1, nr. 2 (torsk), nr. 4 (torsk og sild), -nr. 5 og 6 (ogsaa damptran), nr. 7 (sild), nr. 8, nr. 11, nr. 12 (ikke mindst tranimporten til Hamburg), nr. 14.

B. (i anden række):

Nr. 4 (sildemel og sildolje), nr. 9 og 10.

Tromsø, den 25 juni 1912.

Ærbødigst

Den nordlandske handelsstands fællesforening.

Rye Holmboe.

Formand.

Bilag 14.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Vi besidder Deres skrivelse av 12 ds. og beklager, at omerindrede skrivelse av $\frac{6}{6}$ angaaende utveksling av fisketelegrammer mellem de i fiskerierne interesserte lande paa grund av flere bestyrelsesmedlemmers fravær ikke tidligere er besvaret.

I anledning ovennævnte skrivelse vil vi paa det kraftigste anbefale, at arbeidet optages for at istandbringe den foreslaaede utveksling av meddelelser mellem de interesserte lande; selv om opgaverne fra enkelte lande til en begyndelse antagelig vil bli mindre fyldig, vil forhaabentlig den av hr. Fiskeridirektøren fremsatte resolution bevirke, at utviklingen av etterretningsvæsenet i vedkommende lande paaskyndes, og at dette vil ha den største betydning for de interesserte i vort land er saa indlysende, at det ikke behøver nogen nærmere paavisning.

Angaaende det av konsulent Dahl utarbeidede forslag bemerkes:

For vort sted har posterne 1—2, 4—12 og 14 væsentlig interesse og vi vil anbefale, at opgaverne i den utstrækning som det er gjørlig sker telegrafisk.

Ad. 1—2. Selv om underretning efterhvert om fangstens forløp ikke kan skaffes, vilde det være meget ønskelig om opgave over totalresultatet av torskefiskerierne resp. over beholdninger om høsten (f. eks. novbr.?) kunde tilveiebringes.

Ad. 12. Klipfisksaltning i Bremerhaven bør medtages.

Kristiansund N. den 20 juli 1912.

Ærbødigst

Kristiansunds Handelsforening,

Edvard Werring,

p. t. formand.

Bilag 15.

Hr. Fiskeridirektøren,
Bergen.

I besvarelse av Deres ærede skrivelse av 6 f. md. angaaende international utveksling av fisketelegrammer skal man tillate sig at meddele, at Handelsforeningen i møte igaar besluttet at gi den av hr. konsulent Dahl utarbeidede opgave med bemerkninger sin tilslutning. Man vil dog tilføje, at det ogsaa vil ha interesse at motta meddelelser om det franske sardinfiske.

Desuten gaar man ut fra, at opplysninger om vore fiskerier og vor eksport kun meddeles i den utstrækning, som samme skaffes fra vedkommende land.

Ærbødigst
Aalesunds Handelsforening,
Anders N. Aarsæt,
p.t. formand.

Bilag 16.

Hr. Fiskeridirektøren,
hersteds.

I besiddelse av hr. Fiskeridirektørens ærede skrivelse av 6 ds. angaaende utveksling av fisketelegrammer skal nærværende gruppe tillate sig at meddele, at man intet har at indvende mot den utarbeidede fortegnelse over steder og varer for utveksling av telegrammer med undtagelse av følgende:

Under kolonnen „til os“ bør opplysninger ogsaa meddeles angaaende rogn under nr. 1. Newfoundland, 2. Canada, 4. Island, under dette land bør ogsaa tran medtages, 5. Skotland, rogn; 8. Frankrig, rogn, saltet. ad. 10. Portugal, her bør meddeles opplysninger om torskefisket ved Newfoundland samt om klipfiskeproduksjonen.

Endvidere skal man tillate sig at meddele, at det vilde være at ønske om utvekslingen av telegrammer kunde ske mest mulig ukentlig.

Bergen den 28 juni 1912.

Ærbødigst
for fiskerigruppen
C. Joys,
formand.

Bilag 17.

Herr Fiskeridirektøren,
Bergen.

Ang. international utveksling av fisketelegrammer.

Herr Fiskeridirektørens skrivelse av 6 ds. har været behandlet i bestyrelsesmøte idag. Man besluttet enstemmig at gi tanken om forskaffelsen av bedre opplysninger om fiskeriernes gang og eksporten sin fulde tilslutning.

Haugesund den 17 juni 1912.

Ærbødigst
Mikal Lindøe,
formand.

Chr. Rohn Amundsen.

Bilag 18.

Herr Fiskeridirektøren,
Bergen.

I besvarelsen av skrivelse av 6 juni d. a. angaaende utveksling av fiskeritelegrammer mellem de forskjellige lande skal man efter indhentede opplysninger fra herværende eksportører tillate sig at meddele, at „Sørlandet har interesse av at erholde opplysninger om

- 3) nemlig: Makrelsaltning i U. S. A. of Amerika,
- 7) „ Do. i Irland for U. S. A.,
- 14) „ Sildefisket paa Bohuslen.“

Kristiansand S. den 24 august 1912.

Ærbødigst
For Handelsforeningen
Knud Andresen,
sekretær.

Forelæg 2.

Lov om salg av fersk torsk efter vegt.

Som det vil erindres fremla Fiskeridirektøren for Fiskeriraadet ifjor et forslag om, at der søkes vedtagen lov om, at alt kjøp og salg av torsk under fiskerier, hvor opsyn er anordnet, skal finde sted efter vegt. Fiskeriraadet gav forslaget sin tilslutning, likesom det ogsaa ute i distrikterne gjennemgaaende vandt almindelig tilslutning. Fra Nordre Bergenhus amt og fiskere i Aalesund blev det dog fremholdt, at et loypaabud om salg efter vegt vil virke skadelig for dampskibs- og motorfartøiers drift, fordi det vil tvinge fiskerne til sløining ombord eller ogsaa være uten nogen betydning for den forbedring av fiskens kvalitet, som er et av de maal, som tilsigtes med foranstaltningen.

Imidlertid forandret jeg av hensyn til den frygt og motvilje mot saken, som var fremkommet særlig i Aalesund, mit forslag saaledes, at det kom til at lyde: Kongen kan, naar der fra de interesserte er fremkommet uttalelser om ønskeligheten derav for et nærmere betegnet distrikt paabyde, at alt kjøp og salg av fersk torsk skal ske efter vegt.

Departementet fandt ogsaa at kunne anbefale utfærdiget en lov som den omhandlede og fremsatte følgende lovforslag:

§ 1.

Kongen kan paabyde, at kjøp og salg av fersk torsk under et bestemt fiske eller i nærmere betegnet distrikt det hele aar eller i en del av dette bare skal finde sted efter vegt.

§ 2.

Overtrædelser av de forskrifter, som utfærdiges i henhold til § 1, straffes med bøter.

Odelstinget besluttet imidlertid overensstemmende med Næringskomiteens indstilling, at saken ikke skulde tages under behandling iaar.

I den til grund for denne beslutning liggende indstilling fra Nærings-

komiteen uttaler komiteen, at „komiteen er enig med departementet og Fiskeridirektøren i, at den nuværende salgsmåte av fisken i usløiet stand er litet tidsmessig og i mange tilfælder bidrar til at nedsætte klipfiskens kvalitet. Man er imidlertid ogsaa med departementet opmerksom paa, at en bestemmelse som den foreslaaede paa flere steder vil føles som en ulempe i bedriften og derfor mottages med uvilje. De forhold, hvorunder fiskeribedriften foregaar, er forskjellige; hvad der kan findes hensigtsmessig at paabyde ett sted, vil ofte passe litet paa et andet. En tvangsbestemmelse, som griper saa sterkt ind i en bedrift, der saa ofte allikevel foregaar under vanskelige forhold, bør derfor efter komiteens mening gjøres avhængig av fiskerne selv og distrikterne.“ Dette fremholdes jo ogsaa av Fiskeridirektøren og departementet. Komiteen vilde imidlertid anset det ønskelig, at dette hadde faat uttryk i selve lovteksten. Som et hensigtsmessig mellemlid mellem fiskerne og administrationen peker komiteen paa utvalgene; hvor disse utvalg paa sine distrikters vegne f. eks. med $\frac{2}{3}$ eller $\frac{3}{4}$ flertal begjærer loven sat i kraft, maa denne med nogenlunde tryghet kunne gjennomføres.

Under sakens behandling i Odelstinget blev det henstillet hvorvidt det ikke skulde være hensigtsmessig paany at forelægge saken for Fiskeriraadet.

I henhold hertil tillater jeg mig paany at forelægge saken for Fiskeriraadet, idet jeg tillater mig at foreslaa, at indførelse av paabudet om salg efter vegt gjøres avhængig av, at et saadant paabud er anbefalet av mindst $\frac{2}{3}$ av samtlige utvalgsmedlemmer ved et fiske. Der maatte da ogsaa indtages i loven en bestemmelse om, at hvis utvalget i et opsynsdistrikt vedtar andragende om utfærdigelse av saadant paabud, da skal ogsaa de øvrige under samme opsyn sorterende utvalg være pligtige til at behandle samme.

Forelæg 3.

Angaaende utfærdigelse av en lov om bestemt størrelse av de kasser som benyttes ved utførsel av fersk sild i is.

Sidste gang dette spørsmål var oppe, var under Fiskeriraadets forhandlinger i oktober 1911. Der blev under disse fremlagt følgende skrivelse av 6 oktober fra Trondhjems Fiskeriselskap:

„Under den betydelige eksport av fersk sild, som foregaar pr. jernbane fra Trondhjem saavel til de skandinaviske lande som til kontinentet, har det vist sig, at den forekommende uregelmæssige størrelse av sildekasser, bringer forskjellige ulemper.

Ved frivillig overenskomst at opnaa fastslaat en ensartet størrelse av sildekasserne vil neppe lykkes, saaledes som salgsforholdene ligger an i vort land. Det synes derfor naturligst, at der fra Statens side ved departementsbestemmelse eller ved lov fastsættes en bestemt størrelse for kasser, som anvendes ved salg og utførsel av fersk sild. Kasserne bør kunne benyttes ved direkte mottagelse av sild paa fangstpladsen for at undgaa varens forringelse ved styrtning fra andre kar.

Ved cirkulære av 17 november 1897 fra departementet for det indre har det samme spørsmål om sildekassernes størrelse været forelagt de interesserte til uttalelse, uten at dette, saavidt vites, har ført til nogen avgjørelse.

Hovedmassen av den pr. jernbane fra Trondhjem hittil ekspederte sild har foregaaet i kasser med ca. 50 liters indhold av sild foruten plads til fornøden isning (65 kg. bruttovægt inkl. kasse).

Ved eksporten sjøværts er benyttet kasser av forskjellig størrelse; blandt disse er ogsaa anvendt engelske kasser av størrelse $81 \times 45 \times 30$ cm. (Lowestoft).

Fiskeriselskapet tillater sig at anmode hr. Fiskeridirektøren om snaest at bevirke at der fastslaaes størrelsen for sildekasser.

Man foreslaar, at der normeres 2 størrelser, nemlig $\frac{1}{1}$ — hele, og $\frac{1}{2}$ — halve kasser.

Spørsmålet har været forelagt de nærmest interesserte eksportører og foreninger, hvorom henvises til medfølgende bilag.¹⁾

¹⁾ Ikke trykt.

Samtlige uttalelser anbefaler, at størrelsen av sildekasser fastsættes fra det offentliges side.

Fiskeriselskapet foreslaar av hensyn til den sterkere isning, som er nødvendig for eksport fra det nordlige Norge, følgende indvendige maal av kasserne:

	Længde	Bredde	Høide	Dem. ³
$\frac{1}{1}$ kasser	82	cm. \times 48	\times 29	= 114
$\frac{1}{2}$ —	$80\frac{1}{2}$	„ \times 48	\times 17	= 65.5

Disse kassestørrelser vil avgi plads foruten til sild ogsaa til fornøden isning.

Man henleder samtidig opmerksomheten paa, at alle kasser, som bringes til anvendelse i sildehandelen saavel til det indenlandske marked som for eksport til det utenlandske, maa være forsynt med et tydelig merke, der angir fabrikantens navn, og tillike være merket med „sildekasse“. Merkerne anbringes utvendig paa kassernes endestykker.

I samme forbindelse vil man ogsaa fæste opmerksomheten paa den i Sverige under 9 desember 1910 utfærdigede bestemmelse om, at der ved utførsel av fersk sild kun skal benyttes nye kasser, og at den som undlater at efterkomme bestemmelsen, straffes med bøter op til 1000 kr. samt konfiskation av varen.

Det vil være av den allerstørste betydning (bl. a. i sanitær henseende), om lignende bestemmelser ogsaa indføres i vort land.

Idet nærværende sak med bilage tilstilles den ærede hr. Fiskeridirektør til videre forføining, tillater selskapet sig be om, at saken maa bli referert for det i denne maaned sammentrædende Fiskeriraad.“

Hertil knyttet jeg følgende bemerkninger, som jeg siden skal komme tilbake til:

Spørsmaalet om en lovfæstet størrelse av sildekasser blev efter henstilling fra norske eksportører optat til behandling av Indredepartementet i 1897. Saken blev dengang forelagt samtlige handelsforeninger, som avgav erklæringer og i det væsentlige sluttet sig til det forslag som dengang blev fremsat, $82 \times 48 \times 29$ cm. Saken blev imidlertid ikke forfulgt videre, og det har siden fra norsk side ikke været bragt paa bane at søke lovfæstet nogen bestemt størrelse. Jeg har indtryk av at de sildekasser, som nu brukes til eksport paa England og Tyskland, i det væsentlige er ensartet.

Imidlertid er der siden til mig fra engelsk side rettet henvendelse om at søke istandbragt bedre forhold med hensyn til sildekasser og deres indhold. Jeg har her mer indtryk av, at det gjælder det ujevne indhold av sild i kasserne; men henvendelsen er skedd angaaende kassernes stør-

relse. Paa grund av en engelsk lov om salg av sild i maal har jeg korrespondert om denne lovs eventuelle virkning paa en norsk lov om sildekassernes størrelse. Der raader om dette spørsmaal nogen uklarhet, som jeg imidlertid haaber at bringe paa det rene. Under dette arbeide har jeg været opmerksom paa, at de sildekasser som benyttes ved transport pr. jernbane, er av en anden størrelse og forutsætter særskilte bestemmelser. Jeg har i den anledning indhentet oplysninger om deres størrelse.

Det glæder mig, at Trondhjems Fiskeriselskap ogsaa har tat op denne sak, idet jeg herved er bestyrket i den opfatning, at bestemte størrelser er paakrævet.

Jeg skal herved anmode raadet om at fremkomme med saadanne uttalelser, hvortil man maatte finde foranledning for den videre behandling av denne sak.

Under forhandlingerne faldt følgende uttalelser angaaende denne sak:

Klingenberg uttalte under henvisning til direktørens trykte forelæg, at den tiltagende eksport fulgtes av tiltagende klager over sildekasserne. Forskjellen i størrelsen medførte flere ubehageligheter og processer. At faa denne sak ordnet vilde derfor være av stor økonomisk betydning. Trondhjems Fiskeriselskap hadde derfor tat saken op til behandling, og resultatet herav var den i forelægget trykte skrivelse. Taleren anmodet raadet om anbefaling av sakens fremme.

Kleppe: Spørsmålet hadde været oppe i Søndre Bergenhus Amts Fiskeriforening til drøftelse; der hersket enstemmighet om at en lovbestemt kassestørrelse er nødvendig, ti kasserne arbeides nu noksaa vilkaarlig. Støttet Klingenberg, idet det var fiskernes ønske, at lovbestemmelse blev indført her.

Nikolaisen anbefalte forslaget paa det bedste. Taleren hadde av fiskere hørt, at forholdene var mislige. Kasserne benyttedes ofte som maal, og det var en betimelig foranstaltning at faa deres størrelse lovfæstet.

Otterlei: Forslaget var mottat med tilfredshet blandt fiskerne. Kasserne var i praksis gaat over til maal. Anbefalte forslaget.

Lothe sluttet sig til Klingenbergs uttalelser. Det var aldeles nødvendig at faa regler her, og saken burde paaskyndes. I Haugesund var forholdene nogenlunde gode; men der kunde forekomme misforhold.

Dirigenten redegjorde for sakens stilling ved kontoret og korrespondansen med de engelske autoriteter angaaende forstaaelsen av „Cran“-loven.

Bjørgan hadde indtryk av, at salget av fersk sild foregik meget paa det løse, og gav herunder en oversigt over sildemaalets utvikling fra hektoliter og opover. Paatalte omsætningen med stamper som maal og

paaviste det vilkaarlige forhold med stampenes høist forskjellige størrelse. Taleren anbefalte vedtat faste regler for maaling av fersk sild.

Dirigenten forespurte om han kunde gaa ut fra, at raadet intet vilde bemerke, om et forslag blev indsendt til departementet og avgjort uten at forelægges raadet igjen.

Hertil hadde ingen noget at bemerke.

Klingenberg henledet opmerksomheten paa, at der burde vedtages en bestemmelse om, at kun nye kasser skulde benyttes.

Som bemerket foran har denne sak været gjenstand for en indgaaende behandling tidligere. Under 17 november 1897 utsendte det daværende Indredepartement et cirkulære med bilag, hvori redegjordes for de henvendelser som var rettet til departementet om at opta spørsmålet til behandling. Cirkulæret blev sendt til børser og handelsforeninger m. fl. med anmodning om uttalelser. Det overveiende antal besvarelser gik ut paa anbefaling av fastsættelse ved lov av sildekassernes størrelse. Kun et par uttalelser gik imot lovfæstelse, idet sedvanen antoges at ville skape ensartethet.

Saken blev imidlertid — som nævnt — stillet i bero, og noget skridt fra det offentliges side blev ikke gjort i de følgende 10 aar.

Angaaende den med de engelske autoriteter førte korrespondanse meddeles:

I skrivelse av 13 november 1908 uttalte det engelske Landbruks- og Fiskeridepartement ved Mr. Walter E. Archer, at der var rettet forestillinger til nævnte departement angaaende de kasser, som benyttedes ved eksporten av iset sild fra Norge til England. Disse kasser, siges der, skal maale $\frac{1}{2}$ cran, men er av saa ujevne dimensioner og er saa let fylldt, at de indeholder i virkeligheten fra $\frac{1}{4}$ til $\frac{1}{2}$ cran fisk.

„Dette er en sak av adskillig betydning for denne forretning, og man har henstillet at der blev gjort skridt til istandbringelse av et „standard maal“ for norsk sild, som indføres til dette land.“

Samtidig mottok jeg et eksemplar av „The Cran Measures Act 1908“, idet det anføres: „Som De vil bemerke er $\frac{1}{2}$ cran ikke anerkjendt som lovlig maal i forbindelse med fersksildhandelen, og de to maal, som er legalisert ved loven, er cran og $\frac{1}{4}$ cran. Det sidste maal er i bruk i England og Skotland, og det vilde derfor være bekvemt, om de kasser, som benyttes i den norske sildetrade, kunde bli gjort i overensstemmelse med spesifikasjonerne for $\frac{1}{4}$ cran kassemaalet, som er fremstillet i reglerne.“

Denne skrivelse oversendte jeg fiskeriagent Johnsen i Hull, idet jeg

utbad mig hans uttalelse saavel om spørsmålet i sin almindelighet som om „Cranlovens“ mulige indflydelse paa den norske fersksildeksport.

Angaaende lovens virkning paa de norske sildekasser uttalte hr. Johnsen, at den efter hans formening maatte være uten betydning for, hvad vi bestemmer om vore sildekasser. „Loven, som det er overlatt til kommunestyrene at indføre, har efter min opfatning alene til hensigt at legalisere cran og kvartercran som maal, hvor der kjøpes og sælges efter maal.“ — Hr. Johnsen søker nærmere at paavise dette under henvisning til lovens tekst og uttaler videre: „Lovens hensigt er altsaa at sætte en stopper for, at kurve og kasser, som ikke er justert av det offentlige, benyttes som maal.“ — „Loven sier, at sild kan sælges efter maal, tal, vegt eller „in bulk“. At sælge efter maal, tal eller vegt vil indebære en garanti fra den norske sælgers side, som han — — -- neppe kan gaa med paa.“ — — „Vor sildekasse vil gaa ind under det citerte punktum om, at intet er til hinder for, at salg sker „in bulk“, et ord, som vi i denne forbindelse bedst oversætter med slump.“

Endskjønt denne lov ikke er gjort gjældende i Hull, som er den viktigste importhavn for fersk sild, fandt jeg at burde bringe dette spørsmaal paa rene saavidt mulig og sendte det engelske Landbruks- og Fiskeridepartement en oversættelse av hr. Johnsens skrivelse, idet jeg utbad mig departementets uttalelse.

I svar herpaa av 10 februar 1909 uttalte Mr. Archer bl. a.: „Jeg har raadspurt vor juridiske konsulent angaaende den opfatning, som er uttrykt i hr. Hans Johnsen's skrivelse til Dem av 4 november f. a., nemlig at de norske sildekasser ikke vilde bli berørt av Cranloven av 1908. Det er vor juridiske raadgivers mening, at den norske sild indgaar under loven, og at loven, hvor den er i kraft, gjør det ulovlig ved salg eller kjøp at bruke nogen „kasse, kurv eller andet maal“ undtagen cran- eller $\frac{1}{4}$ crankasser eller kurver, forfærdiget og merket i overensstemmelse med reglerne. — Han er videre av den mening, at saadan bruk i traden med norske sildekasser som antydnet vilde være en krænkelse av loven og kunde ikke ansees for at være salg „in bulk“, da det nuværende system praktisk talt medfører bruken av kasserne som maal. „Denne meningsuttalelse vil være av betydning for Dem ved ethvert spørsmaal, som opstaar angaaende de norske kasser paa steder, hvor loven er i kraft. Jeg finder paa forespørsel, at traden praktisk talt er begrenset til Hull — hvor loven ikke er i virksomhet — men da jeg bemerker, at Deres norske kasser naar Grimsby via Hull, er det helt mulig, at spørsmålet kan bli reist av de lokale autoriteter i førstnævnte havn. Yarmouth og Lowestoft er ikke saa meget berørt, ti der synes at være liten eller ingen direkte handel med disse havne.“

Mr. Archer uttaler videre, at under forutsætning av, at domstolene

slutter sig til denne opfatning, synes det, at de norske eksportører har det alternative valg av bruken av $\frac{1}{4}$ cran- eller 1 cran-kassen.

Da The Hull Fish Merchants' Protection Association, Limited, under 1 februar 1911 sendte mig en skrivelse, hvori foreningen bl. a. anbefaler fastsettelsen av bestemt kassestørrelse og oppgir de maal som kassen burde ha, oversendte jeg denne skrivelse til det engelske Landbruks- og Fiskeridepartement med forespørsel, om der var nogen hindring for, at en saadan kassestørrelse fastsettes.

I svar herpaa meddelte nævnte departement, at dets juridiske konsulent antok, at der ikke syntes at være noget ulovlig i at avlevere sild i et utenlandsk maal til en mottager i England; men ved salg igjen i England av den oprindelige importør til en anden kjøper vilde transaksjonen være gjenstand for den engelske lovs begrænsninger. Hvor derfor Cranloven var i kraft, vilde gjensalget maatte foregaa enten ved cran eller kvartercran eller ved vegt eller tal eller „in bulk“.

Betragter man denne sak uten hensyn til ovennævnte engelske lovs mulige virkninger, vil man finde, at besværingene over de herskende tilstande kan tilskrives to omstændigheter, nemlig kassernes forskjellige størrelse og deres fylldning. Dette sidste har ikke mindst været aarsak til klagemaalene. Angaaende denne side av saken uttaler Indredepartementet i sit forannævnte sirkulære:

„Departementet skal bemerke, at det vistnok maa erkjendes, at der ved en lovbestemmelse om størrelsen av sildekasser neppe vil kunne oppnaaes alt, hvad dermed tilsigtes, eftersom bruken av ensartede kasser ikke vil kunne forhindre, at indholdet av sild i hver kasse paa grund av forskjellig pakning med is allikevel blir temmelig varierende og anledning til uenighet mellem kjøper og sælger saaledes likefuldt vil foreligge. Kun en bestemmelse om, hvilket kvantum sild, der skal findes i hver kasse, vilde formentlig helt kunne fjerne den paaklagede ulempe, men en saadan lovbestemmelse vilde formentlig, efter hvad der av konsulenten er anført, være uhensigtsmessig, likesom den heller ikke fra noget hold er bragt i forslag.“

I de fra England mottagne skrivelser paaklages ogsaa den lette fylldning av kasserne foruten disses ujevne størrelse.

Samtidig synes dog alle, idetmindste alle norske, at være enige om, at man ikke kan gaa til lovbestemmelser om, hvormeget sild der skal være i en kasse.

Det firma, som først reiste denne sak, uttaler saaledes:

„For let fylldning av kasserne er en sak, som maa overlates hver eksportørs erfaring og kjendskap til forretningen at raade bod paa; men

kassernes størrelse bør være ens for det hele land, og helst bør man faa Sverige med og fastsætte størrelsen ved lov.“

Og fiskerikonsulenten uttaler i sin betænkning til Indrepartementet i 1897:

„Det synes efter fiskeriagenten i Englands uttalelser at dømme, dog mere at ha været sildens pakning og behandling forøvrig, der har git anledning til klager, nedgang i priser og følgende tap end kassernes størrelse og form. Om dette bestemtes ved lov, vilde der for den mindre omhyggelige eller kyndige eksportør bli adgang til slurveri, der, uagtet kasserne var korrekte, vilde gi aarsak nok til klage, likesom kjøperne ogsaa i den forskjellige pakning og i sildens kvalitet og sortement vilde finde nok at hænge sig i, hvis det var dem om at gjøre at faa prisen reducert.

Forat der skulde bli en bestemt mængde sild i kasser av den lovbestemte størrelse, maatte man i tilfælde maaske ogsaa ansætte en minimumsvegt eller maal av silden. Men dette vilde formentlig være uhensigtsmæssig i andre henseender. I koldt veir og derav følgende sikkerhet for gunstig fremkomst vilde man maaske bruke mindre is og under andre forholde behøve mere is, hvad der vilde gjøre en saadan bestemmelse vanskelig at fastsætte, saa at den ei kunde bli til skade eller ialfald ubekvem. En av de vigtigste ting for eksportøren at iagttå for at opnaa gode priser efter dagens markedsforholde, er vistnok — foruten en god fremkomst og silden pakket direkte ved noten, — at varen leveres ensartet, saa fuld og utgydt eller stor og smaa ikke leveres sammen, og hertil vil lovgivningen vanskelig kunne gi nogen hjælp. Tilpakning og sending av fersk sild maa foregaa hurtig og præsis, og nogen offentlig kontrol hermed vil neppe kunne anvendes uten at bli til hindring og maaske til skade.“

I fiskeriagent Johnsens forannævnte skrivelse til mig av 1908 uttales:

„The National Sea Fisheries Protection Association synes under sin behandling av den norske fersksildeksport og de engelske klagemaal derover at ha ment, at de norske autoriteter ved lov burde bestemme, at der i hver kasse skal være et bestemt kvantum sild. Hertil skal jeg tillate mig at bemerke, at likesom en saadan bestemmelse formentlig vilde frembyde betænkeligheter fra et retslig synspunkt, bl. a. ved umuligheten av en nøiagtig kontrol, saaledes vil den ogsaa fra et forretningsstandpunkt lægge et trykkende baand paa næringen og i sit resultat vise sig for dyrt kjøpt. Statsmagterne formenes derfor ikke at burde gaa til en saa drastisk forholdsregel. Det faar fremdeles bli eksportørernes sak at passe sine interesser paa dette punkt“.

Jeg kan i alt væsentlig slutte mig til de oven citerede uttalelser angaaende dette punkt og vil ikke kunne anbefale nogen forholdsregler ved indgripen av statsmagterne her. Det maa overlates de næringsdrivende selv paa bedste maate at ordne sig med mottagerne utenlands. Det kan i denne forbindelse nævnes, at de interesserte i fersksild-eksporten Grimsby og Lowestoft-Hamburg har sluttet en overenskomst angaaende dette punkt. Men anledningen hertil er saa meget større i denne trafik, som avstandene er meget korte og eksporten foregaar paa en bestemt aarstid. For Norges vedkommende maa tages i betragtning, at eksporten foregaar paa kysten fra Kristiansand til Nordland og til forskjellige aarstider. — Vanskeligheten, ja umuligheten ved en bestemt regel for den hele eksport er derfor iøinespringende.

Men om man ikke kan gaa til slike forholdsregler, blir det et spørsmål, om man ikke paa anden maate kan søke fremmet mer ensartethet paa dette omraade ved offentlige foranstaltninger. Og her kommer spørsmålet om ensartet emballage ind.

Efter hvad der foran er anført, vil indførelse av bestemt kassestørrelse ikke avhjelpe alle mangler, idet sildens pakning maa overlates eksportørerne. Men omend ikke alt kan opnaaes, synes dette ikke at burde bevirke, at man heller ikke søker opnaadd det „noget“, som vil følge med en ensartet emballage, og det saa meget mer som en saadan bestemmelse intet foregriper med hensyn til en mulig senere ordning av pakningen, idet utviklingen paa dette punkt overlates til fremtiden og de muligheter som forbedrede kommunikationer kan bringe.

Det kray som i 1897 blev reist, og som nu er gjentat, gaar derfor kun ut paa en fastslaaen av kassestørrelsen. Og der synes ikke at være betænkeligheter av betydning ved at gaa med herpaa.

I det tidsrum, som er forløpet siden 1897, har sedvanen vistnok delvis utviklet en nogenlunde ensartet kassestørrelse; men at forholdene endnu ikke er helt tilfredsstillende, fremgaar av de henvendelser som foran er gjengit. Selvom man paa enkelte hold skulde mene, at sedvanen har været tilstrækkelig, vil det dog ikke ved en eventuel lovbestemmelse bli andet end en fastslaaen av det sedvanemæssige forhold, hvilket ikke kan skade dem, som har indrettet sig efter denne sedvane og dog hjelpe paa forholdene, hvor disse ikke er tilfredsstillende.

Jeg vil som følge derav anbefale, at kassestørrelsen ved eksport til utlandet av fersk sild fastsættes ved offentlig foranstaltning.

Hvad dernæst spørsmålet om kassernes størrelse angaar, har man de forskjellige foreliggende uttalelser at holde sig til. De maal, som blev foreslaat i 1897, og som vandt tilslutning paa alle hold, var 82 cm. ×

48 × 29, indvendig maal. I den tidligere nævnte skrivelse fra Hulls fiskehandlere angives maaleene i tommer, nemlig $32\frac{3}{4} \times 19\frac{3}{8} \times 11\frac{5}{8}$, hvilket omtrentlig tilsvarende forannævnte maal. I Trondhjems Fiskeriselskaps henstilling av 1911 er ogsaa maaleene for helkassen 82 cm. × 48 × 29.

Man kan vistnok derfor med adskillig trygghet gaa ut fra, at disse maal svarer til normalkassen for tiden; men der vil selvfølgelig være adgang til end yderligere at faa dette konstatert.

Imidlertid har den store transport av fersk iset sild med jernbanen bevirket, at en særegen kassetype er kommet i bruk ved jernbanetransport, og Trondhjems Fiskeriselskap har derfor ogsaa henstillet, at denne kasses størrelse blir fastsat. Denne kasse, som populært kaldes „halvkassen“, opgives at burde maale 80.5 cm. × 48 × 17, hvorved rumindholdet blir 65.5 liter. Herved vil skaffes plads for $\frac{1}{2}$ hl. sild og den nødvendige is.

Jeg vil anse det heldig, at ogsaa denne kassestørrelse blir normert, og maa derfor anbefale, at den medtages ved den nærmere utarbeidelse av bestemmelser i denne materie. Der vil herunder bli anledning til at skaffe yderligere opplysninger om maaleene.

Med hensyn til virkningerne av den foran omhandlede engelske lov paa mulige norske bestemmelser om kassestørrelsen skal bemerkes:

Da loven ikke gjelder i Hull, som er den viktigste importhavn, og hvortil hovedmengden av den norske sild gaar, har man ikke kunnet se loven i praksis paa de herskende forhold.

Hvorvidt loven vil faa betydning for de norske sildekasser, vil endvidere bero paa, hvilken stilling de engelske domstole i tilfælde vilde indta. Der kan, som det vil være bemerket, være forskjellige meninger derom.

Hvis imidlertid loven skulde bli gjort gjældende i havner, som er av betydning for den norske eksport, vil den, om den av Mr. Archer hævdede opfatning er riktig, ogsaa ramme de kasser, som nu brukes, idet disse hverken maaler 1 cran eller $\frac{1}{4}$ cran.

Om man derfor i Norge fastsetter kassestørrelsen til 82 cm. × 48 × 29, vil derfor ikke stillingen bli forandret likeoverfor den engelske lov. Man vil her i Norge kun iagttatt status quo. At forandre kassestørrelsen, saaledes at den blir i overensstemmelse med Mr. Archers fortolkning av „Cranloven“, nemlig til 1 cran og $\frac{1}{4}$ cran, kan der formentlig ikke bli tale om under de nuværende omstændigheter. Ti disse kasser vilde bli helt forskjellige fra de nu brukte, og da man ingen sikkerhet har for, at Mr. Archers fortolkning eventuelt vil bli fulgt av domstolene, synes der at være liten grund til at foreta store forandringer paa basis av denne fortolkning.

Imidlertid kunde det ha sin betydning og virke uheldig, om de norske eksportører en dag pludselig blev nødt til at forandre kassestørrelsen efter den engelske lov, og det da paa norsk side i lovs form var fastsat, at kasserne skulde være av en bestemt i loven angit størrelse. Da en lovbestemmelse ikke kan omgjøres uten av Stortinget, og der hertil i alle tilfælde vil medgaa adskillig tid, selvom Stortinget skulde være samlet i det øieblik lovforandringen krævedes, fremstiller det sig som medførende adskillig risiko at la selve loven indeholde bestemmelsen om kassernes størrelse.

Det synes derfor at anbefale sig at søke utvirket en lov, hvorefter Kongen kan fastsætte størrelsen av de kasser, som anvendes ved forsendelsen av iset sild til utlandet. En kgl. resolution vil her by den tilstrækkelige sikkerhet, likesom den meget lettere end en lovbeslutning kan omgjøres, om omstændighetene skulde gjøre dette paakrævet.

Jeg har ogsaa forelagt spørsmålet for justerdirektøren, der i skrivelse av 15 mars 1911 bl. a. uttaler: „Jeg antar at der ikke kan fremstille sig nogen vanskelighet — hverken tekniske eller av anden art — mot at faa utvirket en lov, som bestemmer kassernes størrelse.“

I henhold til foranstaaende tillater jeg mig at fremsætte følgende forslag til

lov om sildekasser.

§ 1.

Kongen kan bestemme, at der ved utførsel av fersk sild i kasser kun maa anvendes kasser av en nærmere fastsat størrelse. Kongen eller den han dertil bemyndiger, fastsætter de nærmere regler for kassernes dimensioner og utstyr m. v.

§ 2.

Det paahviler de offentlig ansatte sildevrakere samt toldvæsenets og politiets betjente eller embedsmænd at paase, at de kasser, som anvendes ved utførsel av fersk sild, er i overensstemmelse med de fastsatte regler.

§ 3.

Benyttes kasser, som ikke opfylder de i de fastsatte regler opstillede fordringer, straffes eksportøren med bøter.

§ 4.

Denne lov trær ikraft den 1 juni 1914.

Forelæg 4.

Angaaende nordmænds fiskeri under Island.

De norske fiskeriers virksomhet under Island og det derav følgende livlige samkvem mellem de to folk, med nordmændenes ophold paa islandsk territorium, har bevirket at der allerede i længere tid har været drevet underhandlinger om etablering av en for begge folks interesser tilfredsstillende ordning av de norskes virksomhet.

Som utlændinger vil nemlig nordmændene i den islandske lovgivnings bestemmelser møte visse hindringer for sin virksomhet; og enkelte av disse kan bli av skjæbnesvanger betydning for den særegne norske bedrift, om de ikke blir ændret.

Da de islandske myndigheter visselig ikke har hat til hensigt at ville utelukke norsk virksomhet paa Island, idet denne virksomhet maa antages at være til gjensidig fordel, men kun at opstille regulerende og kontrollerende bestemmelser, har man det bedste haab om, at det ved gjensidig imøtekommenhet og ved indrømmelser skal lykkes at skape et arbeidsgrundlag, som vil være til held for de to folks fremtidige virksomhet.

Det er især det særegne norske snurpenotfiske efter sild, overveielserne gjælder, og av de bestemmelser i den islandske lovgivning, som nordmændene ønsker klargjort og endelig fastsat, kan nævnes dem, som omhandler utlændingers tilvirkning av fiskeprodukter paa islandsk territorium, idet der her raader nogen usikkerhet.

Desuten kan nævnes bestemmelsen om at snurpenotdamperne skal ha sine baater i daviderne under fart paa territoriet, likesaa bestemmelserne om tvungen vrakning av al sild som utføres, hvadenten den er fisket og saltet av islændinger eller ikke.

Der har av de islandske statsmyndigheter i den senere tid været drøftet forskjellige forslag om statsmonopol paa enkelte artikler, hvorav nordmænd paa Island er ikke ubetydelige konsumenter. At opnaa tilfredsstillende forhold for de norske interesser ogsaa paa dette omraade vil likeledes bli gjort til gjenstand for overveielse.

Fra norsk side vil man maatte søke at komme Islands folk imøte paa forskjellig vis.

Handelspolitisk vil man fra norsk side kunne gjøre Island indrømmelser, og da der fra Islands side i sin tid er fremsat forslag om underhandling paa grundlag av en nedsættelse av tolden paa islandske hester og islandsk faarekjøt, vil man her ha et utgangspunkt.

Men isaafald vil der maatte gjøres et offer fra norsk side. Det er imidlertid at haabe, at staten vil bringe dette offer for fiskerbedriften, som iøvrig er en saa stor bidragsyder til nationalhusholdningen.

Under de nu indledede forhandlinger er man kommet saa langt, at Altingets nederste avdeling har erklært, at avdelingen for sit vedkommende ikke er uvillig til at opheve bestemmelsen om at snurpedamperne skal ha sine baater i daviderne under fart paa territoriet, imot at Norge ophever tolden paa islandsk saltet faarekjøt og nedsætter betydelig tolden paa islandske hester.

Det er her ikke mulig, og det er ikke min hensigt at foreslaa for raadet at drøfte forhandlingernes grundlag og omfang. Derimot tillater jeg mig at foreslaa, at Fiskeriraadet yder denne sak sin støtte ved at rette en indtrængende henstilling til Regjeringen om at søke at opnaa sikre og rolige forhold for den norske fiskeribedrift paa Island, og at man til opnaelse derav om nødvendig indrømmer toldlettelser for islandsk faarekjøt og islandske hester.

Forelæg 5.

Snurpenotsaken.

Med beskrivelse av vaarsildfisket og brislingfisket.

Av Thor Iversen.

Fra første stund snurpenøter i noget antal blev benyttet i søndre vaarsilddistrikt for fangst av vaarsild, blev der klaget over disse redskaper, særlig av de fiskere, der benyttet andre slags redskaper og som leilighetsvis kom i nært konkurranseforhold til snurpenotfiskerne.

I 1905 lød de første protestrop, men først i 1908 blev bruken av snurpenøterne under vaarsildfisket mere indgaaende drøftet paa fiskerimøter og i aviserne.

Efter 1908 er antallet av deltagende snurpenotlag i vaarsildfisket steget betydelig, likesom ogsaa samtidig snurpenøter har vundet almindelig indpas under brislingfiskeriet i fjordene og skjærgaarden paa Vestlandet, og nu for tiden er der blandt en stor del av Vestlandets fiskere en meget sterk misnøie med snurpenøternes nuværende frie benyttelse særlig under vaarsildfisket. Der foreligger nu forslag til lovforandring, og dette forslag er behandlet i Søndre Bergenhus amtsting og oversendt statsmyndighetene til sakens videre forberedelse og avgjørelse.

For at skaffe mere kundskap om snurpenotfisket, og om hvorvidt de fremkomne forslag om indskrænkning i bruk av snurpenøter under vaarsildfisket er berettiget, anmodet Fiskeridirektøren mig om at foreta en reise til vaarsilddistriktet og indgi beretning over indvundne erfaringer.

I mars maaned iaar foretok jeg en reise i ca. 3 uker omkring i søndre vaarsilddistrikt, og resultatet av mine undersøkelser skal jeg her ved tillate mig at meddele.

Paa grund av nærværende saks karakter har jeg anset det nødvendig at sammenstille endel, saavidt mulig, nøiagtige beskrivelser av forskjellige sildefiskerier og redskaper, likesom jeg ogsaa i disse beskrivelser har behandlet brislingfiskeriet, fordi snurpenoten, som allerede nævnt, ogsaa under dette fiske fortiden er i almindelig benyttelse og der ogsaa er adskillig misnøie med snurpenøterne under dette fiske.

Redskaper til sildefiske.

Til fangst av sild benyttes i Norge forskjellige redskaper. Garn og nøter spiller den viktigste rolle. Hekle benyttes kun paa østkysten likesom ogsaa bundgarn. Trawl benyttes ikke i Norge.

Garn kan benyttes som drivgarn og som sættegarn. Drivgarn er betegnelsen paa garnene, naar de sættes fritsvævende i sjøen uten fæstighet i bunden, og kun holdt oppe ved flottører. Sættegarn er betegnelsen paa garn opankret paa et bestemt sted enten som kaggesæt, det vil si holdt i fløit ved kagger eller som bundsæt som betegner garn der staar paa bunden.

Nøter er av høist forskjellig utseende, og vi har i Norge stængenoten (landnoten), vad (landdragningsnot) og snurpenot (posenot).

Stængenoten benyttes i meget liten utstrækning paa Norges øst- og sydkyst, men er derimot det fornemste silderedskap paa vest- og nordkysten. Stængenoten er et stort rektangulært stykke net, hvis masker er saa smaa, at silden ikke kan sette sig fast i dem. Den brukes almindelig til at omslutte silden i fjorder og bugter og er da avhengig av land og passende dyp, men leilighetsvis kan stængenoten benyttes paa fiskegrunder av passende dyp uavhengig av land, nemlig ved at noten kastes rundt i form av en sirkel. Et slikt kast benævnes „rundkast“.

Vad benyttes kun paa øst- og sydkysten og ikke paa vest- og nordkysten. Det er en kombination av stængenot og slæpenot, idet den kastes rundt et sildestim og trækkes hurtig langs bunden tillands. I motsætning til stængenoten er vadet forsynt med en dyp pose paa midten og i denne pose samles al fangsten.

Snurpenoten (posenot) er konstruert til at brukes uavhengig av land og dybde, idet dette redskap er beregnet paa at ringe ind silden, idet hele nederkanten snurpes sammen.

Hekle brukes utelukkende paa østkysten og spiller til sine tider en viss rolle under vintersildfisket der. Dette redskap er et snøre, hvortil er fæstet et stykke wormgut med blylod i enden. Til wormguttene er fæstet mange smaakroker.

Bundgarn er et faststaaende redskap, hvori sild og anden fisk ledes ind ved hjelp av ledegarn. Dette redskap har liten betydning for fangst av sild.

Snurpenotfisket efter sild.

Snurpenoten er indført fra Amerika, hvor dette redskap i lang tid har været benyttet til fangst av makrel og bunkers (en slags sildeagtig fisk). Til Bohuslen blev den indført allerede længe før den rigtig fik

indpas i Norge, og i Bohuslen har nu snurpenoten forlængst avløst alle andre redskaper under vintersildfisket, men i den sidste tid vinder trawlfisket efter sild mere og mere indpas.

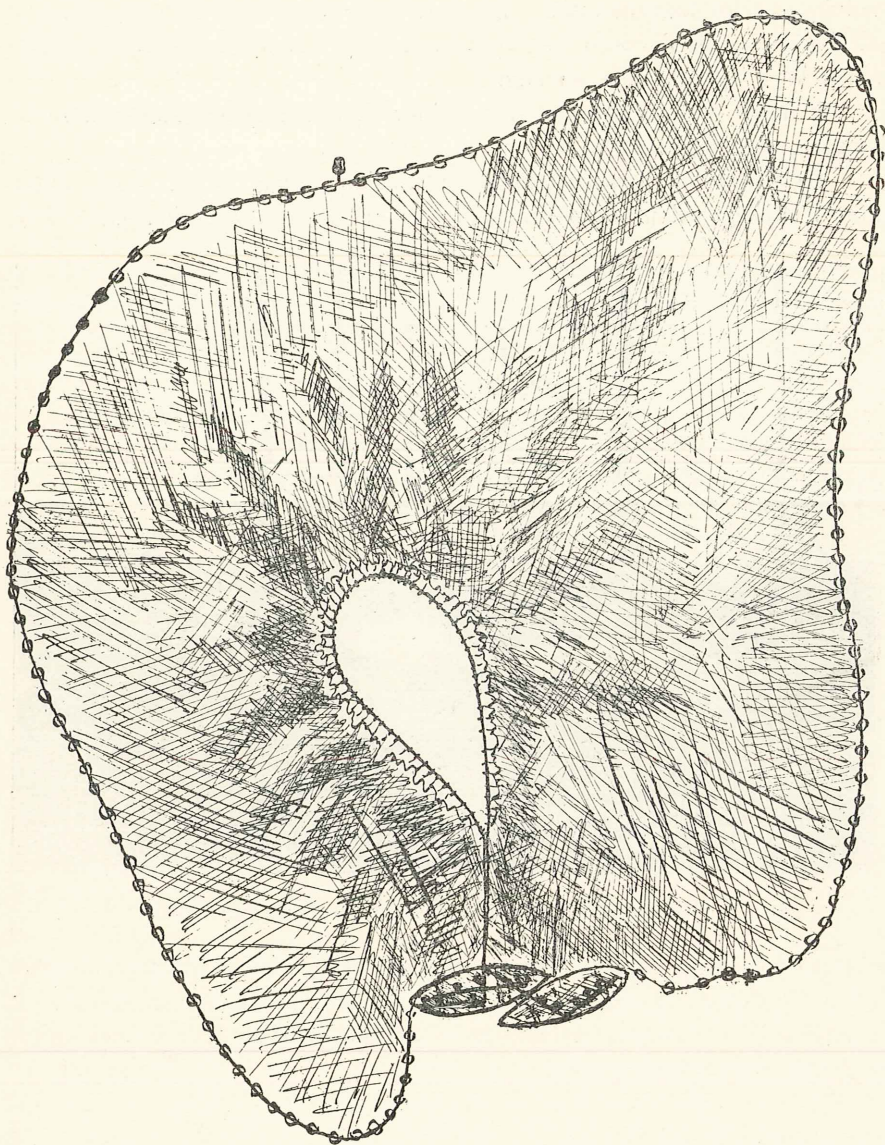

Fig. 1. Snurpenot i fugleperspektiv. Underkanten ifærd med at „snurpes“ sammen.

Det bohuslenske vintersildfiske falder tildels sammen med det norske vaarsildfiske, og fordi Bohuslensfisket har stor indflydelse paa vaarsildens priser og ellers er meget interessant at kjende nøiere til under snurpenot-

sakens behandling, vil jeg her medta en del optegnelser, som jeg har fra en reise i Bohuslen aaret 1908.

„Vintersildfisket i Bohuslen har i aarenes løp forandret karakter med hensyn til fangstmaaten. Sættegarn og de almindelige stængenøter har forhen været de mest benyttede redskaper, men fra ottiaarene av har snurpenøter ogsaa været anvendt.

I 1896 og et par aar senere blev drivgarn brukt, men senere er drivgarn ikke benyttet.

Sættegarn og landkastenøter er redskaper som passer, naar silden staar i skjærgaarden og søker land. Naar silden ikke søker land, men

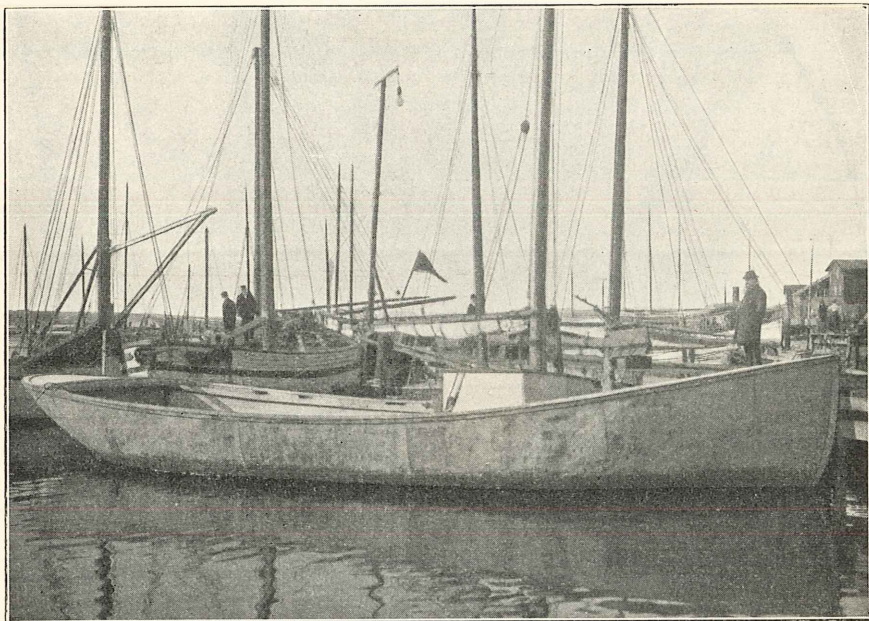

Fig. 2. Snurpenotbaat av jern. Motoren er forut. Lysekil 1908.

opholder sig langt utenfor kysten maa drivgarn eller snurpenøter brukes. Det er sildens forskjellige optræden fra aar til andet som har været grunden til, at fiskeriet et aar har været landnotfiske, et andet aar sættegarnfiske eller snurpenotfiske.

I aaret 1887 var antallet av snurpenøter 31 stykker, men de følgende aar sank antallet indtil i 1895 til kun 1 snurpenot. I 1896 bruktes 3 snurpenøter, men i 1897, da silden stod langt fra kysten blev snurpenoten igjen tat i bruk og allerede aaret efter var antallet 67 og derefter har snurpenøternes antal stadig øket samtidig med en stadig synken i antal av sættegarn og landnøter. I 1900 var snurpenøternes antal 104, men i 1901 søkte silden igjen land og antallet var mindre, men saa igjen

senere har snurpenøternes antal stadig steget, saa at der nu i Bohuslen fanges sild omtrent udelukkende med snurpenøter. I aaret 1908 var saaledes 263 snurpenøter i bruk.

Snurpenotfisket foregik indtil 1903 med aapne ro- og seilbaater, men i dette aar forsøkte fiskere fra Smøgen en notbaat med petroleums-motor, og da denne baat viste sig meget fordelagtig blev allerede samme aar flere notbaater forsynt med motor.

De oprindelige ronotbaater var ca. 28 fot lang og meget brede i forhold til længden men de blev i aarenes løp bygget større og større, og da motorerne kom i sving blev de bygget 34—38 fot lange og 14—16 fot brede og forsynt med 8—12 hk. motor.

I 1907 blev der delvis bygget aapne notbaater av jern, 40—42 fot

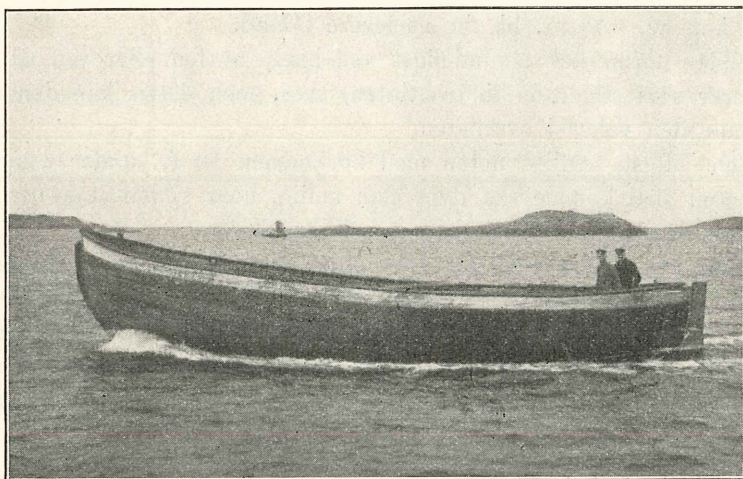

Fig. 3. Motorskøite for snurpenot utfor Bohuslen 1908.

lange og motoren plasert forut i baaten. Disse baater viste sig meget bedre end den ældre type, maaske særlig av den grund, at de var gode til at komme frem gjennom is med. Omtrent samtidig blev der ogsaa gjort forsøk med dækkede skøiter som notbaater, og da disse var mere sjøgaende og kunde indredes med beboelsesrum under dæk og noten ovenpaa dæk, viste disse farkoster sig heldigere end alle de andre aapne baater, og jernbaaten fik saaledes ikke lang levetid. I 1909 blev de aller fleste aapne motorbaater avhændet og motorskøiter med 16 hk. motorer anskaffet.

Et bohuslensk snurpenotlag bestaar av 17 mand og som oftest har alle disse 17 mand like stor part i notbruket. Som regel har notbruket optat statslaan, hvori alle er delagtige og ansvarlige, alle for en og en for alle.

Baatens og notens værdi er ca. 14—16 000 kroner og utbyttet av fangsten deles saaledes, at $\frac{1}{2}$ part deles paa mandskapet og den anden $\frac{1}{2}$ part falder paa baat og redskapers vedlikehold og til avbetaling paa laanet. Nøterne kan være noget forskjellig i størrelse, men almindelig er de 220 fv. lange og 130 alen dype.

Under fiskeriet fragtes en skøite som stadig følger notbaaten og efter fangst tar ind silden for at seile den til salgspladsen. Denne skøite leies med 1 mandspart og saaledes at 2 mand av selve notlaget overtar skøiten og fragter fangsten. Naar fangsten er saa stor, at denne ene skøite ikke kan ta alt, leies en eller flere andre skøiter paa fangstpladsen, ti der er som regel fuldt op av skøiter, der ikke hører til noget lag, men kun spekulerer i at fragte sild. En slik løs skøite faar i fragt 1 krone pr. hl., naar den tar fuld last ind, men blir ikke skøiten lastet, betales kun kr. 0.75 pr. hl. for at levere i land.

Silden formerkes almindeligst ved hjelp av lod eller ved at opfar (luftblærer som stiger op til overflaten) sees, men delvis kan den ogsaa sees, naar den vaker i overflaten.

Som oftest sænkes noten med korktælne 10 fv. under vandflaten forat noten skal komme saa dypt som mulig, naar silden staar dypt, og da holdes den oppe ved 10 skotske seildugsblærer.

Naar der kastes med not efter opfar gjælder det om at kaste godt til luvart av strømmen for at noten ikke skal drive forbi stimet forinden den er sunket ned. For at beregne strømmens fart og hastighet benyttes av notfolkene ofte et meget fint snøre, som ved et synke nedfires under overvandsstrømmen. Et litet træstykke, som holder synket oppe, vil da vise den omtrentlige fart og retning av overflatestrømmen.

Fiskeriet har i de seneste aar foregaaet langt fra land, fra 2—5 mil av.

Utbyttet for notlagene er selvfølgelig meget forskjellig, men der kan gjøres udmerkede forretninger. Saaledes blev det mig fortalt, at der var enkelte notlag som hadde et utbytte av 30—52 000 kroner paa vinteren.“

Som det vil fremgaa av det jeg ovenfor har nævnt om snurpenotfiskeriet i Bohuslen, har utviklingen særlig i de 10 sidste aar gaaet med rasende fart fremover og det har kostet de svenske fiskere en mængde penger at følge med i konkurransen. Men de vilde vistnok ikke ha magtet al denne stadige omlægning av bedriften, hvis ikke den svenske stat hadde git dem den støtte som billige pengelaan gir.

I Norge blev snurpenøterne indført fra Sverige til østkysten antagelig i slutten av 90-aarene, ialfald omtales snurpenøter i aarsberetningen for 1901—02 for første gang, men nogen rolle av videre betydning har de vistnok ikke spillet før i 1904—05 paa Østlandet, og det er særlig fiskere paa Smaalenskysten som har lagt sig efter dette redskap. I 1906—07

deltog saaledes 26 snurpenotlag i Østlandsfisket fra Smaalenene om vinteren. I de seneste aar har Østlandsfisket været mislig og det er væsentlig fangst av brisling snurpenøterne nu har været anvendt til.

Der blev allerede i 1900 eller 1901 fra Østlandet forsøkt at drive fiskeri med snurpenot under vaarsildfisket¹⁾ paa Norges vestland (utfør Haugesund) og der er gjort forsøk flere aar, men de har ikke git noget godt resultat.

Snurpenotfisket paa Vestlandet kan siges at ha utviklet sig uavhengig av Bohuslensfisket, idet nemlig Vestlandets snurpenotbruk er av et helt forskjellig utseende.

Likesom svenskerne har lært at kjende snurpenoten fra Amerika og senere utviklet sit snurpenotfiske selvstændig, saaledes er igrunnen ogsaa det vestlandske snurpenotfiske først blit lært fra Amerika og senere utviklet selvstændig.

I Amerika har snurpenot været kjendt i lang tid og særlig benyttet for fangst av makrel og bunkers.

Makrelfisket foregaar med snurpenøter som kastes fra kun 1 baat, mens til bunkersfisket brukes snurpenøter som kastes fra 2 baater, idet halve noten er greiet i hver baat og noten utsættes fra midten av, i motsetning til makrelfisket, hvor noten sættes ved at kaste først ut den øverste ende av noten.

Svenskerne fra Bohuslen har til sit vintersildfiske optat den omgangsmaate som Amerikanerne bruker under makrelfiske (1-baat systemet) mens de norske vestlandske sildefiskere har optat 2-baat systemet.

Fra Vestlandet blev for første gang en liten 40 fv. lang snurpenot forsøkt under Island i 1899 (dampskib „Bremsnes“, kapt. Mannes), det samme aar som drivgarnsfisket blev indført paa Island som regulær bedrift i sommermaanederne.

I 1903 blev forsøk igjen utført under Island med en 70 fv. lang not (seilkutter „Harald“) og dette forsøk gav saapas opmuntrende fangster at 2 dampskibe (1 fra Stavanger og 1 fra Haugesund) aaret efter blev utrustet med store nøter efter 2-baat systemet. Begge disse nøter blev kjøpt i Amerika av folk, som samtidig satte sig ind i bedriften der. Disse forsøk faldt heldig ut, og aarene efter har snurpenotfisket utviklet sig til at bli et storfiske paa Island, hvor ikke alene nordmænd driver det, men ogsaa islændere, dansker, svensker, tyskere og skotter deltar nu, dog er nordmændene endnu absolut i flertal.

Først efterat snurpenoten virkelig blev et almindelig anvendt redskap under Islandsfisket blev der nogen fart i benyttelsen under vaarsildfisket paa Vestlandet. I 1905—06 deltog 11 dampskibe og 1 motorkutter, de

¹⁾ Der skal ogsaa meget tidligere været gjort forsøk.

fleste med islandsnøter som var 150 fv. lange og 20 fv. dype, men disse nøter viste sig at være for store og ikke kraftige nok under vaarsildfisket, hvor fangsterne med en saa stor not oftest er for stor til at kunne bjerges. En damper forsøkte en mindre not som var 115 fv. lang og 10 fv. dyp, og denne not blev den gang anseet som den heldigste type til fangst av vaarsild.

I 1905—06 fisket	12 notlag	6 500 maal sild
- 1906—07	” 25 ”	12 500 —
- 1907—08	” 20 ”	15 000 —
- 1908—09	” 13 ”	13 750 —
- 1909—10	” 22 ”	35 000 —
- 1910—11	” 37 ”	105 000 —

I 1912 var deltagelsen betydelig større idet ca. 60 dampskibe deltok i snurpenotfisket.

Jeg har ved kaptein Rønnestad og notbas Hendrik Knudsens velvilje faat opgit de fleste dampskibes fangster under vaarsildfisket i 1912 til den 24 mars som jeg i mangel av en fuldstændig opgave vil hitsætte:

Dampsk.	„Jøna“	Aalesund	kr. 35 000.00
—	„Heim“	Stavanger	” 30 000.00
—	„Eljan“	Aalesund	” 28 000.00
—	„Loki“	Aakrehamn	” 20 000.00
—	„Hildur“	Aalesund	” 19 500.00
—	„Aspø“	do.	” 16 000.00
—	„Islændingen“	do.	” 20 000.00
—	„Borgund“	do.	” 17 000.00
—	„Skjold“	do.	” 17 000.00
—	„Sverre“	do.	” 12 000.00
—	„Surna“	do.	” 15 000.00
—	„Greip“	Trondhjem	” 12 000.00
—	„Nordlyset“	Koppervik	” 11 000.00
—	„Njörd“	Aalesund	” 12 000.00
—	„Fiskeren“	do.	” 9 000.00
—	„Hai“	do.	” 10 000.00
—	„Einar“	Aakrehamn	” 20 000.00
—	„Erling“	do.	” 15 000.00
—	„Havsulen“	Florø	” 15 000.00
—	„Vigra“	Aalesund	” 9 000.00
—	„Øistein“	do.	” 12 000.00
—	„Bremanger“	Bergen	” 12 000.00
—	„Snapop“	Aalesund	” 15 000.00
—	„Ask“	Bergen	” 9 000.00

Dampsk.	„Torggrim“	Aalesund	kr.	20 000.00
—	„Thorberg“	do.	„	8 000.00
—	„Øistein Orre“ . .	do.	„	14 000.00
—	„Alken“	Stavanger	„	19 000.00
—	„Aliance“	do.	„	10 000.00
—	„Assistent“	do.	„	12 001.00
—	„Erling“	Aalesund	„	20 000.00
—	„Onyks“	do.	„	11 000.00
—	„Seier“	Aakrehavn	„	10 000.00
—	„Falken“	Haugesund	„	5 000.00
—	„Argus“	do.	„	5 000.00
—	„Ludolf Eide“ . . .	do.	„	7 000.00
—	„Storøy“		„	15 000.00
—	„Sigurd“	Bergen	„	8 000.00
—	„Gardar“	Haugesund	„	14 000.00
—	„Storeggen“	Bergen	„	14 000.00
—	„Skallagrim“	Aalesund	„	16 000.00
—	„Hugin“	do.	„	17 000.00
—	„Solundir“	do.	„	12 000.00
—	„Signal“	do.	„	16 000.00
—	„Sjøfuglen“	Stavanger	„	6 000.00
—	„Jon“	Haugesund	„	7 000.00
—	„Høvding“	Florø	„	5 000.00

Nogen av Aalesundsdamperne har avsluttet fisket og reist hjem for ca. 14 dager siden. Der er ogsaa 4 à 5 dampskibe, hvis fangst vi ikke kjender.

Som det vil fremgaa av ovenstaaende tabel har snurpenotfisket iaar gjennemgaaende været et udmerket lønnende fiskeri, hvis man regner alle utgifter til 4000—6000 kroner pr. lag. Mandslotterne kan regnes fra 100 til 500 kroner.

Snurpenotfisket under vaarsildfisket har hittil foregaaet paa havomraadet mellem Utsire, Kvitingsøerne, Bukn og nordover til Hisken, men iaar blev der for første gang ogsaa gjort fangster saa langt nord som ved Glæsvær i Korsfjorden. Tiden for fisket er forskjellig fra aar til andet, men som regel drives der 6—8 uker i februar og mars maaned.

Fiskepladsene er ogsaa forskjellig alt eftersom silden optrær. Begyndelsen av fisket pleier som regel at foregaa mellem Utsire og Karmøen, idet sildetyngden kommer ind fra havet og før den er støtt ind til land. Dette fiske benævnes „aatefiske“, hvilket vil si at silden optrær flekkevis oppe i sjøskorpen i tette knuter. „Aatefisket“ iaar foregik utenfor Ferkingstadøerne og søndenfor Skudesnes, men ogsaa ved Utsire

blev der gjort sildefangst. Efter at „aatefisket“ var forbi, blev snurpenotfangsterne gjort ved Skudesnes og ved Karmøsundet, Bukn, Raudholmene, Espevær og som før nævnt tildels i Glæsvær.

Et moderne utrustet snurpenotlag under vaarsildfisket driver sit fiske mest fra dampskibe og undtagelsesvis med større motorkuttere. Det er de største dampskibe med den største dæksflate som har fortrinnet, idet disse kan føre med sig størst mængde sild i det hele tat, og ifald der kun gjøres mindre fangster, er det en stor fordel at kunne føre mest mulig paa dæk og derved maaske slippe at ta noget i lasterummet, ti den sild som har plads paa dæk ligger som regel lettere og ser derved bedre ut, likesom denne sild er letvindtere at losse.

Det er ofte saa, at notbasen eier halvparten i noten eller en vis part av den og rederen for dampskibet eier den anden part, men der

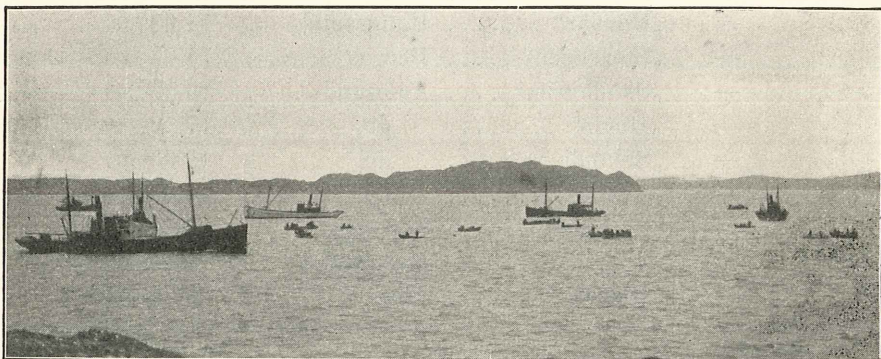

Fig. 4. Snurpenøterne gjør store fangster ved Raudholmene utfor Bømmelfjorden 1912.

findes ogsaa notbaser som eier helt eller sammen med andre notbruket og dampskibet leies paa part av fangsten, likesom der ogsaa er de notbaser som eier baade notbruk og dampskib og som saaledes selv baade fører skibet og leder fiskeriet.

Notbaserne er almindeligst hjemmehørende paa Karmøen eller deromkring, og alene i Akrehavn paa Karmøen er 25 snurpenøter hjemmehørende. Dampskibene er hovedsagelig fiskebaater fra Aalesund, men en væsentlig del er fra samtlige byer i Bergenhus og Stavanger amter. Fiskerne ombord er som oftest den almindelige fiskerbesætning som hører til skibet, men da der til snurpenoten fordres mange flere folk end under det almindelige fiskeri, saa er den øvrige del av besætningen for den væsentligste del hjemmehørende paa de steder, hvor notbasen er bosat.

En damper som driver snurpenotfiskeri har ialt 20 mands besætning, nemlig skipper, maskinist, fyrbøter, stuert, notbas og 15 fiskere.

Fangsten deles saaledes at skibet faar 30 %, noten 35 % og mand-
skabet 35 %.

Skibet holder kun lysolje.

Noten holder kul og maskinrekvisita og vedlikehold av redskaperne. Mandskapets andel av 35 % deles i 19 lotter, saaledes at hver av de 15 fiskere faar sin lot. Av de resterende 4 lotter tilfalder 1 lot notbasen og 3 lotter rederiet som godtgjørelse for hyre til skipper, maskinist og stuert. Notbasen har desuten 2 lotter som trækkes fra notens part. Fyrbøteren lønnes av rederiet.

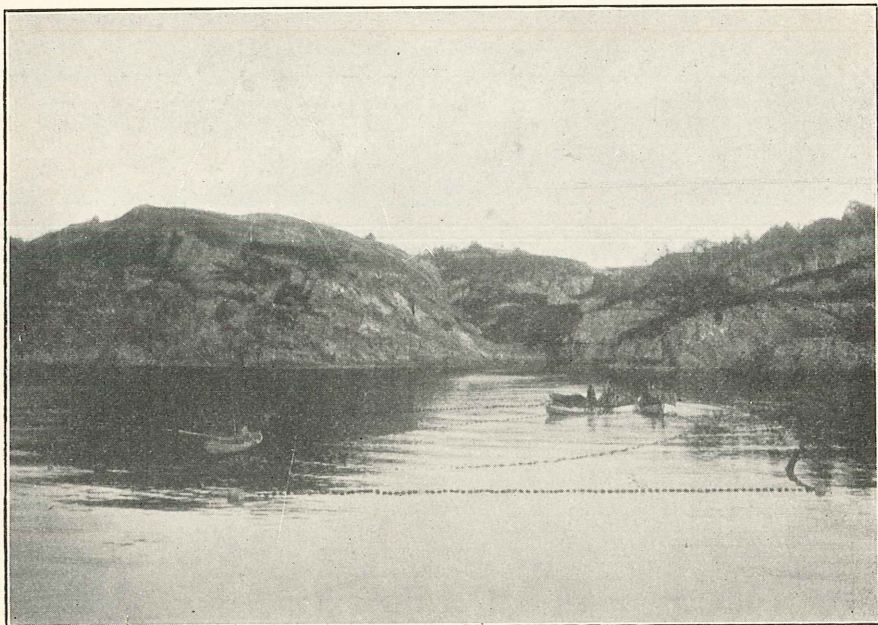

Fig. 5. Orkast med snurpenot inde i et rundkast, Ryfylke 1912.

Redskaperne bestaar av 2 aapne notbaater av amerikansk type, det vil sige lange og letbyggede, (ca. 27×8 fot) og 1 letbaat. Noten som nu fortiden benyttes er almindelig 120 fv. lang og 20 fv. dyp med 30 omfars band. Hele fangstutstyret koster ialt ca. 4500 kroner med not og baater, derav koster de 2 notbaater kr. 500 og letbaaten 60 kroner.

Dette er den almindelige utrustning og delingsmaate, men der er dog avvikelser herfra, saaledes har store og særlig velskikkede dampere, delvis større procenter end her nævnt, ti mens nogen kun kan føre 5—600 kasser paa dæk og i rum ialt, saa kan de største ta ca. 1500 kasser ialt.

Endel av de bedst utrustede baater har ogsaa en landnot liggende klar til at brukes som laasnot, naar landstæng gjøres med snurpenoten.

Iaar viste det sig, at silden stod meget dypt og der fremførtes overalt klage over, at nøterne var for grunde, og det er sandsynlig at utrustningen til næste aar vil bli forskjellig fra iaar. Jeg har hørt uttalt at mange ønsker at anskaffe 2 snurpenøter, nemlig 1 paa ca. 90 favner og 15—18 fv. dyp, særlig solid og sterkbundet, for at brukes under „aatefiske“ paa det aapne hav, og en anden not paa 150 favner og 25—30 fv. dyp av litt finere traad, men med solid montering. Den

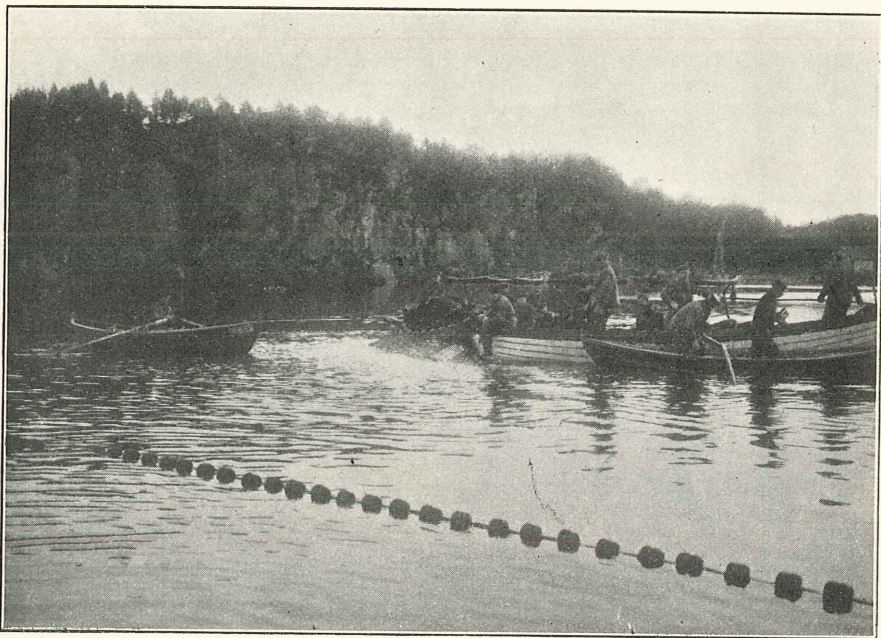

Fig. 6. Orkastet slæpes ut av rundkastet, Ryfylke vaaren 1912.

største av disse 2 nøter skal brukes, naar silden staar under land, altsaa senere ut i fisketiden.

Noten blir greiet saaledes, at hver baat har sin halvpart. Under stiming er baatene med noten i opheist i daviderne en paa hver side av skibet, hvilket later sig gjøre naar midtpartiet av noten, som er mellem begge baatene, blir halet op paa skibets agterende; tilstrækkelig slak av noten gives ut, for at baatene kan hales forover under daviderne.

Kommen paa fangstpladsen laares notbaatene og letbaaten. Mandskapet, 7 mand i den ene og 6 mand i den anden notbaat, indtar hver sin plads efter at de to baater er bundet side om side og ror med 3 aarer paa hver av baatenes yttersider. Letbaaten, hvor notbasen og en roer holder

til, roes omkring, mens notbasen bruker lodsnoren for at føle hvori slden staar tæt og høit nok op til overflaten til at kunne fanges. Notbaaten maa stadig holde sig nogenlunde nær ved letbaaten, og de 2 baatstyrere som med hver sin styreaare kommanderer notbaatenes retning, maa iagttå de vink, som notbasen maatte gi. Kommer notbasen op i sild, saa er dette snart merkbart derved, at hans baat blir dreiet hit og dit frem og tilbake paa et sted, mens han selv stadig haler ind og firer ut paa lodsnøret for at se, hvor dypt silden staar. Finner han at kast kan gjøres, saa dirigerer han notbaatene dit, han ønsker og roper saa ut „bræk av!“ Surringen mellem baatene blir kastet løs, baatene styres fra hverandre og den ene aare fra yttersiden blir kastet over paa den motsatte side, og der roes kraftig ut ret fra hverandre, mens 2 mand i hver baat kaster ut paa noten. Baatene styres saa i en halvcirkel efterhvert som noten utkastes, og naar noten er næsten ute saa har almindeligst ogsaa notbaatene omtrent naadd hverandre og saaledes fuldført ringningen. Baatene bindes fast til hinanden med baug mot baug.

Snurpetaugets begge ender føres over i den ene baat, som er forsynet med en david med 2 kastblokker, hvori tauget blir halet ind.

Det er om at gjøre at snurpningen gaar hurtig for sig, for at silden ikke skal faa tid til at trænge ut av noten. Naar snurpetauget er helt indhivt, paabegyndes indhalingen av noten med en arm av noten i hver baat. Er der gjort fangst, samles denne i den midtre del av noten, som tilslut hales saa strakt ind som mulig for at holde silden saa høit oppe i vandflaten som mulig og derved lette det videre arbeide. Straks der er gjort kast kommer damperen nær hen til noten, og naar denne er bærmet op og klar til lossing, fortøies den til skibet ved at korktælmen hales op langs skibssiden, saaledes at den del av noten, hvori fangsten er samlet, befinner sig mellem skibet og begge notbaatene, og „haavingen“ begynder hurtigst mulig.

Haaven, som benyttes til tømning av noten, er en ring lavet av trekvarttoms borstaal, 4 fot i diameter, hvortil er bundet en netpose av fiskeliner, 30 masker dyp og 100—150 masker i omkreds. Denne ring er fæstet til en 12—14 fot lang stang, ca. 4 tommer tyk, og i ringen er fæstet en hanefot av wire med 4 parter. Indhivningswiren er fast i hanefoten.

En mand paa dæk styrer, ved hjælp av stangen, haaven ned i silde-massen, en mand i den forreste baat haler ved hjælp av et taug haaven til sig for at fange haaven fuld av sild, og saa hiver winchen haaven op paa dæk, likesom ogsaa winchen ved et taug, som er fast i underste ende av posen vælter haaven rundt og derved tømmer den. En slik haav kan ta ca. 3 kasser sild ad gangen, og gaar alt godt kan den losse ca. 300 kasser sild ut av en not paa 1 time.

I det heletat er det forbausende hvor letvindt og hurtig et snurpekast kan utføres og oplosses. I løpet av $\frac{1}{4}$ time kan noten kastes og snurpes, og efter en anden $\frac{1}{4}$ times forløp er noten klar til at haaves, og haavingen kan foregaa som nævnt med en fart av 300 kasser i timen.

Fangsterne kan være høist forskjellig, men meget almindelig er kast paa 3—600 kasser. Dog gjøres der ofte kast, som gaar helt bom eller kast, som er saa rike, at noten sprænges. Det største kast iaar

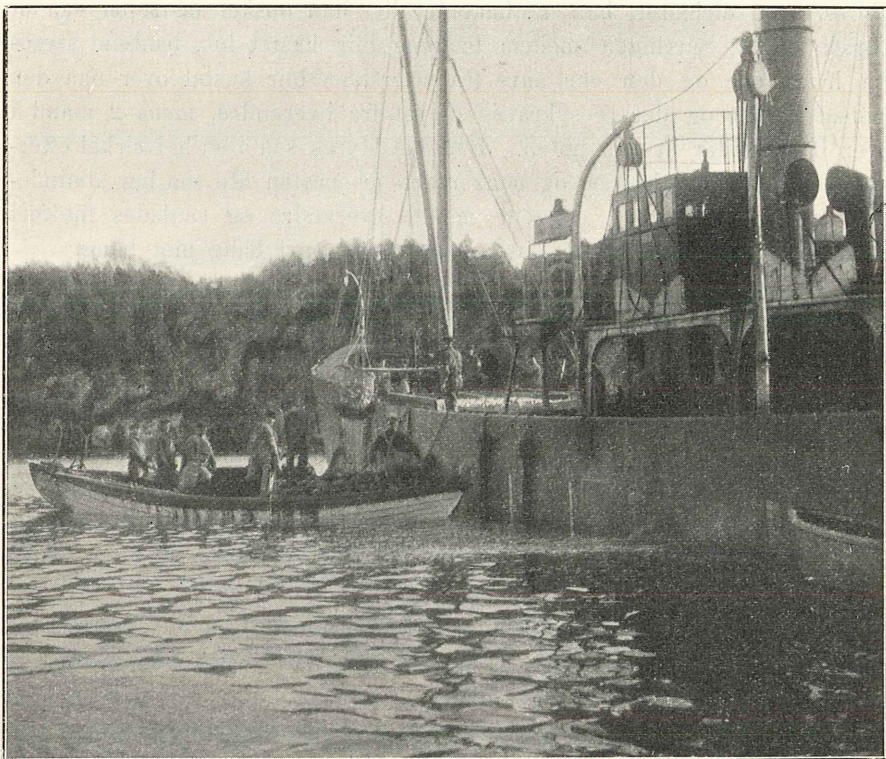

Fig. 7. Snurpenoten tømmes, vaarsildfisket 1912.

blev, saavidt jeg vet, gjort den $\frac{2}{3}$ utfor Rauholmene, hvor en damper („Skjold“) fik saa meget i noten, at først en damper kastet sin not inde i hans not og slæpte den ut derfra igjen med 900 kassers indhold, men da endnu sildemængden var for stor til at ta ind, kastet ogsaa en anden damper sin not, som orkast inde i noten og uttok 900 kasser, og da først begyndte han selv at hale ind paa noten og laste sit eget skib. Ialt indeholdt dette notkast 2150 kasser sild, som altsammen blev bjerget, men ved benyttelse av 3 nøter.

En snurpenotdamper slutter ofte fast lag med en eller flere dampere,

saaledes at det endelige fangstresultat blir delt likt, naar fisket er slut, men ikke saa sjelden hænder det ogsaa, at der dannes tilfældige lag, som naar f. eks. en damper overtar sild fra en anden, som har overflødig fangst og i dette tilfælde er regelen den, at alt det, som disse 2 dampere fisker inden laget er opsagt blir delt likt. Et saadant lag kan, naar det falder sig slik, ofte vare i flere dage, idet nemlig laget først kan opsiges naar begge træffes ledige paa fangstfeltet.

Lagslutning kan ogsaa ske derved, at enten et snurpelag eller landnotlag har stængt sild paa et sted ved land som særlig er utsat for let at

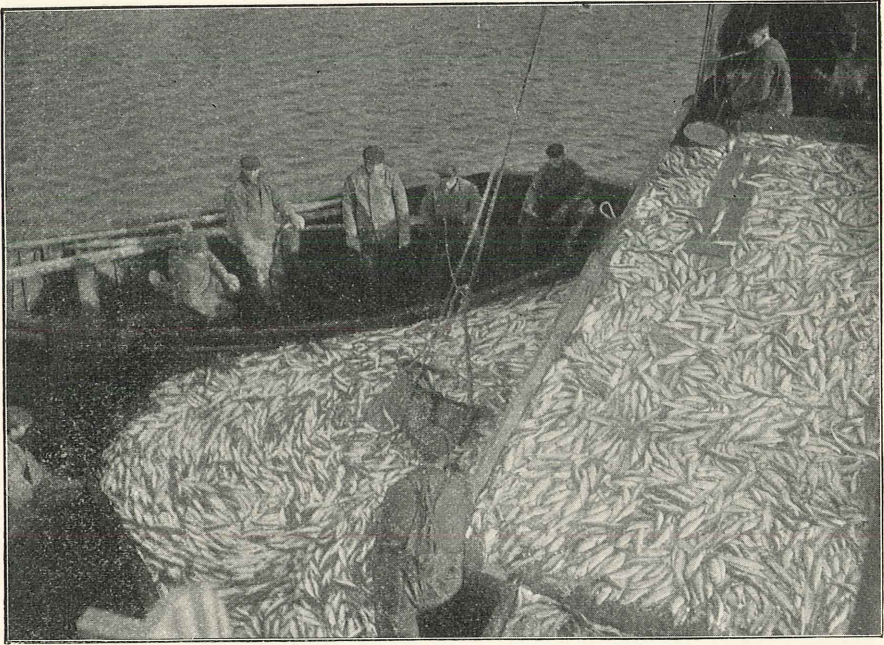

Fig. 8. Haaving fra snurpenot, vaarsildfisket 1912.

ødelægges av storm eller strøm, eller silden er vanskelig at faa bjerget med almindelige landorkastnøter. I saa tilfælde leier vedkommende, som har landstængene en eller flere dampere til at ta silden med sine snurpenøter inde i hans stæng, og damperne har da efter overenskomst en viss part av hele stænget.

Det er altsaa omtrent utelukkende dampere og større kuttere med motorkraft, som nu for tiden med fordel driver snurpenotfiske under vaarsildfisket, og eftersom mange har gjort store forretninger iaar, er det sandsynlig, at deltagelsen til kommende aar vil bli betydelig større end iaar, og dette kan formentlig ske derved at endel flere av landets dampskibsflaate blir engagert. Men ifald anskaffelserne av snurpenøter blir

betydelig, saa blir de ledige fiskedamperes antal forlitet og der maa anskaffes nye dampere, eller nye store og hensigtsmæssigere fartøier med motor for snurpenotfiske.

Som det vil sees av det, jeg hittil har skrevet, har bedriften under vaarsildfisket en helt anden karakter end snurpenotbedriften i Sverige, hvor de kan greie sig med mindre transportbaater, som intet har med selve fiskeriet at gjøre, hvorimot man her paa Vestlandet mener at være nødsaget til at benytte større skibe, hvis mandskap baade skal fange og transportere fangsten. Grunden hertil maa søkes i den helt forskjellige

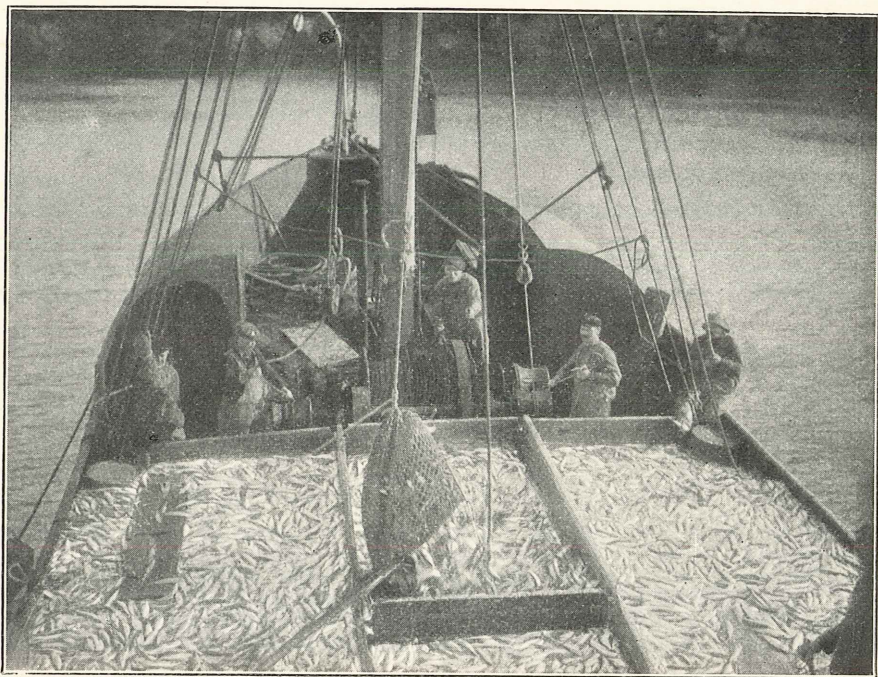

Fig. 9. Haaven tømmes.

maate, silden optræder paa i vaarsilddistriktet og Bohuslen og paa Østlandet.

Utfør Bohuslen og paa Østlandet er silden nemlig ikke samlet i saa tætte stim, som paa Vestlandet, men staar glisnere og mere fordelt over et større havomraade, saaledes at de enkelte fangster sjelden er av den størrelse som paa Vestlandet. Men det kan dog tænkes, at med tiden ogsaa Vestlandets snurpenotfiskere vil gaa over til at benytte den metode, at et skib væsentlig fanger silden, mens andre kun fører sild enten efter pris pr. kasse eller paa lot. En slik drift vil isaafald sikkerlig maatte foregaa med betydelig større farkoster end svenskerne har nødig.

Til andre aarstider og under fiskeri efter andre slags fiskesorter er, som allerede nævnt, ogsaa snurpenoten tat i bruk. Sommerfisket efter sild ved Island drives nu hovedsagelig med snurpenøter. Brislingfisket med snurpenøter griper mere og mere om sig. Fetsildfisket, eller maaske rettere smaasildfisket paa Nordland, med snurpenot, har vistnok kun været drevet i de sidste 2 aar, men vil høist sandsynlig bli av stor vigtighet. Sei og loddefiskeri med snurpenot er ogsaa av betydning, likesom ogsaa torsk i den seneste tid fiskes med snurpenot, særlig i Finmarken.

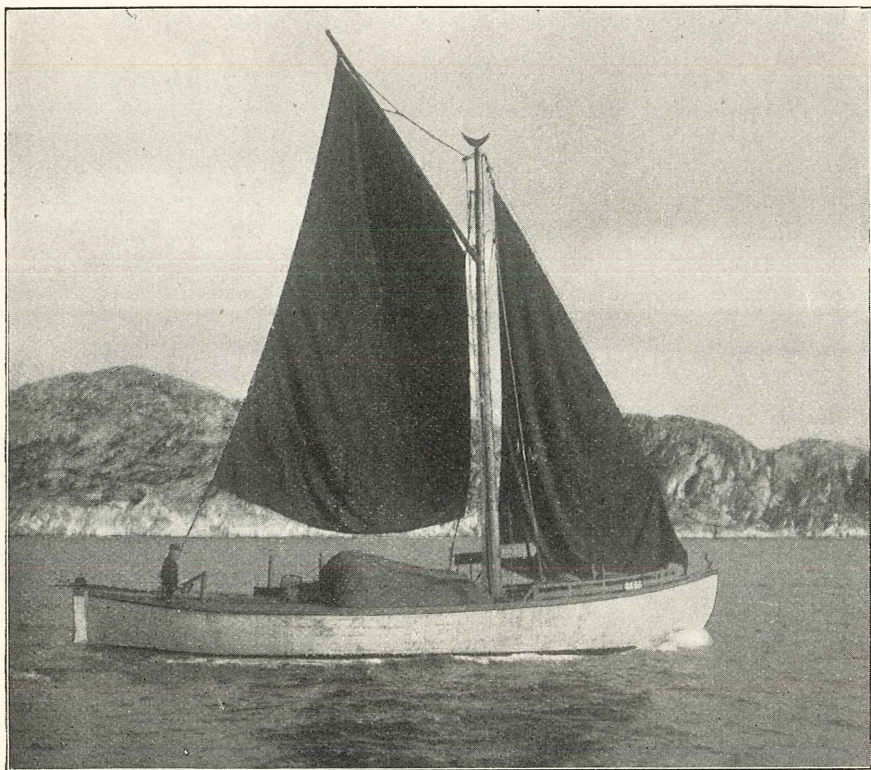

Fig. 10. Snurpenotskøite (med motor) paa vei til vaarsildfisket, 1912.

Islandsfisket har jeg allerede nævnt blir drevet som vaarsildfiskeriet med dampere og 2 notbaater.

Brislingfisket og smaasildfisket drives delvis med dampere og 2 notbaater, men hovedsagelig blir dog disse fiskerier drevet med kun 1 notbaat, i likhet med svenskerne under sit vintersildfiske.

Sei og loddefisket drives delvis fra 1 notbaat og delvis med 2 notbaater.

Brisling- og smaasildfisket er saa temmelig ensartet i utrustning og

foregaar omtrent til samme aarstid, derfor tror jeg, at naar jeg her omtaler det for tiden vigtigste, nemlig brislingfisket, er det unødigt at komme nærmere ind paa smaasildfisket, og jeg vil derfor indskrænke mig til at referere, hvad en skipper paa en damper, som ifjor drev smaasildfiske i Nordland, fortalte mig. Han kom til Nordland i begyndelsen av august, efter at landnotfisket var slut, men tiltrods for at han kom saa sent frem, fisket han dog for 24 000 kroner. Fangsten var utelukkende smaasild, som blev solgt til sildoljefabrikkerne. Det var særlig i Ranen og Sjonen han fisket, men ellers var hans fiskefelt fra Rørvik og helt til Harstad.

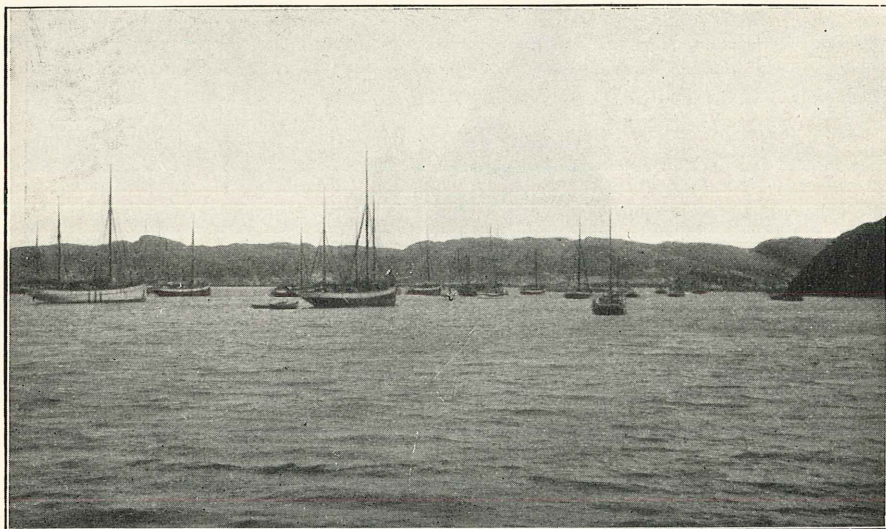

Fig. 11. Logifartøier for landnotlag, ved Glesvær vaaren 1912.

Landnotfisket.

Et landnotbruk har høist forskjellig utrustning alt efter det slags fiskeri, som det deltar i.

Et saakaldt Nordlandsbruk for fangst av fetsild er størst og bedst utrustet.

Til et vel utrustet Nordlandsbruk hører et notlogi (et dæksfartøi 20—50 tons). 3 store notbaater henholdsvis 70—90, 60—80, 50—70 tønders drægtighet; disse baater er nu almindeligst av Hardangertype med agterspeil, forsynet i overkanten med trærul for noten at løpe over, naar den sættes og drages; desuten 1 spilbaad ca. 15 tønder, ogsaa Hardangerbaat, men spidsstævnet, og er forsynet med indhivningsspil; 2 letbaater, ca. 18 fots almindelig Hardangerfæring, 4 nøter hører til:

1 stornot 160—170 fv. lang og 20 fv. dyb, 1 mellemnot 120 fv. lang, 15 fv. dyp, 1 laasenot 70—80 fv. lang 10—12 fv. dyp, 1 orkastnot 25 fv. lang og 5 fv. dyp; desuten hører selvfølgelig en hel del andre redskaper, saasom indhivningstaug, ca. 300 fv. (notarm), hover for optagning av fangsten, ankertaug og kagger for forankring av noten (plenter), „skimler“ for at holde silden fra at gaa ut til siderne, naar noten trækkes tillands efter taugene (notarmene), vandkikkert for at kunne se bedre ned paa bunden, naar noten sætter sig fast, lod med messingstreng til at kjende silden med etc.

Mandskapet 16—18 mand logerer i ovennævnte logifartøi og herav er 1 notbas og 1 undernotbas.

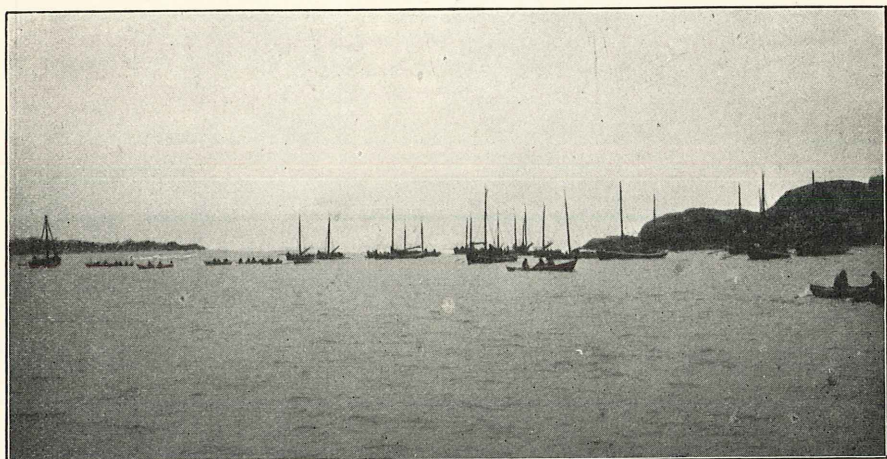

Fig. 12. Landnotlag klar til kast, ved Hisken vaaren 1912.

Et almindelig godt notbruk i Nordre Bergenhus amt for fangst av sommersild er utrustet med

1 stornot	120—130 fv. lang,	15—17 fv. dyp		
1 mellemnot	70—80	—	13—14	—
2 laasnøter	50	—	8	—
2 orkastnøter	35—40	—	6—7	—

Til disse nøter hører 1 stornotbaat, 1 spilbaat og 2—3 letbaater.

Et smaabruk i Nordre-Bergenhus amt kaldes et bruk, som bestaar av 1 not paa 70 fv. lang 12—14 fv. dyb, 1 not 40 fv. lang og 10 fv. dyp samt et par mortenøter paa 25—30 fv. lange, 4—5 fv. dype, som orkast nøter.

Et vaarsildnotbruk har nu fortiden almindelig kun 1 stornot 120 fv. lang og 18 fv. dyp. 32—38 omfar pr. alen og 1 orkastnot 60 fv. lang

og 10 fv. dyp. Der hører 1 stornotbaat og 1 letbaat til laget. Spilbaat brukes nu sjeldnere.

Under vaarsildfisket er det meget almindelig at 2 eller flere notlag logerer sammen i et logifartøi og delvis bruges dampskibe som natlogi for flere lag.

Notlagene har almindelig faste slæpebaater, som enten kan være dampskibe eller motorbaater og som kan slæpe et eller flere lag. Mandskapet bestaar av 11—13 mand. Utbyttet deles saaledes, at slæpebaaten først tar $\frac{1}{10}$ part og saa tar natlogiet $\frac{1}{10}$ part av fangsten. Resten

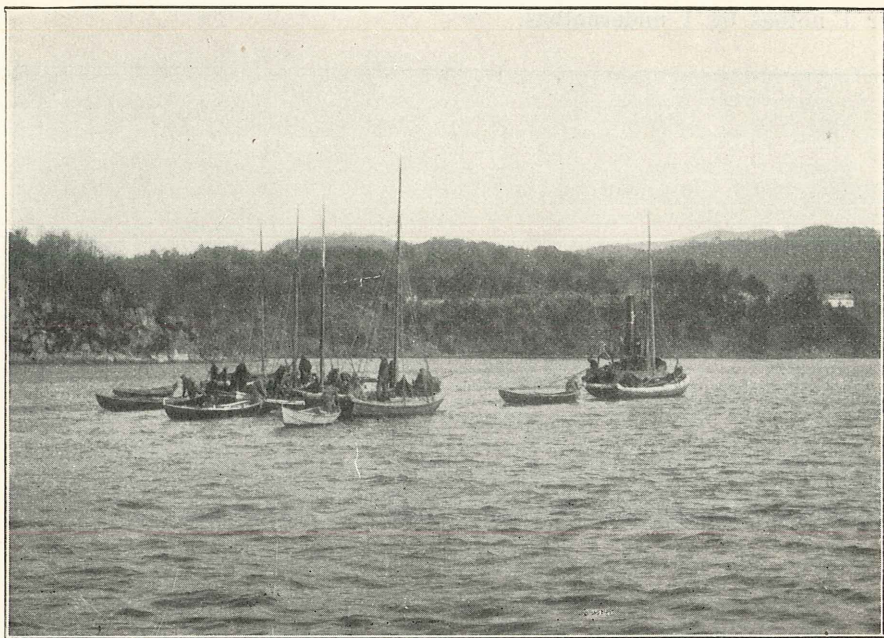

Fig. 13. Slæpebaat med et „knippe“ av landnotbaater, Lysefjorden 1912.

deles med $\frac{1}{2}$ part til noten og $\frac{1}{2}$ part til mandskapet. Hvis mandskapet er 12 mand foruten notbasen, deles mandskapets part i 14 lotter, og notbasen tar herav 2 lotter.

Notfiskeriet under vaarsildfisket har nu for tiden en hel anden karakter end notfiskeriet til andre aastider, idet tilstrømningen av nøter er saa voldsom stor, hvor der er utsigt til at stæng kan gjøres.

Vaarsildlovens „forkasteret“ (§ 13) som bestemmer, at den, som først har utgit sit taug og begyndt at utkaste noten, har ret til kastet, blir nu meget sjelden benyttet, idet nemlig regelen nu er den, at alle de notlag, som er tilstede paa det sted notkastet blir gjort, kommer med i kastelaget, hvis de ønsker det. Resultatet herav er, at der under et

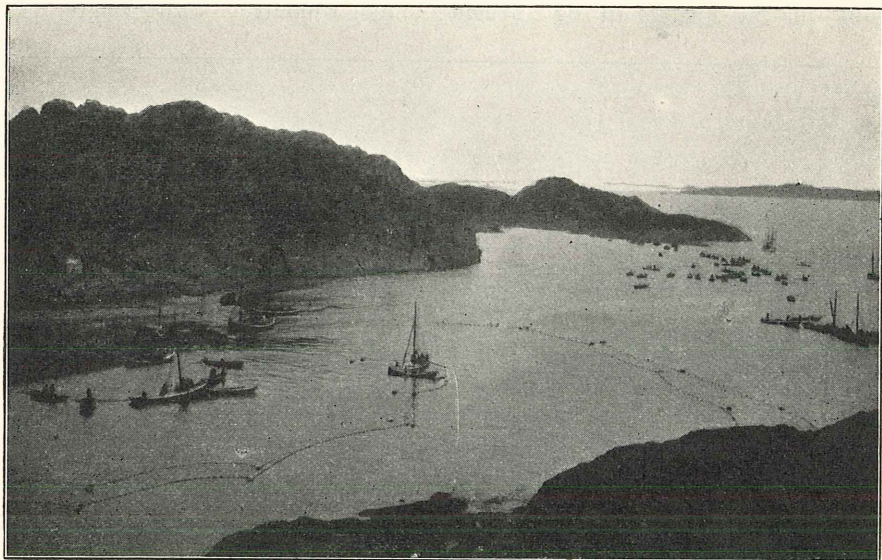

Fig. 14. Landnotstæng i et sund, Espevær vaaren 1912.

Fig. 15. Et stæng ved Espevær „arbeides ind“ mot land. Ved pynten ligger landnotbaatene klar til assistance og til at gjøre nye stæng. Længer ute er snurpedampaatene ifærd med at lete efter sild. Vaaren 1912.

notkast altid er en stor mængde notbaater og letbaater som ror omkring for at hjælpe til og „arbejde silden tillands“. Store bugter og

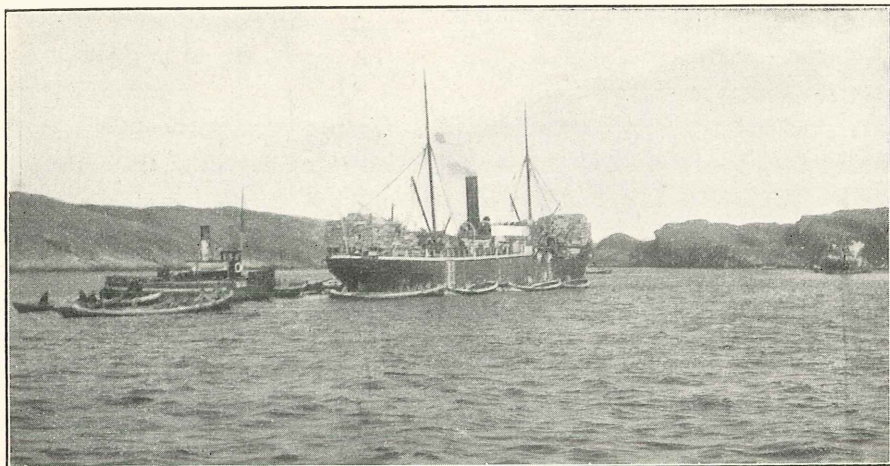

Fig. 16. Søklastede landnotbaater fører sild fra sildelaaset til isningsdamper. Glesvær vaaren 1912.

sund blir spærret med flere nøter sat sammen, og silden blir derefter arbeidet tillands did, hvor man ønsker den laassat, ved at den „skimles“ (skræmmes) hen til det utvalgte sted eller ved at nøter kastes omkring den, efterhvert som den nærmer sig stedet, den ene not indenfor den anden.

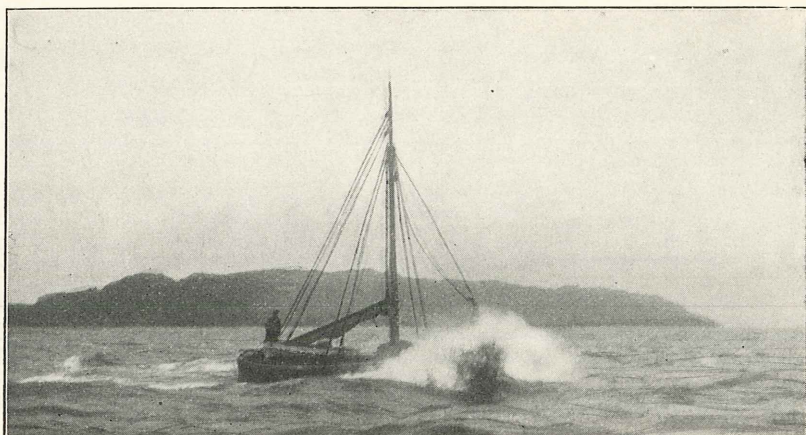

Fig. 17. Motorskøite med fersksildfragt utenfor Bømmelfjorden, vaaren 1912.

For en ukyndig tilskuer ser et saadant stængningsarbeide besynderlig ut og er vanskelig at begripe. Letbaater i stort antal vimser

omkring, nøter kastes og nøter trækkes samtidig mens den ene notbas forsøker at overdøve den anden, men tiltrods for al denne tilsynelatende uorden og nervøsitet kommer dog tilslut silden didhen, hvor den er dømt til at optages. Det er som sagt ofte meget vanskelig at orientere sig om dagen, men foregaar notstæng om natten er orientering helt utelukkert, medmindre man selv er notmand og arbeider med.

I 1910 deltok ialt 850 notlag i vaarsildfisket og herav var paa tællingsdagen den $2\frac{3}{2}$ 583 notlag tilstede i søndre distrikt (Utsire—Feie). Hvert notlags værdi kan formentlig anslaaes til 3500 à 4000 kroner.

Garnfisket.

Garnbaatene er det som ved sit store antal dominerer i vaarsild-distriktet. De skifter likesom notlagene fra sted til sted, eftersom sil-

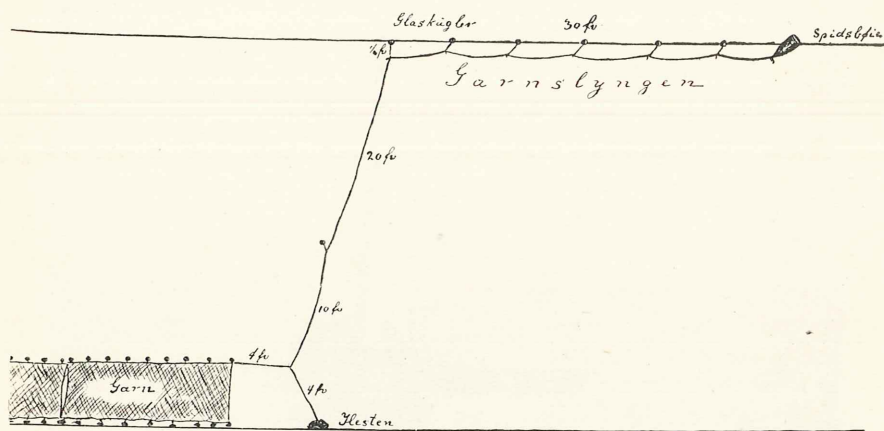

Fig. 18. Sættegarn som er sat som bundsæt.

den søker langs landet. Tidlig om vinteren, før silden er stødt tillands, møter garnfolkene silden ute paa sjøen mellem Utsire og Karmøen og konkurrerer med snurpenøterne om „aaterne“. De benytter da sine garn som drivgarn, men efter at silden er kommet under land, overstrøer de skjærgaarden og fjordene med sættegarn.

I 1910 deltog ialt 1970 garnlag i vaarsildfisket, hvorav 1245 i Stavanger og Søndre Bergenus amt.

Mens notlagene omtrent utelukkende hører hjemme i Stavanger amt og amterne nordenfor, er en stor del av garnlagene hjemmehørende paa sydkysten fra Ekersund og østover, men særlig er antallet størst fra Lister.

Mange av sildegarnfiskerne er ogsaa forsynet med seigarn og naar særlig i slutten av fisket sei og torsk i rikelig mængde eller naar sildepriserne er meget smaa, lægger de om bedriften fra at fiske sild til at fiske sei. Ofte brukes samtidig baade seigarn og sildegarn.

Garnfiskernes utrustning er noget forskjellig, men almindelig bestaar et garnlag av 5—6 mand 4—5 garn pr. mand. Garnene er 10—13 favne lange, 120—150 masker dype, 19—20 omfar pr. alen. Som regel sættes flere sætninger med 4 garn i hver sætning. Det er nu almindeligst at garnene benyttes som bundsæt, men særlig i Veavaagen er endnu kaggæsæt almindelig i bruk.

Et bundsæt utsættes paa følgende maate:

Først sættes et taug, ca. 20 favne langt, forsynet med ilesten i den

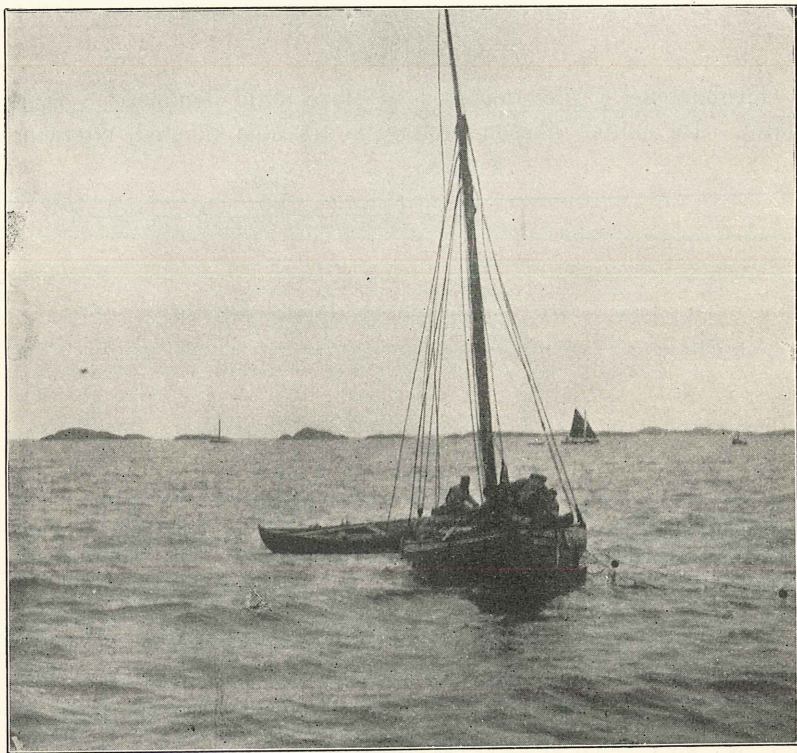

Fig. 19. Listerskoite trækker sine seigarn ved Rauholmene utenfor Bømmelfjorden.

ene ende og den anden ende fæstet til enden („øret“) av garnets korktælne (overkant). Derpaa sættes garnene (4 stykker). Garnilen (bøietauget) fæstes til korktælnens øre og 4 favne herfra fæstes en stjert av smekrere taug, hvortil ilestenene er fæstet. Denne stjert er 4 favner lang. Iletaugget er almindelig 60 favner lang. 10 favner fra garnene fæstes en glaskavl (glaskugle) og netop idet bunden kjendes under utfiringen av iletauget, paa-sættes en glaskugle med $\frac{1}{2}$ favn lang stjert og langs det resterende taug-stykke, som er overflødig paa-sættes 3—6 glaskugler eller trødubler med $\frac{1}{2}$ favn stjærter. I enden paa-sættes som regel en hollandsk spidsbøie.

(Slike spidsbøier har nu omtrent alle, og de forskaffes paa den maate, at de samles op paa Dogger bank av Makreldorgere eller findes drivende i skjærgaarden).

Omtrent paa samme maate sættes ogsaa seigarnene, men disse har oftest et iletaug i hver ende av sætningen, som bestaar av 30—40 garn. Seigarnene er 18 favne lange fældt og 30 masker dype, 8 omfar pr. alen.

Der er selvfølgelig forskjellige maater at fæste ilestenen til garnene og lignende, men alle har det tilfælles, at enden av iletauget danner en lang slyng 10—30 favne som ved strømmen og ved glaskugler eller kork

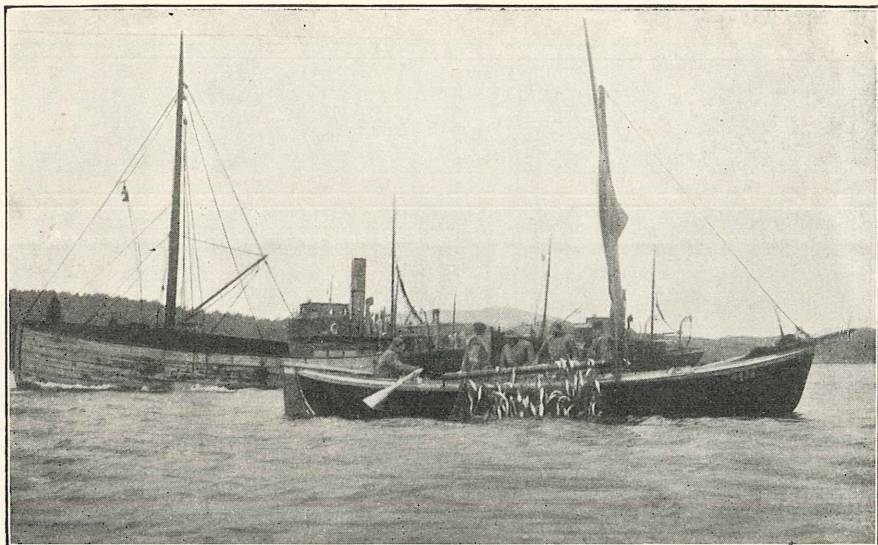

Fig. 20. Garutrækning i Ryfylke, vaaren 1912.

holdes oppe nær overfladen til stor gène for fartøier med propel, som ubønhørlig maa faa slyngen omviklet propellen, ifald kursen gaar over slyngen.

Et garnlag logerer i en skøite eller et større fartøi og i sidste tilfælde er da oftest to eller flere garnlag sammen i logi.

Eksempelvis kan nævnes et garnlag fra Stolmen som hadde en listerskøite som logifartøi. En av mandskabet var eier av skøiten som hadde $\frac{1}{10}$ part av bruttofangsten i lot. En anden eiet garnbaaten som i leie fik 30—40 kroner eftersom fisket slog til. Efter at skøiten og baaten hadde faat sit blev resten av fangsten delt, saaledes at garnene fik $\frac{1}{2}$ part og folkene den anden part til likelig fordeling — i dette tilfælde mellem 6 mand.

Under „aatefisket“ seiler seilskjøiterne (logifartøierne) omkring med garnbaatene, og naar en aateknute sees seiler eller ror garnbaatene ind i aaten og kaster garnene ut.

Under seifisket benyttes tildels garnbaatene til at sætte og trække garnene, men ofte brukes under dette fiske selve skjøiterne som fangstfartøi, og de er da oftest forsynet med garnspil for indhivningen av garnene.

Det er en almindelig kjendt sak, at garnfolket fra Lister og Aensire og deromkring er regnet for de ihærdigste og heldigste fiskere under vaarsildfisket. Disse distrikter har hændige garnbaater (listerbaater), kraftige folk og godt utstyr, hvilket vistnok er grunden til det gode ord, som de har paa sig.

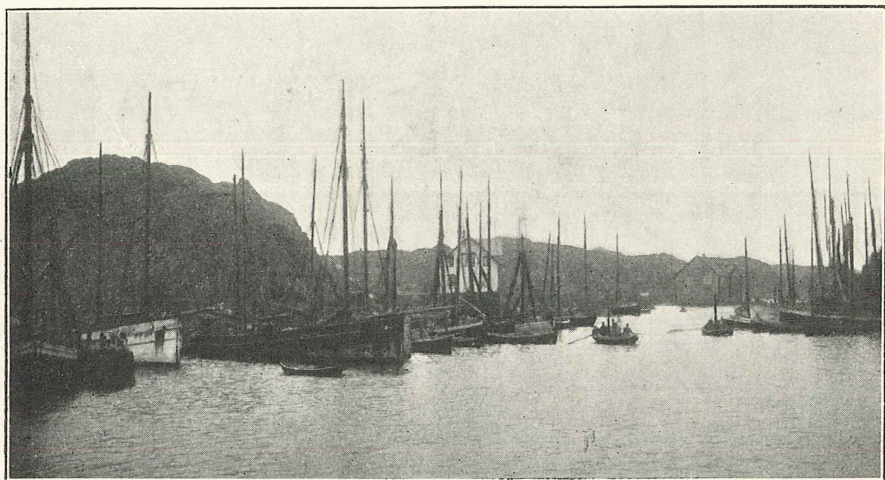

Fig. 21. Et sund i Espevær under vaarsildfisket 1912.

Utdrag av samtaler med fiskere.

²⁰/₃ 1912. Bakkesund. Landnotbas x.

Oplyste at det var folks bestemte opfatning, at den snurpning, som har foregaaet ved Glæsvær iaar, har virket at landnøterne har gaaet glip av stæng særlig i Værøsen, men der blev dog iaar til denne tid ved Glæsvær kastet ca. 40 000 kasser sild av landnøter.

I Bakkesund er kastet ca. 40 000 kasser av landnøter, men han trodde ikke disse stæng vilde være bleven gjort, ifald snurperne var kommet nordover tidligere og deltat i konkurransen.

Det er av stor betydning for eiendomsbesidderne av landet heromkring, at det er landnøter og ikke snurpenøter som kaster, ti der falder flere tusen kroner paa landeieren her i Bakkesund bare paa landslotten.

Han var av den opfatning, at landnøterne iaar gik glip av fangst i Vikevaagen ved Skudesnæs iaar utelukkende fordi snurperne forstyrret sildens gang.

Ifjor blev likeledes silden skræmt ut av Fosnavaagen (Vestre Bukn) fordi snurperne kom ind og begyndte at arbeide derinde.

Paa forespørsel mente han, at de vigtigste og mest aarevisse kastevaager var følgende:

1. Veavaagen (Kavholmen til Kvalevaag). 2. Vikevaagen. 3. Gronnestadvaagen. 4. Fosnavaagen. 5. Smørsundet. 6. Molstrevaaen. 7. Saugevaagen. 8. Volandsvaagen. 9. Vespestadvaagen. 10. Grøttefjorden. 11. Fløtnæsvaagen. 12. Karlsviken. 13. Bakkevaagen.

Han bad mig specielt optegne et par ting, som kun vedkommer selve stedet Bakkesund og de fiskere som aarvisst søker did nemlig:

1. Bakkesund blir aarvisst besøkt av en mængde fartøier saaledes eksempelvis i forrige uke av ca. 80 notlag. Naar tilstrømningen av folk er saa stor trænges en anseelig mængde drikkevand, men da stedet er yderst daarlig forsynet med drikkevand, maa folk benytte vand fra myrhuller, som er meget slet og usundt. Tildels er det nødvendig at føre ferskt vand helt fra Bergen.
2. Paa grund av den store tilstrømning av fartøier er det nødvendig, at der opsættes flere fortøiningsringer. Han var overbevist om, at der iaar vilde blit større havarier ifald uveir hadde truffet ind i den tid fiskeflaaden laa her.

Han bad mig instændig oplyse rette vedkommende om disse forhold, saa at stedet snarest mulig kan skaffes tilstækkelig drikkevand og tilstrækkelige fortøiningsringer.

17/3 1912. Glæsvær. Landnotbas x.

Han klaget over, at snurpenøterne er saa aldeles overlegne landnøterne i konkuransen.

Landnøterne har vanskelig for at faa folk, da de dygtige folk ønsker at være med snurpenøterne.

Han mener, at snurpenøterne kan gjøre større skade for landnøterne, naar de snurper i vaager, hvor silden er inde, idet silden da skræmmes ut; likeledes gjør de skade, naar de begynder at snurpe utenfor vaager før silden er seget ind, idet sildens gang da blir forstyrret, saa den ikke vil søke tillands.

Hvis alle som nu driver landnøter skulde omgjøre disse og drive snurpenotfiske vilde konkuransen mellem snurperne blive saa stor, at de vilde ødelægge for hverandre og lønsomheten blev meget liten.

Som det nu er mellem landnøterne som nu altid slutter lag blir

fangsten jevnt fordelt paa alle, og der blir lidt til alle. Selv de mindre dygtige, og mange gamle folk kommer med i fortjenesten, og det mener han er en stor fordel.

Til snurpenøterne kan ikke gamle eller mindre dygtige folk brukes, og disse maatte i tilfælde av hel omlægning til snurpenøter holde sig hjemme og ingen fortjeneste faa og maaske kun være til byrde for kommunen.

Han mener forresten, at det vil være en umulighet under vaarsildfisket at alle skulde legge sig paa snurpenotfisket, fordi der vilde træn-saa mange flere fartøier med maskinkraft og ifald det nødvendige antal blev forskaffet til vaarsildfisket blev det alikevel umulig at drive disse fartøier med fortjeneste resten av aaret. Av denne grund, og fordi landnoten kan holde silden levende i lang tid og oppebie bedre priser eller regulere disse, har landnøtere sin store berettigelse, og selv om snurpenoten er et moderne og særdeles hændigt redskap, maa ikke disse faa lov at ødelægge en saa gammel bedrift som landnotfisket. Paa Vestlandet har befolkningen lagt saa store kapitaler i landnøter og dermed tilhørende utstyr, at man kan fordre, der blir tat tilbørlig hensyn til bare den side av saken.

²³/₃. Veavaag. 3 landnotbaser.

Alle 3 var enige i at fiskeri med snurpenot om natten maatte forbydes helt.

2 av dem mente, at der ingen anden indskrænkninger i snurpenotfiske var nødvendig, idet dette redskap ubetinget var saa fordelagtig og hadde saa stor fremtid for sig, at det maatte faa lov til at arbeide sig frem. De mente, at klagerne fra landnotfolkernes side var altfor overdreven og frykten for dette redskaps overhaandtagen ogsaa for stor.

Den 3dje notbas mente, at kastevaagene skulde være beskyttet mot snurpenøter og særlig var han utilfreds med, at snurpenøter skulde ansees som landnøter og nyte de samme rettigheter som disse. Han vilde, at en snurpenot, som blev benyttet som landstængenot skulde være tilstrækkelig stenet, ti var den ikke det, kunde den umulig med nogensomhelst berettigelse kaldes for landnot.

Han oplyste, at i Veavaagen er strømforholdene saadanne, at der tiltrænges særlig haardt stenede nøter og selv de landnøter, som folk nordenfra har (Korsfjorden og deromkring) er altfor litet stenet til at stænge ind sild med i Veavaagen.

Han har en sperrenot, 160 fv. lang og 21 fv. dyp, som har 1 sten (à ca. 3 kg.) paa hver meter not.

Desuten har han en laasnot som har en sten for hver alen not og endskjønt han har nøter, som er sterkere stenet end de fleste andre har det allikevel leilighetsvis vist sig, at fangsten er tapt, fordi der ikke har været nok sten.

Snurpenøter som benyttes til landkast maa efter hans mening absolut være pligtige til at ha stening, som almindelige landnøter for at bli godkjendte som saadanne.

²³/₃. Espevær. Idag blev der foretat spærring og laassætning av sild i det nordøstre sund.

Jeg sat blandt en mængde notfolk (lotkarer) oppe paa en holme og betragtede arbeidet av den mængde notbaater og letbaater nede i sundet.

Av den passiar som fandt sted mellem disse lotkarer indbyrdes skal jeg referere følgende:

„Ja nu er det vel kanske 40 lag som er sammen om det stæng dernede og det kan hænde, at de faar tak i en dampskibslast, men hvad hjælper alt dette slit og slæp som et saadant kast skaffer os (eller rettere skaffer de lag som arbeider, ti det er jo kun nogen faa lag som virkelig arbeider med dette stæng, resten ser paa og deler med de andre). Det kan hænde, at vi lotkarer tjener os 50 øre, stort mere blir det vel neppe. Nei dette landnotfiske er hverken til at leve eller dø av og Gud vet, hvordan delingen av fortjenesten foregaar, ti selv om vi fisker rigtig godt med et notbruk, saa blir det endelige utbytte altid skralt.

Nei da er snurpenotfiskerne som ligger derutenfor med sine dampere heldigere stillet. Folkene der de faar sig en god fortjeneste og kan ha oversigt over, hvad de tjener og dertil er det fiskeri et reelt og hændig fiskeri.

Forresten saa har de folk, som er med landnotbruk, der har notbaater med motor, det meget bedre end os, ti de slipper den idelige seiling og roing til alle døgnets tider og kan komme hurtig frem uten andet arbeide end at passe motoren.“

¹⁴/₃. Espevær. Garnmand fra Mosterhavn.

Angaaende den klage som snurpenotfiskerne fremkommer med likeoverfor „slynger“ (iletaugenes flytende ender) er han enig i klagens berettigelse, ti det er jo vanskelig for dampskibe at gaa klar av alle garnslyngerne, naar de færdes blandt garnsætningerne, og han mente, at det ikke var nogen større byrde for garnfolkene, om der blev fastsat regel for at garnslyngerne altid skulde være nedsænket 3—4 fv.

Han hadde aldrig været brydd av snurperne, men han var dog absolut mot, at disse som nu skulde ha adgang til at fiske i garnsætterierne om natten. Det er naturligvis vanskelig for damperne om natten at passe sig for garnilerne, og det er fristende for saavel snurpenotfiskerne som for landnotfolket at kappe væk de garniler som tilfældigvis er iveien for dem.

Ellers hadde han intet imot snurpenoten. Han mener, at fiskerne under vaarsildfisket nu for tiden er meget skikkeligere og pynteligere folk end de var i hans ungdom. Alle kollisioner gaar stille og rolig uten

større trætte, da folk er mere fordragelige nu for tiden, og det, mener han, skyldes den bedre opdragelse og lærdom, som ungdommen faar nu, der er i skyld i dette forhold.

²⁴/₃. Espevær. Garnmand fra Stolmen.

Han er ogsaa som alle andre garnfiskere imot snurpenotfiskeriet om natten, men kan det forbydes, mener han at snurpenotfisket ellers maa faa lov til at udvikle sig frit, som det fortjener, ti det er jo et stortartet fint fiskeri. Garnslyngerne kan godt ordnes saaledes, at de ikke som nu virker som rene rottefælder for dampere.

²⁴/₃. Veavaag. Garnmand fra Veavaag.

Han mener, at baade snurpenøter og landnøter ikke skulde være lovlige at fiske med om natten, ti de gjør skade for garnmanden begge slags redskaper.

Ellers bør efter hans mening intet foretages mot snurpenøterne og bestemmelsen om at snurperne skal holde sig 200 fv. fra land er meningsløs. For endel aar tilbage arbeidet ogsaa landnøterne for at holde garnfolket væk fra land, likesom de nu gjør mot snurpenøterne, men det gik ikke naturligvis.

Garnslyngerne kan uten noget særlig stort offer for garnmanden bestemmes at sænkes 3—4 fv., og dampernes klage over slyngerne maa ansees berettiget.

⁸/₃. Espevær. Garnmand fra Aaensire.

Han er meget fortørnet over snurpenotfisket om natten.

Han bruker ikke den vanlige maate at sætte garnslyngerne paa, naar han fisker paa steder hvor der er færdsel av dampere og motorbaater, f. eks. utfor Koppervik.

Han bruker at sætte en liten kagge fast i ileen naar ilestenen tar bund og paa enden av iletauet, sætter han en stor kagge. I bugten mellem begge kagger sætter han en sten for at tauget skal holdes nede. Denne maate at ordne sig paa brukes ofte av folk fra sydkysten, naar de fisker i befærdede farvande.

Brislingfisket.

I motsætning til hvad der er tilfælde med vaarsildfisket er brislingfisket hittil saavidt mig bekjendt ikke beskrevet, og jeg tror derfor at det kan være paa sin plads her at gi en mere nøiagtig beskrivelse av dette fiskeri som nu for tiden spiller en saa stor rolle særlig paa Norges Vestland.

Jeg har i 1908 studert dette fiskeri og vil derfor hitsætte hvad jeg allerede dengang har nedtegnet sammen med hvad jeg forøvrig har kjendskap til om dette fiskeri for tiden.

Da dette fiskeri som nævnt særlig har stor betydning for Vestlandet blir det her ogsaa særlig vestlandsfiskeriet som blir behandlet, mens jeg kun vil indskrænke mig til en mere flygtig omtale av det brislingfiskeri som foregaar paa Østlandet.

Brislingfisket er et skjærgaards og fjordfiskeri i Norge og de største forekomster og derfor ogsaa de viktigste fiskerier foregaar i Stavanger amt og begge Bergenhusamterne paa Vestlandet og paa Østlandet i Kristianiafjorden og paa Smaalenskysten.

Utenom disse strøk foregaar nu for tiden ogsaa adskillig brislingfiskeri i skjærgaarden og fjordene omkring Flekkefjord og Farsund¹⁾ paa Sydkysten likesom der ogsaa fra tid til anden fiskes adskillig brisling paa Søndmøre.

Brislingfisket med snurpenot tok sin begyndelse paa Vestlandet i 1908, mens i Smaalenene saadant fiske allerede flere aar før var drevet.

I Smaalenene som forøvrig paa Østkysten benyttes til landkast av brisling de saakaldte vad med kalv som betinger at fangsten tages op av sjøen straks, i motsætning til de vestlandske stængenøter som ved sin konstruktion gjør det mulig at laassette fangsten og opbevare den inde i noten i længere tid. For en stor del paa grund av at man paa Østlandet ikke bruker at laassette brislingen maa fisket begynde saa meget senere paa aaret end paa Vestlandet, fordi brislingen er fuld av „aate“ (krebsdyr eller andre smaadyr som mavesækken er fuld av) om sommeren. I denne tid kan ikke brislingen optages straks men maa trænges sammen i not saa tæt som mulig i ca. 3 døgn, som er den tid der sedvanligvis er nødvendig for at rense den for maveindhold, thi ifald den optages straks vil maveindholdet meget snart gaa i forraadnelse og fisken bli ødelagt som handelsvare.

Likesom det er nødvendig under brislingfiske om sommeren med landstængenøter paa Vestlandet at sette fangsten i laas, saaledes er det ogsaa nødvendig at sette fangsten i laas, naar den fanges med snurpenøter i den samme aarstid og det gjøres paa Vestlandet, men ikke paa Østlandet.

Paa Østlandet (Smaalenene) drives brislingfisket fra midten av august til slutten av januar. Et „ansjosvad“ er almindelig 60—70 favne langt og 16 fv. dypt, 60 omfar pr. alen i Kalven.

Til et saadant vad hører 6 mand.

Et snurpenotlag trænger 9—10 mand og koster ca. 4000 kroner. Noten er 130—150 fv. lang og 17—18 fv. dyp 50 omfar i armene og 55 omfar i busen. Bruker 1 notbaat.

¹⁾ Under „Michael Sars“s brislingundersøkelser i 1908 opdagedes Rosfjorden (i nærheten av Farsund) som en udmerket brislingfjord, hvilket gav anledning til oprettelsen av en hermetikfabrik i Farsund.

Alle brislingredskaper paa Vestlandet har større dimensioner end paa Østlandet, likesom forekomsterne er rikere og over større omraader.

Paa Vestlandet¹⁾ er brislingen som før nævnt særlig efterstræpt i Stavanger og Søndre Bergenhus amter, men fanges ogsaa i Nordre Bergenhus og Romsdals amt. Nordenfor Trondhjemsfjorden forekommer den ogsaa helt op til Vestfjorden, men i saa ubetydelig mængde og oftest kun enkeltvis blandt smaasild, at der her ingen lønnende fangster kan gjøres.

I Nordre Bergenhus amt blev der indtil for faa aar siden kun fisket med nøter efter fetsild og smaasild om sommeren med forholdsvis grovbundne nøter 36 til 40 omfar pr. alen, hvormed der i likhet med nu for tiden ogsaa har været kastet (fanget) brisling, men eftersom brislingen med aarene er bleven mere og mere efterspurt, fordi fabrikker er blit oprettet længer og længer nordover, saa er der nu anskaffet endel specielt finbundne laasnøter for brisling (64 omfar pr. alen). Særlig i Nordfjord er nu notfiskerne godt forsynet med „brislingtrængder“ mens der endnu er meget faa søndenfor i amtet.

Romsdals amt er ydergrænsen for fiskeriet og brislingen optræder der meget ujevnt fra aar til aar, men enkelte aar kan dog adskillig fanges der ogsaa.

I Stavanger amt foregaar fiskeriet særlig inderfor Karmøen og Kvitsøy og indover helt ind til bunden av alle de mange fjorder i Ryfylke. Om end i mindre maalestok fanges dog brislingen ogsaa i øygaren, saaledes langs landet nordover ved Tananger, ved Kvitsøy og ved Skudenes. Brislingen er tilstede hele aaret rundt og er ogsaa gjenstand for fangst hele aaret, men den egentlige brislingsæson er aarets sidste 6 maaneder. Almindelig er den i høiest værdi fra midten av august til midten av november, da den er fetest.

I likhet med alt andet slags fiske er brislingfisket i Stavanger amt saavel som paa den øvrige kystdel nordover ujevnt fra aar til andet. Et eller flere aar er der brisling tilstede og lar sig fange let, men saa kommer et enkelt eller en periode av aar med meget daarlig fiske. Det har ogsaa vist sig, at den i størrelse og fedme varierer meget fra aar til aar.

Erfaringerne om fiskeriet gir indtryk av, at brislingen om vaaren eller forsommeren optrær først yterst ved havkanten men utover sommeren trækker den indover mot de indre fjorder. Om høsten og vinteren søker den ind i selve fjordene helt ind i bunden.

Brislingen optrær meget forskjellig aar om andet og den kan fanges snart sagt paa hvilket som helst sted i amtet og der kan et aar være meget godt fiske i en fjord og et andet næsten intet, men der er dog

¹⁾ Skrevet i 1908.

flere distrikter hvor den optrær mere jevn og sikkert end i andre. Som kjendte, gode brislingfelter kan saaledes nævnes øerne ved Stavanger, Rennesø, Finnø—Stjernerø—Fogn og flere andre store øer. Av gode brislingfjorder kan blandt andre nævnes Høgsfjord, Jøsenfjord—Erfjord, Søvdefjord og Sandefjord.

Brislingen fanges paa Vestlandet kun med not og disse nøter er indrettet til at stænge rundt en brislingstim for at holde den fangen indtil den er solgt. Dette er fuldstændig i likhet med notfiskeriet efter sild paa Vestlandet. Et brislingnotbruk skiller sig fra et sildnotbruk kun derved at laasenøterne er trangere bundet, det vil si, at de er bundet med tettere masker, hvorav det blandt fiskerne benyttede navn „trængde“ er fremkommet. Nordenfor Stavanger amt deltar de fleste brislingfiskere i vaarsildfisket og benytter da oftest den samme kastenot (stornot) som under brislingfiske. Brislingfiskerne i Ryfylke derimot deltar som regel ikke i vaarsildfisket med notbruk.

Et brislingnotbruk kan være av meget forskjellig størrelse og værdi, men et almindelig bra bruk bestaar av 1 kastenot 100—120 favner lang, 40—45 alen dyp, 38—40 omfar pr. alen, 2 trængder (laasnot) 60 favner lang, 30 alen dyp, 64 omfar, 1 orkastnot (avkastnot) 25 favner lang, 15—16 alen dyp, 64 omfar. Det er særlig trængderne som kan være større eller mindre og flere eller færre, alt efter omstændighetene.

Mandskapet bestaar som regel av 12—14 mand; men kan ogsaa være et par flere eller et par færre efter omstændighetene, men mindre end 10 mand er det vanskelig at klare sig med. Til notlaget hører et logifartøi der som oftest leies og kan være en skøite, jagt eller kutter; enkelte har nu motor i logifartøiet.

Av baater benyttes enten spidsstævning eller gavelbaat til kastenoten, 1 mindre notbaat til trængderne, 1 spilbaat og 2—4 letbaater.

Værdien av et brislingbruk varierer mellem 3000 og 6000 kroner.

Et saakaldt hjemmebruk, som kun benyttes leilighetsvis paa hjemstedet, er betydelig enklere og er derfor som regel av mindre værdi.

Notbrukene eies sjelden av enkeltmand, men som regel er medlemmer av familien eller naboer parthavere. Notfolkene er som regel gaardbrukere, men der er dog adskillige notfolk, særlig i nærheten av Stavanger, som ikke eier jord og derfor er ute paa brislingfiskeri saasnant der er brisling at fange og kun hjemme korte tider av aaret. Det er disse folk som særlig skaffer agn for liner og hummerteiner.

Da det er særlig notfiskerne i Ryfylke som har lagt sig efter brislingfiske om vinteren har de faat erfaring for, at det er heldigst at stænge brisling om natten om vinteren i motsætning til om sommeren, da alt notfiske foregaar om dagen.

I de første dage av desember begynder de regelmæssig hvert aar

at kaste om natten. Særlig nogen timer efter at det mørkner om aftenen og nogen timer før det lysner om morgenen er den heldigste fangstid som regel. Natkastningen foregaar til april maaned. Grunden til at natten benyttes om vinteren er den, at brislingen da er mere i fløit og søker nærmere land om natten end om dagene.

Brislingstimer formerkes almindelig ved, at der følger fugl med dem; om sommeren terner og maaker og om vinteren især alker, men ogsaa kval og størjer er ivrige og let synlige jægere efter brislingen. Da der er en saa stor mængde notbruk fordelt over hele Ryfylke og da der er adskillig bebyggelse og trafik, ryktes det snart naar et brislingstim av betydning har været set et sted, og et eller flere notbruk er meget snart paa stedet for at undersøke hvorvidt rygtet har talt sandt. Ifald der er nogen utsigter for tilstedeværelse av brisling av brukelig størrelse og betydelig mængde, vil notlaget finde sig en havn i nærheten og samvittighetsfuldt undersøke feltet i dagevis, ja ofte i ukevis, hvis der er noget haab om god fangst. Opstaar et godt fiskeri et steds, samles snart et stort antal konkurrerende notbruk, aldeles i likhet med hvad der er tilfælde under sildefiskerierne; men at slaa lag, det vil si at flere notbruk slutter sig sammen om fælles fangst, er ikke saa almindelig som under sildefiskeriet, og naar det gjøres er det forholdsvis meget faa notbruk i laget, dog kan der ved enkelte leiligheter ogsaa forekomme temmelig store sammenslutninger, men dette er meget sjeldent.

Om sommeren foregaar fiskeriet etter brisling som før nævnt om dagen, men de tider paa dagen den er i fløit eller nærmest land og derved mulig at fange kan være meget forskjellig, dog er der en vis regelmæssighet i saa henseende.

I almindelighet brukes om sommeren vandkikkert for at undersøke om stimet er stort nok til lønnende kast, men er sjøen grumset, maa man ty til benyttelse av loddet eller der maa kastes, naar den viser sig i vandflaten. I Ryfylke er vandet meget ugjennemsiktig en maaned og længere omkring St. Hans. Overflatevandet har da en lysegraa farve, og i denne tid sier fiskerne at „sjøen gyter“. Det er særlig fjordene som er genert av dette „hvite“ vand, men det strækker sig aarvist ogsaa utover til munningen av Buknfjorden og formerkes helt ut til Kvitsøy i kortere eller længere tid aar om andet. Den lysegraa farve er efter alt at dømme sterk lerholdig vand; ti under forsøk med drivgarn og sættegarn etter brisling, som blev foretat av „Michael Sars“ i 1908 i fjordene midtsommers, viste det sig at garnene, naar de stod i overflaten, oftest var tykt belagt med blaagraa ler netop i den tid sjøen var grumset og lysegraa.

Jeg skal forsøke at skildre brislingfangst ved sommertid, inde i en vestlandsk fjord.

Inde i en liten vik ligger flere smaa skøiter forankret med agterfortøining fast i nogen smaa løvtrær, som har fundet sig plads i en spræk i fjeldskraaningen.

Veiret er stille med litt overskyet himmel, rigtig fint fangstveir. Og fra røkhæterne stiger en tynd blaa røk, som fortæller om at kaffekjedlen allerede er i sving, og det blir nok ikke længe før dødsstillet er bruddt. Ganske rigtig, snart titter det ene hode efter det andet op av lugarkappen for at se paa veirutsigterne, og saa forsvinder de igjen; men ikke længe efter er alle mand paa dæk, baatene hales til skibssiden og

Fig. 22. Snurpenotlag som ogsaa er utrustet med landnot gaar ut for at lete efter brisling. Osterfjorden, sommeren 1912.

hver mand indtar sin plads i baatene. 6 mand bemander stornotbaaten, 3 mand spilbaaten og 4 mand gaar i hver sin letbaat forsynet med vandkikkert. Fra det øieblik aarene er sat i sjøen, er notlaget kampberedt. Som en orlogsflaate manøvrerer de langs landet, de 4 letbaater i forveien, notbaaten i passende avstand med avdækket not og med spilbaaten klods agter. Formerkes brisling et sted, blir vandkikkerten flittig brukt og hele flaaten stopper op. Letbaatene sprer sig snart for atter igjen at komme nærmere sammen, og der diskuteres litt om forekomstens betydning og om der bør kastes. Findes stimet at være værd et kast, sættes en aare i veiret for at tilkalde notbaaten og spil-

baaten, som imidlertid har holdt sig i nogen afstand, og straks de er ankommet og faat sin ordre, gaar noten i sjøen under mere taktfaste og kraftige aaretak. Spilbaaten ror i en fart notarmen (indhivningstauget) iland etsteds hvor det er mest beleilig, og notbaaten fører selv sin notarm iland et andet sted straks efter at noten er utkastet. Notens ender hives ved hjælp av notarmene ind tillands, mens letbaatene efter bedste evne for søger at skræmme brislingen fra at gaa ut til siderne ved at

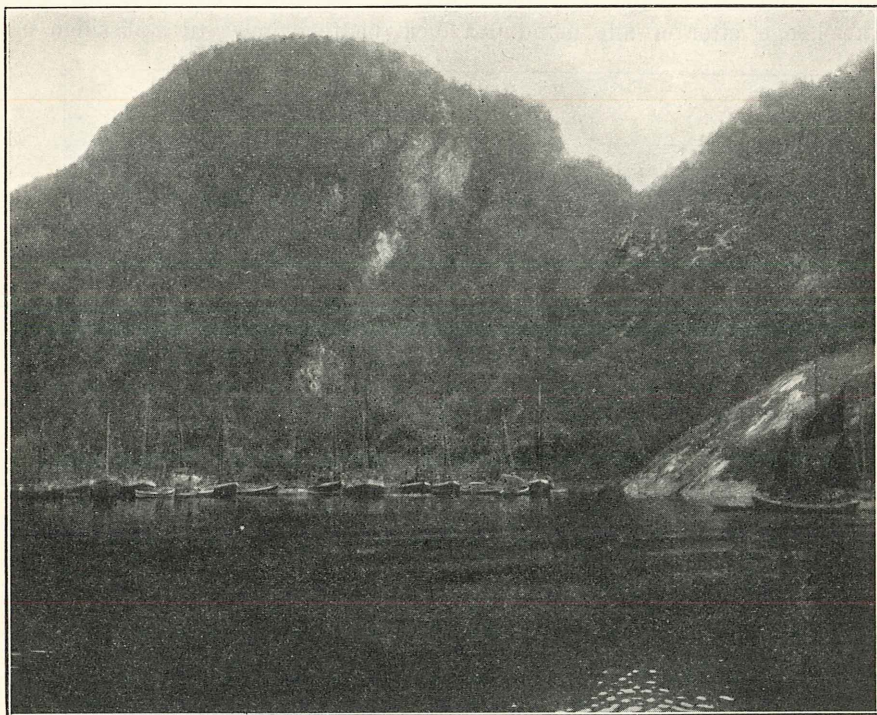

Fig. 23. En liten flaafe av brisling-snurpenotlag. Osterfjorden, sommeren 1912.

bruke „skimlen“¹⁾ eller gjøre støi med aarene. Naar notens ender er naadd tillands plentes (fortøies) noten op for at ikke strømmen skal sætte den sammen, og imidlertid hentes laasnoten (trængden), som saa forsigtig sættes indenfor stornoten og klods i denne.

Er det dypt saa at ikke laasnoten rækker bunden, sænkes den ned hvis det er nødvendig, og saa hives ogsaa den mot land, idet letbaatene passer godt paa og ivrig bruker skimlen. Naar laasnotens begge ender er bragt tillands og den holder bunden overalt, samtidig med at kork-

¹⁾ Hvitmalet træstykke med taugstert, konstruert saadan at det skjener forskjellige retninger, naar det skyter dypt ned i sjøen.

telen er i vandflaten, saa hales stornoten op i notbaaten igjen og „plenterne“ (fortøiningstaugene) fæstes til laasnoten. Er fangststedet en strømhaard plads, strækkes gjerne laasnoten godt ut langs og nær stranden, for at generes mindst mulig av strømmen. Er derimot stedet heldig med liten strøm, plentes gjerne noten op i en kvadratisk form. En flink notmand kan ved at se paa fangsten, ved hjælp av vandkikkerten eller ved bruk av lod, temmelig nøiagtig bestemme mængden paa ca. 50 skjegger nær, selv om fangsten er temmelig stor.

Er der utsigter til snarlig ny fangst, blir noten liggende vaat i storbaaten for at være klar til nyt kast, i motsat fald eller hvis den allerede før har ligget en tid vaat eller man ingen flere trængder har til disposition, blir den fjeldlagt for tørring og eftersyn.

Som regel behøver man under brislingsæsonen ikke at gjøre særlig store anstrængelser for at faa fangsten solgt, da agenter og kjøpere i stor mængde farer omkring med motor og dampfarkoster overalt og til alle tider og er varen fin, er der som regel stor rift om at faa kjøpt. Men ofte indgaaes der mellem fisker og fabrik en bestemt overenskomst, angaaende kjøp og salg.

Det er koselig at komme ombord igjen om aftenen efter en strid tørt med et eller flere pene stæng staaende i sjøen og diskusionen gaar livlig baade mellem mandskapet sig imellem og mellem de forskjellige andre notlag som ogsaa har været ute samtidig; thi for en notmand vil, selv om han er meget gammel i traden, dog hvert stæng som han gjør bringe nye erfaringer og iagttagelser.

I tiden fra april til september har som regel brislingen „aate“ i sig det vil si, at sjøen i denne tid er rik paa føde særlig paa smaa røde krebsdyr „raukam“ = „rødaate“ (*Calanus finmarchicus*). Senere paa høsten minker aaten efterhvert og hele vinteren er brislingen aatefri. Denne aate, som er brislingens almindelige føde og derfor gjør den fet og stor i løpet av en kort tid, er derimot for fiskeren en plage, fordi han i den tid aaten forekommer maa la fangsten henstaa i laasnoten 2—3 døgn for at brislingen skal faa tid til at skyte aaten ut av sig, ellers vil, i tilfælde av at den blir tat op straks, denne aatefulde brisling være en ubrukelig handelsvare. Maveindholdet vil nemlig gaa i forraadnelse meget snart, hvorved buken fortæres og fiskekjødet faar en rødlig farve og en ubehagelig lugt og smak.

Det er altsaa intet andet raad end at la fangsten gaa i noten 2—3 dager, men er der meget strøm og meget aate i sjøen, der hvor noten staar, maa der ogsaa passes paa at fangsten blir rigtig godt klemt sammen saa tæt som mulig, ellers risikeres, at den fangede brisling faar stadig nok tilgang av føde ved al den strøm som gaar igjennem noten.

Det hænder ogsaa ofte, at det er meget vanskelig at faa fangsten helt ren for aate av denne grund.

Efter at et stæng er gjort blir fangsten solgt og dagen for optagningen bestemt. Fabrikken sender sin førseldamper ut til noten om aftenen eller natten alt efter den avstand fra fabrikken laaset er. Damperen ankrer i nærheten av noten, mens notfolkene rigger sig for at tømme laasen.

En baat fører orkastnoten (optagningsnoten) og den for anledningen ledige storbaat forsynes med store skaftehaaver til at tømme orkastnoten med.

Fig. 24. Brislingstæng tømmes.

Orkastet blir utført i den ende av stænget, hvor brislingen i øieblikket staar mest samlet. Noten blir dradd tillands og bæret op mellem flere baater saa høit at skaftehaavene kan brukes. Da hovene er meget store og rummer mange skjegger gaar tømningen raskt fra haanden og baaten er snart fulllastet og kan roes hen til damperen som har sine flate, lave kasser¹⁾ i fuld orden for inldadning. Baaten lægges langs skibssiden og tomkasserne langes ned i baaten for at fyldes og langes saa ombord igjen.

Paa damperens dæk stilles kisterne op side om side og i lag paa lag; det er meget sjelden lasterummet brukes medmindre der skal stimes meget lang vei og over stygge havstrækninger.

¹⁾ 1 kasse = 2 skjegger.

Om morgenen ved arbeidstid ligger allerede damperen færdig til losning ved fabrikken og her blir brislingen i løpet av en utrolig kort tid i frisk tilstand nedlagt i hermetikkbokser.

Ved vintertid har brislingfiskeriet et noget andet utseende.

Jeg skal forsøke at gi et billede av et bestemt fiskeri som foregik midt i desember 1908 ved Fogn langt indover i Ryfylke.

I flere smaa vaager og sund paa vestsiden av Fogn laa ialt ca. 35 notlag, en dag samlet i én havn, en anden dag i en anden havn eftersom fisket slog til.

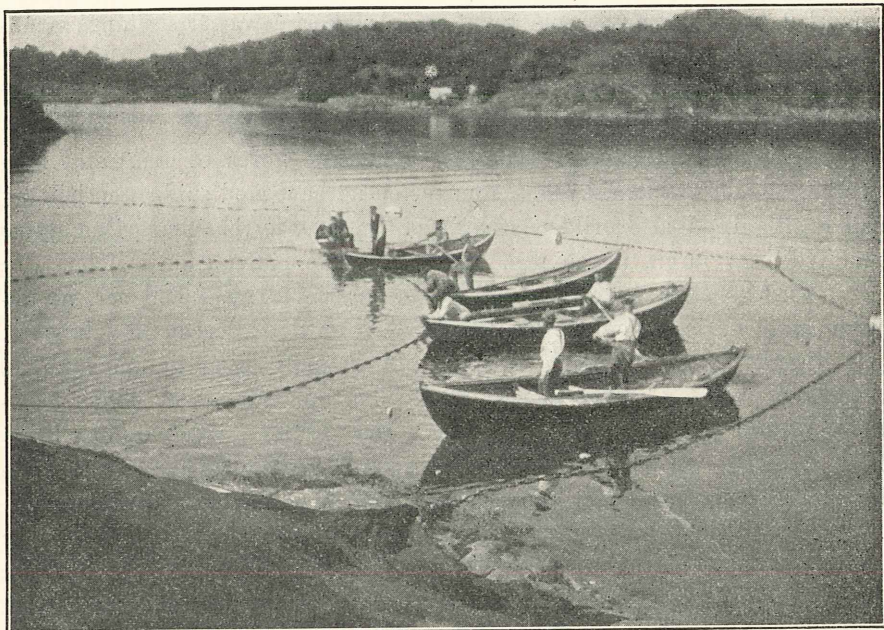

Fig. 25. Orkast i brislingstæng.

I havnen var der liv og rørelse hele døgnet. De som hadde anledning sov om dagen, men der blev ikke meget søvn at faa, thi der var altid noget paa færde ogsaa da med motor- og dampbaater som kom og gik, med tømning av nøter, losning til førselskibene, tørring av nøter og sløpping av notlogier.

Farvandet langs fjordsiden var dog om dagen temmelig forlatt dog laas efter laas, som saaes her og der langs stranderne, tydet paa at her foregik et stort brislingfiskeri og tilstedeværelsen av de store flokke alker og flere store hvalblaast midtfjords fortalte ogsaa om at brislingen ikke var langt væk. En og anden liten brisling kunde ogsaa sees av og til i overflaten og da kom der liv i alkerne, som pilte lynsnart i alle retninger midt inde i knuten saa længe brislingen holdt sig i fløit.

Om aftenen netop i mørkningen begynder folk at bli mere vaakne inde paa havnen, og snart stikker det første notlag ut og saa gaar de ut slag i slag og den om dagen saa overfyldte havn forekommer en ganske tom og forlatt, det er kun logifartøierne som ligger ene tilbake.

Mørket er faldt ind og man maa ta sig en rotur langs landet for at faa et indtryk av hvad der foregaar, da det jo er umulig at se i nogen avstand. Straks søndenfor havnen høres rop og kraftige aareslag, der foregaar altsaa noget, og vi maa derhen. Ganske rigtig forbi farer en spilbaat som en sort skygge henimot land og litt længere ute opdages i mørket en sort tingest som tungt, men sikkert bevæger sig langs stranden. Det er notbaaten som kaster noten ut ca. 100 favner fra land.

Vi ror videre langs landet sydover og alt i et maa vi ro os klar en letbaat som undersøker sjøen ved hjelp av loddet eller en stor notbaat som følger letbaaten sydover. Pludselig høres et langt støt i en taakelur og ut fra landskyggen kommer en notbaat med spilbaaten bak sig saa kraftig rodd at morilden staar som et ildhav for baugen. Den styrer mot lyden av luren, nogen rop, og vi kan høre noten gaar i sjøen.

Vi fortsætter sydover langs landet og hører mere end ser, at nøterne gaar flittig i sjøen. Paa tilbakeveien er det allerede lidd langt ut paa aftenen og en del nøter er hivet ind til lands og en del har allerede laasnoten utsat og holder paa at plente den op, men andre holder fremdeles paa at hive ind paa notarmene. Der snakkes, ropes og lees langs hele stranden og vi maa ro klods i strandbredden for at se alle disse baater og mennesker som arbeider her inde hver med sit, uten lys.

Adskillige har faat noksaa bra stæng, andre kun ubetydelige slumper og andre slet ingen ting undtagen et uhyre bryderi, atter andre har slet ikke kastet og disse vender saa tilbake til havnen for at faa sig en lur nogen timer omkring midnatten for saa at forsøke sig igjen mot morgenkvisten.

Der skal adskillig øvelse og lokalkjendskap til at gjøre gode kast under saadanne omstændigheter, fordi konkurransen er meget stor og i mørket er avstanden vanskelig at bedømme, men det hænder jo ikke saa sjeldent at to notlag kan komme i konflikt paa grund av feil bedømmelse av avstand og strøm.

Da der ingen aate er i sjøen i denne aarstid er det ikke nødvendig at la laasen staa nogen tid, det er kun om at gjøre at faa fangsten hurtigst mulig solgt og avlevert saa laasnoten kan bli fri til snarlig bruk igjen.

I Ryfylke er endnu kun part i fangsten uten faste hyrer almindelig gjennemført, og logifartøiet leies ogsaa paa part.

Ved oppgjør faar logifartøiet $\frac{1}{10}$ part av den samlede bruttoindtægt. Av det resterende faar notbruket $\frac{1}{2}$ part og den anden halve part deles likt mellem mandskapet. Ofte kan logifartøiet tildeles litt mere, og de

flinkeste folk faar gjerne $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{2}$ lot av redskapernes part. Det er ofte tilfælde at flere av folkene selv er parthaver i bruket. En notbas er fører av notbruket og ofte har han en underbas med sig.

Brislingstængene er av meget forskjellig størrelse, men som et almindelig bra stæng regnes 400—600 skjeeper. Er stænget under 100 skjeeper ansees det for litet.

Et stort stæng paa strakt land kan indeholde optil 6600 skjeeper, og i en vaag kan endog stæng gjøres paa flere ganger saa mange skjeeper.

Som almindelig bra fangst for et bruk i løpet av sæsonen ansees ca. 3000 skjeeper, som vil svare omtrent til 100 kroner i mandslot, men ofte kan aarsfangsten være meget større og meget ringere, alt efter brislingforekomstens størrelse, kvalitet og pris i det forløpne aar.

I Søndre Bergenhus amt foregaar brislingfisket paa 2 store hovedfelter, nemlig i Søndhordland med Hardangerfjord og i Bergens omgivelser med Osterfjorden.

I Søndhordland formenes ogsaa brislingen at komme ind fra havet om vaaren og forsommeren, og drar indover mot og ind i fjordene i løpet av sommeren og høsten.

Almindelig gjøres de første fangster paa forsommeren i den ytterste del av skjærgaarden, saaledes ved Hisken og utenfor Bømmeløen og i Bærøfjorden, en arm av Bømmelfjordens yttre del; senere fanges den litt efterhvert indover i Førdepollen, Valestrand. Kjelbergø og Holsenø er et godt brislingfelt, og her pleier den at stoppe en tid før den drar indover til bunden av fjordene sønden- og østenfor.

Foruten gjennom Bømmelfjorden formenes den ogsaa at sige ind fra havet gjennom Selbjørnsfjorden og sydover Langenuen; eller ogsaa gjennom Korsfjorden og ind Bjørnefjorden og sydover Langenuen.

Ved Bergen formenes brislingen at komme ind fra havet og trækker indover til fjordene, men noget senere paa sommeren end søndenfor.

Den optrær først i skjærgaarden paa vestsiden av Sotra og Toftø, Raugnø og nordover langs den yttre ørække, men i overveiende grad utenfor de 3 førstnævnte øer, hvor der ogsaa foregaar aarvist fiskeri efter den. Den søker gjennom sundene og ind i Hjeltefjorden og Hauglandsosen for senere at gaa ind i Osterfjorden, men ogsaa sundene ved Henø og Feieosen føres brisling ind i Hjeltefjorden og derfra ind gjennom Radøundet til Osterfjorden.

Fensfjorden, som skiller Søndre- og Nordre amt, fører brisling ind til Masfjorden paa østsiden av Lindaas.

Ved Bergen begynner selve stordriften efter brisling den 24 juli og holder paa oktober ut, men fra denne tid slutter nogen efterhvert utover vinteren helt til jul, da alt brislingfiske ophører.

Jeg har allerede nævnt at brislingfiskerne i Søndre Bergenhus amt

oftest ogsaa deltar i vaarsildfisket, i motsætning til hvad der er mest almindelig i Stavanger amt, og dette er en av aarsaakerne til at brislingfiskerne i det førstnævnte amt ikke har lagt saa meget an paa vinterfiskeri som fiskerne i Stavanger amt.

Selve driften er i alt væsentlig ens med hvad der er beskrevet fra Ryfylkes brislingfiskeri; utrustning og redskaperne er ogsaa ens, dog som allerede nævnt drives ikke natfiskeri, og mandskapet forhyres paa andre betingelser end søndenfor nemlig:

Logifartøiet faar $\frac{1}{10}$ part av brutto fangst, redskaperne $\frac{1}{2}$ part av det resterende og folkene faar halv lot og halv hyre, det vil si 4—6—8 kroner pr. uke og frit valg mellem hyre og lot efter fiskets slut. Disse hyrevilkaar blev i de senere aar gjennomført paa vaarsildfiske og er nu ogsaa overført til brislingfiskeriet.

Under det store brislingfiske som foregik utfor Solsvik paa Sotras vestside om sommeren i 1908 blev, delvis paa grund av den store deltagelse og derav følgende sammenslutning i fælleslag paa op til 15 notbruk, den fremgangsmaate under stængning foretat, som nu er mest almindelig under vaarsildfiske, nemlig at slaa flere nøter sammen for derved at række længst mulig ut fra land. Efter at brislingstimet var omringet av denne lange notlængde blev den jaget ved skimler indover mot land og andre nøter kastet indenfor de allerede kastede nøter og saaledes trængt nærmere og nærmere sammen til det sted, hvor man ønsket at laase den inde med „trængder“.

I Nordre Bergenhus amt er notfiskerne om sommeren og høsten særlig interessert i fetsild og smaasild, men der foregaar aar om andet adskillig fiskeri ogsaa efter brisling. Nordfjord og Sognefjorden er de bedste felter — og her er ogsaa notfiskerne almindeligst utstyrt med brislingtrængder, men disse er for det meste anskaffet først i 1908.

I Søndfjord er særlig Dalsfjord og Førdefjord de viktigste felter, men her er notfiskerne endnu daarlig forsynt med brislingtrængder, hvilket ogsaa er tilfælde andre steder hvor der ogsaa forekommer brisling; dette er særlig tilfælde blandt fiskerne langs fastlandet nær skjærgaarden. I de ytterste distrikter hen mot havet spiller brislingen en meget liten rolle.

Nordfjord er den del av amtet, hvor brislingen forekommer jevnest aarvist i større mængde og her fiskes den omtrent i alle Nordfjords bifjorder, men særlig i Eidsfjord, hvor fisket almindelig slaar bedst til.

Brislingen formenes her at komme ind fra havet i mai og utover hele sommeren, men der paastaaes ogsaa, at endel staar i fjorden vinteren over.

Notbrukene er av størrelse og indredning omtrent som i amtet søndenfor og fiskeriet foregaar i samme tid og paa samme maate, kun

brukes vandkikkert sjelden i fjordene paa grund av grumset vand; det er lod som mest blir benyttet.

I Sognefjorden er Fjærland, Leikanger, Sogndalsfjord og Aqli de viktigste brislingfelter.

I Dalsfjord er Gjølanger det bedste felt og i Søndfjord forekommer aar om andet brisling ogsaa i Hodalsfjord, Eikefjord og Nordalsfjord.

Erfaringer og meninger blandt brislingfiskere:

1. Et aar med kold og regnfuld vaar og sommer gir en daarlig forekomst av „raukam“ og da denne raukam er brislingens viktigste føde vil et saadant aar ogsaa gi et daarlig brislingfiskeri.
2. Ved maanens kvarterskifter formenes brislingen altid at være mest i fløit og disse tider ansees derfor som de heldigste for fiskeriet.
3. Vind fra syd—vest—nord er de heldigste retninger under brislingfiske, i motsætning til vinde fra østenfor nord og syd. I Ryfylke formenes nordenvinden at være den aller heldigste.
4. Somme aar kan makrelstørjen utebli fra Ryfylke men optræde i fjordene nordenfor eller omvendt. Er størjen borte kan der godt være meget brisling i fjordene, men fangsten blir liten paa grund av mangel paa jag, det vil si at størjen jager brislingen og sætter stimerne i bevægelse og saaledes ofte kan føre dem nær land, hvorved notkast kan foregaa. Hvalens tilstedeværelse i fjordene blir der ogsaa sat meget pris paa, men hval og størje i samarbeide ansees som et ideelt jag, fordi hvalen arbeider oppe i vandet og størjen dypere nede.
5. Alken er av enkelte av fiskere ved Bergenskanten godt anseet som „jager“ og om høsten har jeg hørt uttale ønsket om fredning av denne fugl for den saks skyld.
6. Brislingen er ofte lettest at dræpe om vinteren og vaaren i den tid da fabrikkene vanskeligst kan benytte den.

Av en erfaren notfisker blev uttalt (1908):

1. For ca. 9 aar siden var der i Ryfylke en periode av 2 aars varighet da brislingen var jevnt elendig liten av vekst og meget mager, men der var en stor mængde av den. Aarene derefter var brislingen jevn og fin vare.
2. For 3 aar siden var her i Ryfylke meget litet brisling om sommeren, men derimot en mængde stor og fin brisling om vinteren.
3. I 1907 var brislingen jevnt meget liten om vinteren, i 1908 derimot var den blandet smaa og stor vare.

Hans opfatning var at kvaliteten baade i sommer og vintertiden varierer meget fra aar til andet baade i Ryfylke og Søndhordland.

En erfaren notmand fra Ryfylke uttalte (1908):

Hans far som ogsaa var brislingfisker maatte for ca. 40 aar siden

slutte med brislingfiske i et tidsrum av ca. 10 aar, fordi brislingen i disse aar var saa sparsomt tilstede, at det ikke kunde lønne sig at fiske den.

Han kunde i sin tid selv erindre et par aars meget daarlig forekomst.

En erfaren mand fra Nordhordland uttalte (1908):

En nu avdød erfaren brislingfisker i Osterfjorden (født omkring 1808) har uttalt at der i hans levetid (antagelig i hans unge aar) forekom en periode av ca. 40 aar, da der ingen brisling fandtes i Osterfjorden. Denne uttalelse stemmer med hans fars utsagn om, at der ogsaa i Manger var en periode uten brisling, men derimot en mængde smaasild.

Siden 1908 er snurpenøter kommet i stor anvendelse paa Vestlandet under brislingfisket og der anskaffes stadig væk flere snurpenøter, saaledes at om nogen faa aar vil sikkerlig alle de fiskere som driver regulært brislingfiske være utstyret med snurpenot.

Nogen paaliteelig statistikk over snurpenøter findes for tiden ikke men efter hvad jeg har kunnet bringe i erfaring ved samtale med folk som er godt kjendt paa kysten er der nu i 1912 i Stavanger amt 50—60 snurpenotbruk og i Søndre Bergenhus 90—100. I Nordre Bergenhus er antallet antagelig endnu ubetydelig. I 1908 fandtes der kun 1 eller høist 2 snurpenøter for brislingfangst.

Snurpenotlagene har gjennomgaaende i disse aar gjorde storartet saaledes fortalte en snurpenotbas fra Nordre Bergenhus, at mens han i sin tid som landnotfisker var meget fornøiet med en fangst i sæsonen til værdi av kr. 5000 brutto saa er nu snurpenotlagenes gjennomsnittsfangst kr. 25 000 nemlig fra 20 000 til 40 000 pr. lag; men saa er jo utrustningen baade meget større og kostbarere.

Der kan i et kast gjøres kolossale fangster, saaledes fisket ovennævnte notbas for 2 aar siden et kast som indeholdt fangst for kr. 65 000 og den samme dag utførte han 2 kast til hvorav et til 30 000 og et til 10 000 kroners værdi. I alt fisket han dengang for 105 000 kroner paa en dag, men da snurpenotlagene nu har samlag blev denne fangst at dele mellem 10 notlag.

Ifjor ansaaes priserne for gode nemlig 3—4 kr. pr. skjeppe, mens priserne iaar hittil (august) har været lave, kr. 1.75—2.50 pr. skjeppe, men stigende i den sidste tid.

Til snurpenotfiske efter brisling benyttes endnu overveiende aapne motorbaater hjemkjøpt fra Bohuslen 36—40 fot lange med 10—11 hk. petroleumsmotor, men mange har nu anskaffet dækkskoiter (40' \times 17' \times 7') med optil 20 hk. motor. Noten greies paa dækket og forøvrig brukes baaten ofte ogsaa til logi for mandskapet, dog er der flere som av sundheshensyn har en seilskoite indredet som logifartøi. Ogsaa en

stor del av disse dækkede baater kommer fra Bohuslen, men en del bygges ogsaa hjemme i Norge.

Snurpenotlagene har ogsaa fuldt landnotbruk eller de fisker sammen med et landnotbruk.

Jeg skal eksempelvis omtale et bestemt moderne snurpenotlag fra Nordre Bergenhus.

Fra 7—8 juli til 29 september er sommersæsonen og i denne tid har man landnøter og trange laasnøter med, fordi det er nødvendig i denne aarstid; for da gaar brislingen ofte nær land og paa grunde farvand og naar den staar grundere end 30 favne kan ikke snurpenoten brukes som snurpenot, da den tar bunden og til landnot er den som oftest for stor og uhændtlig og dertil for ømfindtlig. Likeledes maa trængder (laasnøter) have med for aatens skyld.

Under høstfisket som varer til desember er laget utrustet med snurpenoten alene og fangsten optages straks. Høstfisket foregaar ute paa fjorden og mens sommerfisket er utelukkende dagfiske, er høstfisket utelukkende natfiskeri.

Til snurpenotlaget om sommeren hører et logifartøi, en seilskøite paa 22 tons (koster 2500 kroner), 1 snurpenotbaat med 20 hk. motor (koster 7500 kroner), 1 snurpenot 200 favne lang, 85 alen dyp, 66 omfar pr. alen (koster 16 000 kroner). Dette er selve snurpenotbruket, men saa kommer hertil landnotbruket som hører til med 1 notbaat 28 fot lang (45 maal), 1 spilbaat 26 fot (25 maal) og 2 færinger, dertil kommer plenter, drægger, kagger osv. samt 1 stornot 120 favne lang, 50 alen dyp, 32 omfar pr. alen, 3 trængder (laasnøter), 1 paa 50 favne lang, 35 alen dyp, 70 omfar pr. alen, 1 paa 45 favne lang og 30 alen dyp, 1 paa 40 favne lang og 25 alen dyp samt 1 orkastnot 25 favne lang og 16 alen dyp. Hele landnotbruket, logiskøiten undtat, koster ca. 8000 kroner.

De er ialt 16 mand som alle arbeider med landnoten eller snurpenoten eftersom det passer.

Av fangsten faar først snurpenotbaaten for slæp 10 %, derefter betales notlogifartøiet med $\frac{1}{15}$ part av det tiloversværende beløp. Resten deles saaledes at $\frac{1}{2}$ part gaar til mandskapet og $\frac{1}{2}$ part til notbruket. Mandskapetets del utlignes i 17 parter paa 16 mand, saaledes at notbasen indehar 2 parter, og desuten har notbasen i fast løn 18 kroner uken og underbasen 12 kroner uken ellers har ingen hyre. Med vedkommende notbas har mandslotterne været gjennemsnitlig 700 kroner i de sidste 5 aar og han anser sig selv som en middels heldig fisker.

Av de 16 mand som tilhører mandskapet har 14 av disse 1 part i notbruket.

Snurpenotlagenes folk er baade hjemmehørende i fjordene og skjær-gaarden og driver brislingfisket aarevist.

Om sommeren indeholder et stæng almindelig 2—300 skjepper og om høsten 2—500 skjepper; men baade sommer og høst kan stæng gjøres paa op til 2000 skjepper.

Som allerede nævnt fisker ofte snurpenøterne ilag saaledes var i Ostafjorden 13 snurpenøter og 2 landnøter i fast lag iaar.

Ofte forekommer i en fjord stimer av musse (smaasild av 7—14 cm. længde) og naar denne er i liten pris gjælder det ikke at la sig narre til at tro at det er brisling. Som regel kan en notbas føle paa lodde-strængen enten det er brisling eller musses; ti brislingen føles krappere og kraftigere paa strængen end mussen og naar stimet kan sees med vandkikkert viser det sig at brislingen gaar rolig og jevnt i motsætning til mussen. Musse over 10 cm. kjøpes av hermetikfabrikkerne til en pris av kr. 0.50—0.75 pr. skjepper.

Naar snurpenotstæng blir gjort om sommeren maa noten efter at fangsten er „tørket op“ i overflaten slæpes eller hales mot land og laas-noten sættes omkring, hvorefter fangsten slippes løs av snurpenoten for at henstaa i laasnoten den paakrævede tid for aaten skyld.

Det er den raske vekst i hermetikindustrien som er den væsentlige aarsak til at brislingfiskeriet har utviklet sig saa storartet som tilfældet er, men selvfølgelig kunde heller ikke hermetikfabrikkernes antal økes saa sterkt hvis ikke brislingforekomsterne var saa store og jevne som de er særlig paa Vestlandet, hvor den alt overveiende del av fabrikkkerne er at finde.

Allerede i 60-aarene blev en liten fabrik opført i Stavanger (Stavanger Preserving Co.) og 70 og 80-aarene kom flere til (Hauge Thiis og Bjelland) men først i de sidste 20 aar er den store masse av fabrikker i Stavanger og rundt omkring i de vestlandske byer og fjorder blit opført.

I 1911 fandtes der ialt i Norge 53 fabrikker for nedlægning av brisling og 22 firmaer som drev forretning med krydret brisling (ansjos).

I 1901 var den samlede brislingfangst 56 000 hl. til en værdi av 479 000 kroner mens i 1910 fangsten var 180 000 hl. til en værdi av 1 645 000 kroner.

Av al den brisling som fiskes i verden blir sandsynligvis de tre fjerdedele fisket i Norge.

Klager over snurpenoten under vaarsildfisket.

Jeg har i det foregaaende forsøkt at gi en fremstilling av de forskjellige fiskereds-kapers utseende og betydning under sild- og brisling-fiskeriet, og jeg har git en mere utførlig omtale av snurpenoten, særlig

fordi dette redskap er nyt og for mange ukjent, og fordi man vil dette redskap tillivs.

Amtmand Hroar Olsen har i sit forelæg til Søndre Bergenhus amtsting utredet saken og i tilslutning hertil har amtstinget avgitt følgende uttalelse:

„Det forventes, at der ad lovgivningens vei blir indtatt i vaarsildloven bestemmelser om:

1. at det forbydes at snurpe paa garnsættene, og mellom garn og silde-
laas om natten.
2. at det forbydes at snurpe nærmere land end 400 meter, hvor der
er fiskere med andre fiskeredskaper — garn eller landnot — tilstede.
3. at det forbydes at snurpe i indløp eller paa kastevaag.
4. at disse bestemmelser maa træ i kraft allerede under vaarsildfisket
1912.

Efter at jeg nu, med den bedste vilje til at se upartisk paa saken, har studert forholdene, kan jeg anbefale, at punkt 1 blir gjennomført, hvorimot jeg ikke kan anbefale at punkterne 2 og 3 antages.

Der er maaske mange av snurpenotfolket, som vil motsætte sig, at snurpenoten ikke skal ha like stor ret som landnoten til at arbeide om natten, og særlig vil et forbud mot natfiske være generende til de tider, da silden kun er i fløit, og derved fangbar, om natten og ikke om dagen, hvilket ofte indtræffer i løpet av en sæson, men det er utvivlsomt, at snurpelagene med sine dampere kan gjøre megen skade særlig for garnfolket, og det er utvivlsomt, at megen skade er gjort og jeg kan ingen anden utvei se end, at snurpenotfiskeriet som saadan helt forbydes om natten. Garnfolkene kan nemlig efter den nu gjældende lov ikke være ute paa sætteriet og ivareta sine interesser, og opsynet formaar ikke at utføre den nødvendige kontrol.

Jeg kan saa godt forstaa, at snurpenotfisket vækker misnøie blandt de fiskere, som benytter de andre slags redskaper, garn- og landnøter. Garnfolkene har været misfornøiet og harmfulde, fordi snurperne om natten har ødelagt redskaper for dem, og maaske ogsaa fordi snurpenoten har saa stor fangstevne, og derved priserne paa silden kan trykkes ned. Likeledes har garnfolkene faat en meget farlig konkurrent under „aatefiske“ som garnfolkene forhen hadde for sig selv netop i den tid prisen paa silden alltid er størst; nu derimot er snurperne iveien for dem og naar silden staar dypt kan snurperne faa tak i silden, mens garnfolket med sine garn, der sættes i overflaten, ikke rækker ned.

Landnotfolkene er misfornøiet ogsaa fordi snurpenøterne er farlige konkurrenter der, hvor landnøterne før har været eneraadende.

Landnotfolket mener likesom garnfolkene at priserne synker, naar snurpenotfiskeriet slaar godt til og de er bange for, at snurperne kan

ødelægge anledningen til landnotstæng, naar de ligger og passer paa i en vaag eller et sund. De er misfornøiet med, at snurpenøter skal ha adgang til at brukes som landstængenøter og de er misfornøiet med, at snurpenotlagene faar de kraftigste og bedste folk, mens de selv har vanskeligere aar for aar for at faa brukelige folk nok.

Det er dog ikke alle garnfolk eller landnotfolk, som ønsker ubillige innskrænkninger i snurpenotfisket, og det er mit bestemte indtryk, at misnøien ikke paa langt nær er saa stor blandt den store mængde, som man faar indtryk av ved denne saks behandling i aviser og i Søndre Bergenhus amtsting. Jeg har tvertimot saa ofte hørt uttalt, at man dog umulig kan stenge væk et saa praktisk og moderne redskap ved lovbestemmelser som vil virke som forbud.

Der er atter dem som mener, at det kun vilde være udmerket om snurpenotfiskeriet blev hovedfisket under vaarsildfisket, saafremt det kun var mulighet for at den ubemidlede fisker ogsaa kunde faa være med, men da der skal saa kostbare skibe og utrustning til, vil snurpenotfiskeriet under vaarsildfisket med den nuværende drift altid komme til at spille en betydelig mindre rolle end garn og landnotfiskeriet.

Det er maaske sandt nok at priserne synker naar snurperne kommer ind med store laster, men det samme er vel ogsaa tilfælde naar der er et stort garn eller landnotfiskeri.

Under visse tilfælder er det vel høist sandsynlig at snurperne ved at snurpe inde i vaager eller utenfor kan komme til at ødelægge anledning for et godt landnotkast. Imidlertid tror jeg ikke at der hidtil har været mange eksempler herpaa iallefald ikke saa mange at det berettiger til de innskrænkninger som er foreslaaet.

Naar snurpenøter benyttes som landstængenøter tror jeg at landnotfolket er mot dette væsentligst av 2 grunde. Den ene grund er at de mener en snurpenot ikke kan ansees god nok for landstæng fordi den ikke er sterkt nok stenet og derfor en stor fangst kan gaa tilspilde derved at strømmen eller sildetyugden kan lette op undertelnen fra bunden. Den anden grund er, at et snurpenotlag i regelen vil være ene om et stæng og ikke slutte lag med de andre paa stedet værende landnotlag, hvilket ikke stemmer med den almindelige skik blandt landnotlagene.

At snurpenoten ikke er saa sterkt stenet som en landnot er uimotsigelig og at ofte under uheldige omstændigheter sild kan tapes av samme grund er vel heller ikke godt at motsige, derfor mener jeg at noget bør gjøres for at rette herpaa, endskjøndt man skulde tro det blev snurpernes egen sak om de mister sin egen fangst. Men da der er her tale om store kapitaler der maaske kan tapes for landet, mener ogsaa jeg at klagen har sin berettigelse.

Med hensyn til den nu blandt landnøterne gjængs benyttede lagslutning og derav følgende fordeling av fangsten er jeg i grunden imot dette system fordi jeg tror lagslutningen, som den nu praktiseres er aarsak til de jævnt smaa mandslotter, hvilket igjen er grunden til at tilgangen paa dygtige folk er daarlig; men jeg indser godt at det er forbundet med de største vanskeligheter at gaa tilbake til forkasterettens opretholdelse og den dermed følgende store konkurranse og kamp landnøterne sig imellem, og det er ofte ogsaa nødvendig at slutte lag for at kunne arbeide med saa store notstæng som der nu gjøres.

Grunden til at mandslotterne har været saa smaa i de senere aar maa efter hvad jeg kan forstaa, være den at antallet av landnøter har været for stort i forkold til fisket, men grunden kan maaske ogsaa ha været den, at hvert notlag ikke har arbeidet godt nok og at muligens et større fangstutbytte kunde være opnaaet, ifald den store lagslutning blev mere begrænset.

Der er dog ingen tvil om at ifald man gik over til at praktisere forkasteretten vilde de bedste folk med de bedste greier ha fortrinnet frem for de notlag som var slet utstyret med greier og folk og derved vilde antallet av deltagende notbruk synke; men da der vistnok intet kan foretages for at rette herpaa, har dette spørsmal liten interesse her.

Det er kun en kort tid ca. 3 uker før silden søker land at snurpenotfisket foregaar ute paa havet og godt klar av land, hele den resterende tid fiskes som oftest klods iland, saa nær at nøterne tar bunden. Ifald den foreslaaede indskrænking i bruk av snurpenot som omhandles i punkt 2 og 3 blev indført blev snurpenotfisket kun mulig at drive som aatefiske og jeg tror ikke at aatefisket alene kan bære de utgifter dette fiske kræver, naar tiden er saa kort; forøvrig anser jeg bestemmelsen i punkt 2 som umulig at anvende i praksis.

I den tid, jeg reiste blandt snurpenotfiskerne iaar, saa jeg meget faa tilfælder, at de fisket langt fra land, og jeg kan ikke forstaa andet end at et paabud som punkt 2 og 3 absolut vil virke som forbud mot snurpenotfiske i det hele tat.

I henhold til min fremstilling av snurpenotfisket efter brisling, finder jeg for tiden ingen grund til at foreslaa nogen vedtægter for dette fiske.

Forslag til forbud og ordensregler under vaarsildfisket.

Nedenstaaende forslag har jeg tillatt mig at fremsætte for at de kan drøftes av de interesserte og i tilfælde av at disse forslag vinder tilslutning bør efter min mening Kongen kunne fastsætte dem som vedtægt, men isaafald vil det være nødvendig at der i vaarsildloven indtages

en kort bestemmelse om, at Kongen kan fastsætte bestemmelser indeholdende forbud og ordensregler vedkommende bedriften under vaarsildfisket.

A. Forbud:

1. Fiskeri med snurpenot skal være forbudt om natten under vaarsildfisket, dog er det tillatt at bruke snurpenoten som landstængenot.
2. Garnilernes slyng (iletaug) skal altid være nedsænket mindst 3 favner under overflaten.

B. Ordensregler:

1. Under snurpenotfisket har det notlag, som først „brækker av“ eller „lar gaa“ noten efter høilydt ordre og uopholdelig fortsætter at utsætte noten, ret til at kaste ind det havomraade, i retning mot notbasens baat, som noten omspænder.
2. Under drivgarnsfiske har den baat, der først utkaster sine garn og dermed uopholdelig fortsætter, ret til den havstrækning som hans garn utfylder, naar like kurs holdes.
3. Omkast av et snurpenotstæng er tillatt, dog maa den eventuelle skade, som paaføres den indkastede not eller dennes fangst, erstattes av den, som har utført utkastet.
4. Et snurpenotlag, som om dagen benytter snurpenoten til landstæng og som benytter 2 baater, saaledes at midtpartiet nødvendigvis maa utkastes først, har ikke ret til kastet, forinden en av selve notens ender er i forbindelse med land.
5. Er et landstæng utført med snurpenot, som ikke er tilstrækkelig stenet not for at kunne henregnes som almindelig stenet landsnot, skal inden 3 timer fra stænget var utført, dette sikres med en tilstrækkelig stenet not.

Ad A. Forbud:

Ad 1. Dette forslag er i overensstemmelse med Søndre Bergenhushus amtstings uttalelse, og jeg har allerede i foregaaende avsnit uttalt min opfatning herom, hvortil henvises.

Ad 2. Der blev klaget av alle over at garnslyngerne er anordnet som de nu er, idet det nemlig omtrent er en umulighet for et fartøi med propel at færdes mellem disse slynger uten nødvendigvis at faa en eller flere omviklet propellen (se fig. 18). I befærdede farvand som Karmsundet eller indløp til havner hvor garnfisket foregaar, maa disse garnslynger betegnes som en fare for de fartøier der maa færdes der. Ifald mit forslag blir tat tilfølge er jeg forvisset om, at garnfolket selv vil høste stor fordel derav ved at de mister færre redskaper end nu er tilfældet, og det vil derfor ogsaa virke til at det spændte forhold mellem snurpenotfolk og garnfolk for en væsentlig del vil ophæves.

Endel garnfolk har allerede praktisert at sænke garnleslyngen ned, hvilket bedst beviser at den her foreslaatte bestemmelse er mulig at gjennomføre.

Ad B. Ordensregler:

Ad 1. Denne regel forklarer sig selv. Det er vistnok allerede nu saa at denne regel er gjængs blandt snurpenotfiskerne, men der kan indtræffe kollisioner som kræver at man har adgang til at støtte sig til lovregler. Imidlertid blir det selysagt nødvendig i mange tilfælder at saavel snurpenøter som drivgarnsfolk, særlig under aatefisket, hvor fangsten foregaar saa samlet, at fiskerne ordner sig i mindelighet.

Ad 2. Om denne regel kan det siges det samme som under 1.

Ad 3. Denne regel er likeledes almindelig anvendt i praksis men det vil efter min opfatning være heldig at faa den ind i vaarsildloven.

Ad 4. Der kan diskuteres om en saadan regel ikke er for streng mot snurpenotfiskerne, men jeg er av den mening at den er retfærdig, idet nemlig konkurrerende landnøter og andre aldrig kan være vis paa om et snurpenotlag vil snurpe eller om det vil kaste tillands. Man kan med andre ord ikke vite at snurperen gjør landstæng før en av baatene naar land.

Ad 5. Ifald denne regel blir vedtat, blir det nødvendig for snurpenotlagene enten at være forsynt selv med landnot for at laassætte stænget med straks efter at dette er utført eller maa vedkommende lag slutte samlag med tilstedeværende landnotbruk, eller ogsaa maa snurpenøterne naar de skal benyttes som landstængenøter paasættes tilstrækkelig sten. Jeg er opmerksom paa, at der kan være endel tvil om hvad der forstaaes med en tilstrækkelig stenet landnot, men jeg tror dog at der ved konferanse mellem fagfolk kan opsættes en brukelig regel herfor.

Efter at foranstaaende forelæg med „Forslag til forbud og ordensregler under vaarsildfisket er behandlet av Fiskeriraadet har jeg efter anmodning av Fiskeridirektøren omarbeidet mine forslag i lovs form og foretat endel rettelser og tilføielser.

Forslag til lov indeholdende tillæg til loven om vaarsildfiskeriet av 24 septbr. 1851, omhandlende snurpenotfiskeriet med videre:

§ 1.

Drivende redskaper skal vike for faststaaende og i tilfælde av kollisioner skal erstatningspligt paahvile de drivende redskaper.

§ 2.

Fiskeri med snurpenot skal være forbudt om natten under vaarsildfisket; dog er det tillatt at bruke snurpenoten som landstængenot, og ansees den da som landstængenot.

I saadant tilfælde skal alle de om fisket med landstængenot gjældende bestemmelser ogsaa gjælde snurpenoten.

§ 3.

Garnilernes slyng (iletaug) skal altid være nedsænket mindst 3 favner under overflaten.

§ 4.

Under fiske med snurpenot (som saadan) har det notlag, som først „brækker av“ eller „lar gaa“ noten efter høilydt ordre og uopholdelig fortsætter at utsætte noten, ret til at kaste ind det havomraade, i retning mot notbasens baat, som noten ompænder.

§ 5.

Under fiske med drivgarn har den baat, der først utkaster sine garn og dermed uopholdelig fortsætter, ret til den havstrækning som hans garn utfylder, naar like kurs holdes.

§ 6.

Omkast av et snurpenotstæng er tillatt, dog maa den eventuelle skade, som paaføres den indkastede not eller dennes fangst, erstattes av den, som har utført omkastet.

§ 7.

Et snurpenotlag, som om dagen benytter snurpenoten til landstæng og som benytter 2 baater, saaledes at midtpartiet nødvendigvis maa utkastes først, har ikke ret til kastet, forinden en av selve notens ender er i forbindelse med land.

Hvor flere landstænge-notlag og snurpenotlag vogter paa sild, har det snurpenotlag der først utkaster sin not og uten usedvanlig ophold fortsætter hermed, ret til sin fangst, naar noten benyttes som snurpenot uavhengig av land.

§ 8.

Den i lov av 24 septbr. 1851 om vaarsildfiskeriet § 17, som omhandler: „Hvo der indfinder sig paa fiskeriet med fartøi, hvis ror fisker, eller som paa anden maade slæber fiskeredskaber med sig, ansees med bøder fra 1—5 speciedaler“, skal ikke gjælde farkoster med propel.

§ 9.

Overtrædelse av de i nærværende lov givne paabud straffes med bøter.

ad § 1. Denne bestemmelse er i sin tid anbefalt av opsynschefen ved vaarsildfisket og jeg har her indtat denne bestemmelse, idet jeg gaar ut fra, at den kan være til nytte for opsynets virksomhet.

ad § 2. Dette forslag er i hovedsagen i overensstemmelse med Søndre Bergenhus amtstings uttalelse, og jeg har allerede i foregaaende avsnit uttalt min opfatning herom, hvortil henvises.

ad § 3. Der blev klaget av alle over, at garnslyngerne er anordnet som de nu er, idet det nemlig omtrent er en umulighet for et fartøi med propel at færdes mellem disse slynger uten nødvendigvis at faa en eller flere omviklet propellen (se fig. 18). I befærdede farvand som Karmsundet eller indløp til havner, hvor garnfiske foregaar, maa disse garnslynger betegnes som en fare for de fartøier, der maa færdes der. Ifald mit forslag blir tat tilfølgende er jeg forvissat om, at garnfolket selv vil høste stor fordel derav, ved at de mister færre redskaper end nu er tilfældet, og det vil derfor ogsaa virke til, at det spændte forhold mellem snurpenotfolk og garnfolk for en væsentlig del vil ophæves.

Endel garnfolk har allerede praktisert at sænke garnslyngen ned, hvilket bedst beviser, at den her foreslaatte bestemmelse er mulig at gjennomføre.

ad § 4. Denne regel forklarer sig selv. Det er vistnok allerede nu saa at denne regel er gjængs blandt snurpenotfiskerne, men der kan indtræffe kollisioner som kræver, at man har adgang til at støtte sig til lovregler. Imidlertid blir det selvsagt nødvendig i mange tilfælder at saavel snurpenøter som drivgarnsfolk, særlig under „aatefisket“, hvor fangsten foregaar saa samlet, at fiskerne ordner sig i mindelighet.

Vaarsildlovens § 8 omhandler regler for ret til notkast, men da denne lov kun tar sigte paa landstængning har jeg set mig nødsaget til at opsætte en egen regel for snurpenotfisket, der som det vil sees, har en anden ordlyd.

ad § 5. Ogsaa denne regel forklarer sig selv. Da der, særlig under „aatefisket“, er stor konkurranse mellem garnfolkene sig imellem og mellem garnfolk og snurpere, saa er kollisioner meget almindelige og derfor tror jeg, at en regel som denne bør komme ind i lovs form.

I en „aate“ er vanligvis en mængde garnfiskere og snurpere samlet og alle vil forsøke paa at faa sine redskaper ut paa en ganske liten flæk.

ad § 6. Denne regel er likeledes almindelig anvendt i praksis, men det vil efter min opfatning være heldig at faa den ind i vaarsildloven.

ad § 7. Der kan diskuteres om en saadan regel ikke er for streng mot snurpenotfiskerne, men jeg er av den mening, at den er retfærdig, idet nemlig konkurrerende landnøter og andre aldrig kan være vis paa om et snurpenotlag vil snurpe eller om det vil kaste tillands. Man kan

med andre ord ikke vite, at snurperen ønsker at gjøre landstæng før en av baatene naar land.

Naar derimot snurpestæng og ikke landstæng gjøres med snurpenot, saa er det retfærdig, at det lag, likegyldig enten det er snurpere eller landnøter, har ret til stænget som først utkaster sin not.

ad § 8. Nu for tiden, da der under vaarsildfisket stadig sværmer en kolossal mængde farkoster med propel omkring, er den omhandlede § 17 i vaarsildloven meningsløs, idet man efter min opfatning umulig kan fordre, at alle disse fartøier skal være forsynet med propelbeskytter. Forøvrig vil den av mig her foreslaatte § 3, ialfald for en stor del, træ istedetfor vaarsildlovens § 17. I forbindelse hermed vil jeg nævne, at garnfolkenes redskaper lider en meget stor overløst, naar fartøier med slæp færdes paa sætterierne, idet slæpetaugene fanger garniler og det har været paa tale om ikke slæpning paa sætterierne om natten ved lov burde forhindres, men da en saadan lovbestemmelse vilde gripe for sterkt ind i selve bedriften (særlig landnotbedriften) tør jeg ikke fremsætte forlag herom.

Som det vil bemerkes har jeg i dette nye forslag sløifet punkt B. 5: „Er et landstæng udført med snurpenot, som ikke er tilstrækkelig stenet o. s. v.“ (se side 50). Aarsaken til, at jeg ikke paany har fremsat et lignende forslag er, at jeg nu har hat anledning til at studere dette spørsmåal nærmere, hvorved jeg finder saa mange vanskeligheter tilstede, for at kunne utforme et saadant paabud i lovs form. Av denne grund og fordi jeg gaar ut fra, efter de uttalelser der fremkom fra repræsentanten i Søndre Bergenhus amt under Fiskeriraadets behandling av saken, at landnotfolkene for tiden ingen større interesse har til dette forslags gjennomførelse.

For sakens videre behandlings skyld har jeg tegnet en snurpenot og en landstængenot til sammenligning som figur 26 viser. Denne tegning har jeg utført efter opgaver, som velvilligst er mig tilstillet av formanden paa Fagerheims notfabrik hr. Vetaas.

Figuren viser, at snurpenotens grundtelne er længere end korktelnen mens hos landnoten det omvendte er tilfælde. Snurpenotens konstruktion med den strakte grundtelne har den fordel, at noten synker hurtigere end om grundtelnen var mere indfældt, men til gjengjæld har landnoten den fordel som stængenot, at grundtelnen ikke saa let hæver sig op fra bunden, naar sild eller strøm sætter paa noten. Ei heller løftes landnotens grundtelne saa let, naar noten maa hives ind mot land.

Snurpenoten paa figuren har $260\frac{3}{4}$ kg. belastning, mens landnoten kun har 214 kg. belastning, men her maa man være opmerksom paa, at

figurens landnot er ca. $\frac{1}{3}$ grundere end snurpenoten og for at sammenligne dem med hensyn til belastning blir det nødvendig at tænke sig landnotens dybde lik snurpenotens og da vilde landnotens stenbelastning maatte beregnes til ca. 321 kg. ($214 + \text{halve dette tal} = 214 + 107 = 321 \text{ kg.}$).

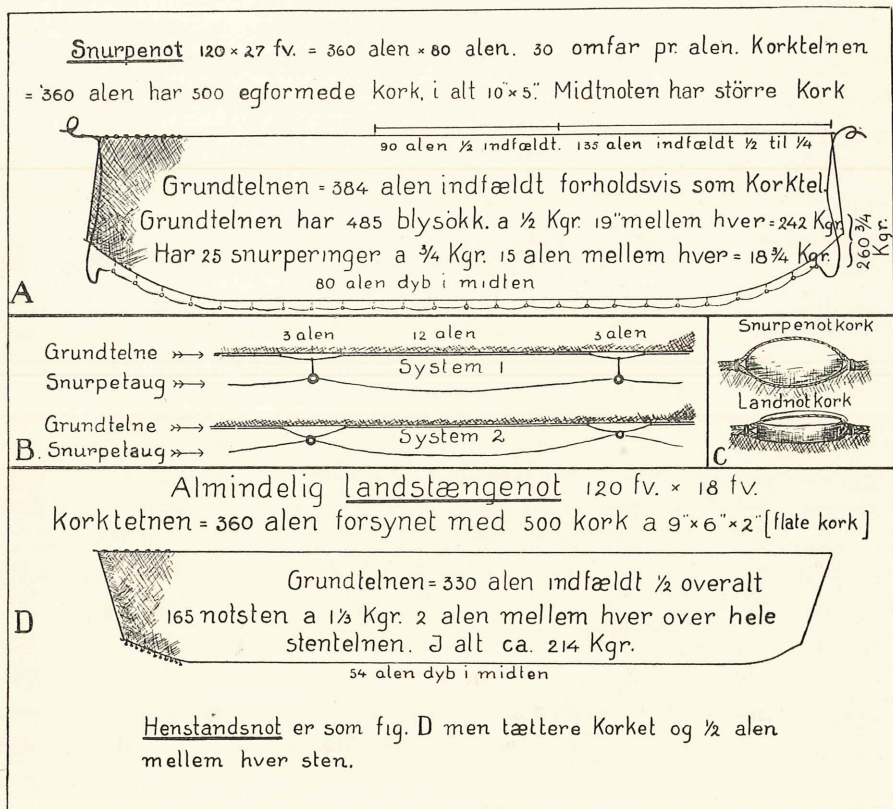

Fig. 26.

Forskjellen med hensyn til stenbelastningen er efter dette altsaa ikke mere end 41 kg., men naturligvis er ofte landnøterne betydelig mere stenet end figuren viser, men jeg tror dog, at denne viser den mest almindelige belastning. — For at opnaa at en snurpenot som benyttes til landstæng skal kunne sidestilles med en landnot vilde det være nødvendig, efter hvad jeg her har meddelt, at snurpenotens grundtelne ved hjælp av snurpetauget blir forkortet ca. notens høide, og at stenbelastningen blir $\frac{1}{6}$ à $\frac{1}{8}$ tyngre end for snurping nødvendig.

Endskjønt jeg fremdeles er av den opfatning, at det vilde være meget ønskelig om en bestemmelse blev indtat i vaarsildloven, som gav Kongen adgang til at fastsætte lovregler under vaarsildfisket, finder jeg at det formentlig er forbundet med vanskeligheter i dette tilfælde, særlig fordi § 8 i mit forslag gaar ut paa at forandre en allerede nu gjældende lovbestemmelse, og jeg har derfor fremsat mine forslag under den forutsetning at saken blir behandlet paa vanlig vis.

Jeg har ikke evnet at finde nogen anden ordning end den jeg her har foreslaat, nemlig som eget tillæg til vaarsildloven, der særlig omhandler snurpenotfiskeriet; thi i vaarsildloven er det i alle lovparagrafer som omhandler notfiskeri udelukkende tænkt paa landstængenoten, fordi snurpenoten dengang loven blev skrevet endnu ikke var kjendt. — Av mine beskrivelser vil det formentlig fremgaa tydelig nok, at saa vel snurpenotens konstruktion som omgangsmaaten under fiskeriet er helt forskjellig fra landstængenoten, og derfor tiltrænges der særskilte regler for snurpenotfiskeriet.

Forelæg 6.

Angaaende revision av landslotlovgivningen.

Hermed tillater jeg mig at fremlægge til raadets behandling det av konsulent Johnson utarbeidede utkast til lov om landslot.

Efter raadets henstillen ifjor anmodet jeg amtmændene i de interesserte amter om at forelægge spørgsmaalet for amtstingene. Samtlige indkomne uttalelser saavel de ældre som de nyere fremlægges hermed.

Jeg ønsker for mit eget vedkommende ikke, forinden raadet har behandlet saken, at ta noget bestemt standpunkt til forslagets enkelte bestemmelser.

Fra
Konsulent Johnson.

Forestilling angaaende revision av landslotlovgivningen.

Som det vil erindres var denne sak forelagt Fiskeriraadet ifjor til foreløbig behandling. Dengang var der kun indkommet ganske faa uttalelser om det av mig utarbeidede forslag fra herredsstyrer, lensmænd, politimestre og amtmænd. Saken kunde derfor ikke endelig behandles ifjor.

Ved den foreløbige behandling i raadet ifjor blev det fra forskjellig hold uttalt ønskeligheten av at uttalelse om forslaget ogsaa blev indhentet fra amtstingene. I skrivelse av 2 november 1911 anmodet derefter Fiskeridirektøren amtmændene i samtlige kystamter om at forelægge forslaget for amtstingene.

Forslaget er nu behandlet av samtlige amtsting, undtagen Søndre Bergenhus, der skal behandle saken paa amtstinget i november maaned førstk. og Bratsberg, hvor amtmanden, da kun et faatal av amtets herreder var interessert i saken, ikke fandt grund til at forelægge den. De ovennævnte uttalelser fra herredsstyrer, lensmænd og politimestre er ogsaa indkommen undtagen fra Tromsø amt.

Efterat ha gjennemgaaet de indkomne uttalelser skal jeg tillate mig at bemerke, at disse omtrent enstemmig gaar ut paa at det ansees ønskelig, at der utfærdiges en ny lov om landslot omfattende det hele land. Gjengaaende slutter uttalelserne sig til utkastet, som foreslaaes ophøiet til lov med enkelte forandringer, som foreslaaes fra forskjellig hold.

De fremkomne bemerkninger gjelder særlig den i § 1 fastsatte mindste grænse for notens størrelse og bestemmelsen om en mindste fangstværdi. Det fremholdes, at der med smaanøter av under 30 favnes længde ofte kan gjøres meget værdifulde fangster; jeg finder derfor at burde stryke ordene „av ikke under 30 favnes længde“ i § 1. Videre har jeg i § 1 efter ordene „aker og eng“ tilføiet „eller anden eiendom“, da det selvfølgelig er meningen at ogsaa skade paa andre eiendomsgjenstande f. eks. en brygge eller lignende bør erstattes.

Endvidere er grænsen for den mindste fangstværdi, hvorav landslot bør svares, nedsat fra kr. 100 til kr. 50; i mange av de indkomne uttalelser fremholdes det nemlig, at det mange steds kan gjøres hyppige mindre stæng, hvor værdien er under kr. 100; skulde derfor loven faa nogen betydning maatte grænsen enten ophæves ell'er ialfald nedsættes. Lavere ned end til kr. 50 finder jeg ikke at kunne gaa, da det ellers vilde være at bebyrde notfolkene unødig med at fordele smaa beløp under kr. 1.50, beløp som vistnok heller ikke vil ha nogen betydning for landeieren.

Endelig har jeg i § 1 indtat en bestemmelse om, at de landslotberettigede skal være forpligtet til at motta sin landslot in natura, naar fangsten ikke sælges, men deles in natura mellem noteierne og mandskap. At faa denne bestemmelse ind fremholdtes som ønskelig fra flere hold.

I § 3 er gjort nogen mindre forandringer; saaledes er fastsat samme godtgjørelse for skjønsmændene som for bestyreren, likesom det er bestemt, at skjønnsretten i ethvert enkelt tilfælde skal træffe avgjørelse om fordelingen av utgiften ved skjønnet mellem parterne.

Samme forandring er gjort ved § 4.

Begge disse forandringer er fremholdt som ønskelige i flere av de indkomne uttalelser.

Ved § 7 er der fra flere hold fremkommet forslag om at ordene „paa de til sjøen støtende bruk“ bør utgaa, idet man mener at bruk, som engang har tilhørt en til sjøen støtende gaard, men senere fraskilt, bør være landslotberettiget, selvom bruket altsaa ikke lenger støter til sjøen. Mange er derimot av den motsatte mening, nemlig at kun de eiendommer (bruk), som støter til sjøen, bør være delagtige i landslotten. Jeg for mit vedkommende slutter mig til den sidstnævnte opfatning og finder derfor ikke at kunne foreslaa de omhandlede ord strøket. Jeg mener, at det allerede i § 2 er fastslaat, at det kun er de eiendommer eller den landstrækning som støter til sjøen og derved paa en eller anden maate har været til nytte for notstænget, som bør ha andel i landslotten. Jeg vil derfor heller foreslaa at der i § 7 — maaske til overflod — tilføies ordene „etter § 2 landslotberettigede“ foran ordet bruk.

I henhold til ovenstaaende kommer mit forslag nu til at lyde:

§ 1.

Hvor fangst av sild, brisling, sei og makrel foregaar ved landdragning av not skal der, foruten erstatning for skade paa aker og eng eller anden eiendom, erlægges landslot, utgjørende 3 procent av fangstens bruttoværdi. Hvis fangstværdien utgjør mindre end kr. 50, bortfalder landslotten. Landslotten erlægges, hvor ikke anderledes avtales mellem parterne, i penger. Hvor fangsten i sin helhet deles in natura mellem

noteerne og mandskapet uten at bli gjenstand for salg, er de landslotberettigede dog pligtige til at motta landslotten in natura.

§ 2.

Landslotten tilkommer den eller de eiendommer, der under fangstarbeidet har været benyttet ved notens utsætning, landdragning eller fortøining, eller som har været med at danne stængets indre væg uten hensyn til stedet, hvor fangsten endelig bjerges.

Ved overstængning av vaag eller fjord med not i en ikke længere afstand end 300 meter fra midtpunktet av notvæggen til inderste punkt av vaagen eller fjorden, hvor vanddybden er 2 meter ved almindelig lavvande, tilkommer der samtlige indenfor stænget liggende til sjøen støtende eiendommer andel i landslotten, selv om vedkommende eiendom ikke direkte har været benyttet under fangstarbeidet eller berørt av stænget.

Landslot bortfalder, hvor strandbredden hører til statsalmenning.

Hvor landet ikke har været benyttet (rundstæng), svares ingen landslot.

§ 3.

Til bestemmelse av erstatning for skade paa aker og eng og anden eiendom avholdes, hvis det forlanges av nogen av parterne, skjøn av vedkommende opsynsbetjent, hvis ekstraordinært opsyn er anordnet, og ellers av lensmanden og 2 av bestyreren tilkaldte skjønsmænd. Til skjønnet, der skal være endelig og upaaankelig, tilsies notformanden av bestyreren, der i anledning av skjønnets avholdelse tilkommer, foruten sedvanlig skyss- og kostgodtgjørelse, en betaling av kr. 4. Samme godtgjørelse tilkommer ogsaa hver av skjønsmændene. Utgifterne ved skjønnet utredes av parterne efter skjønnsrettens bestemmelse.

§ 4.

Ved optagelse av noten skal, forinden notlaget forlater stedet, fangstens størrelse og værdi av notformanden opgives for nogen av de landslotberettigede, og saafremt ikke anden avtale træffes, den lovbestemte landslot erlægges. Hvis ingen landslotberettiget maatte være i nærheten, skal opgaven og indbetaling av landslot ske til vedkommende opsynsbetjent, hvis ekstraordinært opsyn er anordnet, og ellers til lensmanden. Efterkommers ikke forannævnte bestemmelser eller fangsten opgives uriktig, skal landslotten tilsvares med det dobbelte.

Opstaar der tvistigheter mellem notlaget og de landslotberettigede i anledning av fastsættelsen av landslottens beløp, avgjøres tvisten, hvis nogen av parterne forlanger det, ved skjøn av vedkommende opsynsbetjent, hvis ekstraordinært opsyn er anordnet, og ellers av lensmanden som bestyrer, samt to skjønsmænd, hvorav hver av parterne opnævner en. Skjønnet skal være endelig og upaaankelig. Bestyreren, der deltar i avgjørelsen, tilkommer, foruten skyss- og kostgodtgjørelse, en betaling av kr. 4. Samme godtgjørelse tilkommer ogsaa hver av skjønsmændene.

Utgifterne ved skjønnets utredning av parterne efter skjønnsretiens bestemmelse.

§ 5.

For landslot eller skadeserstatning, som nogen i henhold til denne lov pligter at erlægge, hefter vedkommende notlags eller baatmandskaps baat, redskap og fangst.

§ 6.

Landslotten tilkommer brukeren av den eiendom, hvor landslot falder, om han end ei er eier, medmindre anderledes er vedtatt mellem ham og eieren. Forat brukeren skal være berettiget til landslot, maa han være enten forpagter av særskilt matrikulert jord eller leilending og bruken ha karakter av bygsel. Husmand er ikke berettiget til landslot, medmindre anderledes uttrykkelig er avtalt mellem ham og jorddroten.

§ 7.

Med hensyn til fordelingen av landslot mellem flere berettigede skal, hvor ikke anden avtale uttrykkelig er truffet mellem de berettigede, gjælde følgende regler:

Mellem to eller flere gaarder deles likt og mellom de forskjellige bruksnummere av samme gaard fordeles landslotten paa de til sjøen støttende efter § 2 landslotberettigede bruk efter matrikulskylden.

§ 8.

Denne lov trær ikraft 1ste januar 1914, fra hvilken tid ophæves alle hittil gjældende forordninger, reskripter og love angaaende betaling av landslot, samt forøvrig enhver bestemmelse, som maatte stride mot denne lov.

Forelæg 7.

Angaaende fornyelse av lov om hvalfangst av 7 januar 1904.

Fra Handels- og Industridepartementet har jeg mottat en skrivelse av 27 september 1912 saalydende: „Som hr. direktøren bekjendt utløper det ved lov av 7 januar 1904 fastsatte forbud mot hvalfangst i Tromsø stift den 1 februar 1914.

Det er departementets hensigt at forelægge for førstkommende Storting spørsmålet om hvallovens fornyelse, og man har i den anledning latt indhente uttalelser fra Nordlands, Tromsø og Finmarkens amtsting. De fra disse indkomne uttalelser anbefaler alle lovens fornyelse, det første for 10 aar, de øvrige paa ubestemt tid.

Ved hoslagt at oversende de nævnte uttalelser skal man be saken forelagt førststovholdendes Fiskeriraad og derefter tilbakesendt ledsaget av hr. direktørens egen erklæring; jfr. iøvrig skrivelse herfra av 2 ds. angaaende spørsmålet om heromhandlede lovs utvidelse til ogsaa at omfatte kyststrækninger søndenfor Tromsø stift.

Man vedlægger endvidere en fra Utenriksdepartementet mottat gjenpart av skrivelse fra den Norske hvalfangerforening, dat. 2 f. m., hvori hvalfredningsloven anbefales ophævet; gjenpart av den i skrivelsen omhandlede skrivelse fra legationen i Washington er oversendt hr. direktøren til fortrolig benyttelse den 6 august sidstl.“

Idet jeg ikke finder grund til at avgi nogen uttalelse av saklig natur, vil jeg tillate mig at foreslaa for Fiskeriraadet at fatte beslutning om, at loven anbefales fornyet for et tidsrum av 10 aar. Jeg mener nemlig at der i spørsmålet som nærværende bør søkes opretholdt en viss kontinuitet i den herhenhørende lovgivning. Med hensyn til det i departementets skrivelse berørte spørsmålet om heromhandlede lovs utvidelse til ogsaa at omfatte kyststrækninger søndenfor Tromsø stift, skal jeg til-

late mig at meddele, at dette spørsmaal for Søndre Bergenhus amts vedkommende, hvor spørsmålet er blit aktuelt ved oprettelse av et hvalfangeretablisement i Blomvaagen, ogsaa er optat til behandling av amtmanden i Søndre Bergenhus amt. Jeg har anmodet amtmanden om i sin tid at faa anledning til at bli bekjendt med de av amtmanden indhentede uttalelser i saken. For tiden antar jeg ikke at der bør foretages yderligere i anledning av dette spørsmaal.

Forelæg 8.

Angaaende forøkelse av det Ældre Havfiskefond.

Det Ældre Havfiskefond blev oprettet i 1889 med en oprindelig kapital av kr. 200 000, som senere til forskjellige tider er forhøiet, saaledes at den til fondet bevilgede kapital nu utgjør kr. 1 100 000; hertil kommer at der to ganger er besluttet overført fra det Nye Havfiskefond kr. 200 000 hver gang, saaledes at det Ældre Havfiskefond ialt har kunnet disponere en grundkapital av kr. 1 500 000.

Imidlertid har søkningen om laan av dette fond været saa stor, at fondets kapital i sin helhet allerede var disponert til de i departementet ved den sidste forøkelse beroende andragender; man har saaledes senere kun været henvist til de efterhvert indkomne avdrag av ældre laan til utlaan til nye andragender. Da der stadig indkommer nye andragender, har det ikke været mulig at kunne tilfredsstille den økende søkning om laan og departementet har derfor maattet opta til overveielse spørsmålet om at stanse utlaan til de distrikter, som hittil har faat forholdsvis mest av fondet og hvor baatstellet derfor maa forutsættes at være kommet i god gjænge. Utlaan av fondet er allerede stanset for Ibbestad herred og det vil neppe kunne findes anden utvei end at stanse utlaan ogsaa for endel andre herreder i Tromsø amt og muligens Nordlands amt, hvis man ikke kan opnaa en yderligere forøkelse av fondet.

Skulde man være nødt til at gaa til en saadan innskrænkning av fondets virksomhet og derved lægge driftige fiskere vanskeligheter i veien for at skaffe sig de bedste og mest moderne fiskefartøier, er det selvsagt, at dette vil virke meget skadelig paa den utvikling av fiskeribedriften, som det er fondets hensigt at virke for.

Fra Ibbestad formandskap har jeg mottat den hermed som bilag følgende forestilling til departementet, gaaende ut paa at søke ophævet den av departementet truffne bestemmelse om nægtelse av laan til Ibbestad.

Jeg finder helt ut at kunne slutte mig til det i denne forestilling uttalte om ønskeligheten av, at der maa bli adgang for fiskere inden Ibbestad herred til igjen at opnaa laan av fondet.

Men dette kan, som ovenfor nævnt, kun opnaaes paa den maate, at fondets kapital forøkes.

Søkingen om laan av dette fond har i den forløpne budgettermin 1 juli 1911 til 30 juni 1912 været større end i de nærmest foregaaende aar.

I terminens løp er ialt indvilget 151 laaneandragender til samlet tilstaat beløp av kr. 473 350.

I tiden fra omkring begyndelsen av juni maaned 1912 og indtil september maanedes utgang er der hertil indkommet men endnu ikke endelig behandlet ialt 42 andragender til et samlet ansøkt beløp av kr. 191 700; desuten henligger der 6 laaneandragender fra Ibbestad, til hvilket herred der i henhold til departementets foran omtalte bestemmelse for tiden ikke vil bli tilstaat noget laan.

Som det herav vil forstaaes er laanetrangen fremdeles meget stor og midlerne altfor knappe.

De avdrag, som aarlig indkommer og som altsaa kan disponeres til nye laan utgjør for tiden ca. kr. 100 000 aarlig og naar de sidste forøkelser (de to overførsler fra det Nye Havfiskefond) begynner at virke ogsaa ved de efterhvert indkommende avdrag vil de aarlig indgaaende avdrag utgjøre mellem 140 000 til 150 00 kroner.

Med en forøkelse av fondet til 2 000 000 vil man for det første faa adgang til at avhjelpe den øieblikkelige trang til laan, og vil i fremtiden kunne gjøre regning paa gjennom de aarlig indkommende avdrag at ha til disposition ca. kr. 200 000 aarlig til utlaan.

Jeg ønsker intet at uttale om, hvorvidt dette beløp skulde vise sig tilstrækkelig i fremtiden. Ved en forøkelse med kr. 500 000 vil ialfald fondet være væsentlig bedre rustet til at møte laanetrangen i de nærmest kommende aar. Samtlige laan gives som bekjendt nu kun mot fuld kommunegaranti. Der skulde saaledes ikke være nogen risiko for staten ved denne laanevirksomhet og dette styrker i høi grad kravet om forøkelse av fondets kapital.

Jeg finder derfor at burde foreslaa at det Ældre Havfiskefonds kapital forøkes med et beløp av kr. 500 000. Fondets grundkapital vil dermed bli kr. 2 000 000.

Angaaende havfiskefondenes forvaltning i tiden fra 1 juli 1911 til 30 juni 1912 tillater jeg mig at henvise til beretning indtat i Aarsberetning vedkommende Norges Fiskerier 1 hefte 1912, side 11 og flg.

Bilag.

Til Handels- og Industridepartementet.

Idet undertegnede av Ibbestad herredsstyre valgte komite ærbødigst tillater os at oversende:

1. Avskrift av skrivelse fra Ibbestad formandskap av 26 april f. a. til departementet i anledning dettes beslutning om indtil videre ikke at tilstaa fiskere fra dette herred laan av det Ældre Havfiskefond, med departementets svar herpaa av 27 september d. a.
2. Avskrift av en skrivelse av 7 mars d. a. fra komiteen til Senjen og Steigens handelsforening med anmodning om at indgaa til Stortinget med en uttalelse om forøkelse av fondets laanemidler, tillike med Ibbestads fiskeriforenings paategning av 31 næstefter, skal vi, under henvisning til disse, paa kommunens vegne paany henstille, at departementet frafalder sin bestemmelse om at fiskere fra Ibbestad herred indtil videre ikke skal erholde laan av det Ældre Havfiskefond, samt at der sørges for at det nævnte fond til enhver tid har de fornødne midler til utlaan.

Ifølge departementets meddelelse av 13 april d. a. har Ibbestad kommune fortiden løpende 26 laan med en samlet oprindelig laanesum av 74 200 kroner. En stor del av dette beløp er dog nu tilbakebetalt ved indbetalte avdrag paa laanene.

I herredet findes fortiden ca. 130 fiskeskøiter — de fleste med motor —, saa det vil skjønnes, at det ikke udelukkende er havfiskefondet, som har været behjælpelig med anskaffelsen av disse, men de fleste er anskaffet ved hjelp av bankerne. De anskaffede skøiter er dog utilstrækkelig til befolkningens behov, hvilket vil fremgaa av formandskapets skrivelse av 26 april f. a., hvor det er oplyst, at Ibbestad herred i 1910 deltok i Lofotfisket med 328 baatmandskaper. Det er ikke alle som kan faa laan av bankerne og disse — som regel de mindst bemidlede — maa enten faa laan av havfiskefondet eller la være at anskaffe motorskøiter, og derved bli sat ut av drift. I herredsstyrets møte den 6 januar d. a. hvor departementets svarskrivelse av 27 september f. a. blev referert, var det sterkt paa tale om at den valgte komite skulde faa mandat til ved personlig henvendelse til Regjering og Storting at søke at faa ophævet negtelsen av utlaan til os.

Vi har samtidig hermed ogsaa henvendt os til amtets stortingsrepræsentanter, med anmodning om at konferere med departementet om saken, og efter det svar de maatte faa, at træffe de dispositioner, som de maatte anse fornødne. Vi har likeoverfor repræsentanterne paapekt det — efter vor overbevisning — uretfærdige i at negte en saa stor

fiskerbefolkning, som Ibbestad har, enhver videre adgang til ved hjælp av havfiskefondets midler at kunne anskaffe sig de fornødne farkoster og derved liketil blir sat ut av drift.

Nærværende skrivelse tillater vi os at indsende gjennom d'hr. fiskeriinspektøren og Fiskeridirektøren, med høfligst anmodning om videre forsendelse hurtigst mulig.

Naar skrivelsen nu først fremsendes, har det sin grund i, at de to fiskere i den valgte femmandskomite har været og fremdeles er fraværende paa fiske, og man tænkte at oppebie deres hjemkomst før henvendelsen indsendtes. Vi tør dog nu ikke vente længere.

Ibbestad den 1 juli 1912.

I ærbødighet
E. M. Olsen. Chr. Kjøterøe. M. Rasmussen.

Forelæg 9.

Forestilling angaaende Finmarksfondet.

I skrivelse av 10 mai d. a. har Handelsdepartementet opfordret mig til at opta til overveielse spørsmålet om forandring av laanereglerne for Finmarksfondet. Særlig henleder departementet oppmerksomheten paa spørsmålet om forøkelse av kommunegarantien fra den nu gjældende sats av 10 % til 25 à 30 %. (Se bilag 1). Saken har av mig været forelagt fiskeriinspektøren i Finmarken med anmodning om ogsaa at forelægge den for amtmanden i amtet. Paa grund av fiskeriinspektørens sygdom og ansættelsen av en ny amtmand har jeg imidlertid først kunnet erholde uttalelse fra disse i vedlagte skrivelser (se bilag 2 og 3). Som det sees av bilag 2 uttaler amtmanden sig imot en forøkelse av kommunegarantien, hvorimot fiskeriinspektøren anbefaler, at man gaar til saadan forøkelse. Han fremhæver forøvrig ønskeligheten av, at fondet kan gi laan til anskaffelse av motorer, at laanenes størrelse økes samtidig med at motorens værdi medtages i taksten. Lignende forslag er ogsaa indkommet i en særlig skrivelse fra Talviks herredstyre.

I forbindelse hermed kan ogsaa meddeles, at jeg fra Vardø fiskeriforening har mottat skrivelse av 3 mars d. a., i hvilken andrages om „at Finmarksfondets laanemidler forøkes med 100 000 kroner, at der ydes laan paa kavelbyggede motorbaater indtil 15 tons med $\frac{3}{4}$ av baatens og motorens værdi og at det offentlige frafalder panteret i de motorer, der indsættes i baater, som har laan av Finmarksfondet“.

I anledning av disse uttalelser skal jeg tillate mig at bemerke følgende.

Som jeg gjentagne ganger har fremholdt for Handelsdepartementet anser jeg det at være av største interesse for fiskerbefolkningen selv, at der fra statens side kræves fuldt betryggende garanti for laanefondets virksomhet.

Det er nemlig ikke at forutse, at det vil være mulig at opnaa forøkelse av fondet i større maalestok, saafremt staten risikerer tap av laanefondet. Naar der altsaa samtidig andrages om forøkelse av fondet uten at der foreslaaes større garanti anser jeg dette for en litet utsigtsfuld henvendelse til statsmyndighetene. Jeg tror at man alene ved den av departementet og fiskeriinspektøren antydede fremgangsmaate vil kunne opnaa at faa større laanemidler til Finmarksfondet og større laan til hver enkelt laantager. Det vil med andre ord være nødvendig at kræve en større garanti fra kommunens side.

Det har været fremholdt, at Finmarkens kommuner i væsentlig ringere grad end kommunerne i andre dele av landet skulde være istand til at yde garanti for laanene. Jeg antar, at denne frygt ialfald maa være noget overdrevet, særlig efter de gode aar, som det i den senere tid har været i Finmarken. I samtlige landets øvrige amter, og særlig i det til Finmarken støtende Tromsø amt har der været vist en stor imøtekommenhet fra kommunernes side til at yde fuld kommunegaranti for laanene, og en forandring som den av departementet opstillede, nemlig en forhøielse av kommunegarantien til 25 à 30 % synes mig at maatte være i høi grad berettiget.

Jeg tror at kunne uttale ut fra den erfaring man har fra administrationen av de øvrige laanefond, at kommunens garanti i høi grad har bidraget til at skjærpe kontrollen med utvalg av laansøkerne og kontrollen av fartøierne og jeg maa med bestemthet ta avstand fra amtmandens uttalelse i motsat retning. (Bilag 2). For mig staar det som en meget større fordel for Finmarken at faa øket laanefondet under skjærpede betingelser for garanti, end at bibeholde den nuværende ringe garanti og dermed følgende ringe utsigt til at fondets vekst skal holde skritt med de efterhaanden voksende krav.

Under forutsætning av en øket garanti finder jeg paa det bedste at kunne anbefale baade en forøkelse av laanefondet med 100 000 kroner, som ansøkt av Vardø fiskerforening, samt at motorer medtages i takstverdi.

Jeg tillater mig derfor at utbe mig Fiskeriraadets uttalelse herom, idet jeg forøvrig for mit vedkommende vil undlate at uttale mig om de øvrige forslag til forandring i laanereglerne, som er fremsat av fiskeriinspektøren. Jeg anser disse for at være av mindre betydning, men finder det selvfølgelig ønskelig at uttalelser ogsaa derom fremkommer fra raadets side.

I forbindelse med denne sak vil jeg omtale, at jeg fra Talviks formandskap gjennom amtmanden i Finmarken og senere fra fiskeriinspektøren har mottat en henstilling om opprettelse av en vandrelærerpost for undervisning i motorernes behandling. Som raadet vil vite har denne

sak tidligere været drøftet. Jeg ansaa det for mit vedkommende for umulig at anbefale posten, fordi der fra motorfabrikanternes union indkom en forestilling (trykt som bilag 5 til mit budgetforslag 1908—09) som bestemt fraraadet saken. I betragtning av at Finmarken maaske er vanskeligere stillet end det øvrige land i denne henseende har jeg i mit budgetforslag side 19 anbefalt bevilget et beløp av 450 kroner til et 2 maanedlig kursus i motorteknik og motorbruk under ledelse av Vardø fiskeriforening.

Jeg finder under disse omstændigheter, at man bør avvente erfaringen fra dette kursus forinden videre foretages i sakens anledning. Jeg erkjender forøvrig, at denne sak ogsaa har betydning for spørsmålet om kontrol med de fartøier, som har laan av Finmarksfondet, naar dette forhaabentlig snart ogsaa kommer til at gi laan til motorer.

Bilag I.

Skrivelse fra Handelsdepartementet til Fiskeridirektøren, datert 10 mai 1912.

I anledning av den med hr. direktørens skrivelse av 20 mai 1910 indkomne forestilling fra Vardø fiskeriforening om forskjellige forandringer vedkommende utlaansreglerne for Finmarksfondet m. v. skal departementet bemerke, at man har latt forestillingen bero i paavente av, at Ot. prp. nr. 28 for 1911 om forandring i panteloven av 12 oktober 1857 skulde bli behandlet av Stortinget, hvorhos man ansaa det heldigst, at fiskeriinspektør Fleischer fik anledning til at gjøre personlige erfaringer med hensyn til fondets virksomhet, forinden spørsmålet om forandring av fondets regler blev ham forelagt til behandling.

Spørsmålet om adgangen til at pantsætte fartøier av mindre drægtighet end 4 ton netto har nu fundet sin avgjørelse av høiesteret. Jfr. Industrikontorets skrivelse av 29 f. m. og den deri citerte inst. O. nr. 29 for 1912.

Idet man vedlagt tilbakesender ovennævnte forestilling fra Vardø fiskeriforening med tilhørende uttalelser fra amtmanden i Finmarken og fiskeriinspektør Johnsen samt lar følge den med hr. direktørens skrivelse av 9 juni f. a. indkomne forestilling fra Talvik formandskap skal man be dokumenterne oversendt fiskeriinspektør Fleischer med anmodning om at avgi saadan uttalelse, hvortil dokumenternes indhold og hans erfaringer om fondets virksomhet maatte foranledige.

Departementet skal paa sakens nuværende trin alene bemerke, at

man allerede forinden den ovennævnte forestilling fra Vardø fiskeriforening indkom, hadde optat til drøftelse spørsmålet om forandringer i de for fondet gjældende utlaansregler, foranlediget ved de mange vanskeligheter som de utbetalte laan av fondet hadde medført. Den forandring som for departementet har stillet sig i forgrunden er en økning av kommunernes interesse i de utbetalte laan med derav følgende skjærpet agtpaaagivenhet baade med hensyn til de personer, som anbefales til at faa laan og med hensyn til opsyn med fartøiernes vedlikehold. Det nuværende krav paa en kommunegaranti av 10 % synes efter departementets mening ikke at ha vist sig fuldt tilstrækkelig. Det bør derfor komme under overveielse at øke dette krav muligens til 25 à 30 % og saaledes at garanti forlanges uten hensyn til laanets størrelse.

En saadan øket garanti synes end mere paakrævet, hvis man skal imøtekomme de foreliggende krav paa at ogsaa motorernes værdi skal medtages i taksterne.

Videre skal man henstille til overveielse, om der skulde være grund til at forlange at alle fiskefarkoster, hvorpaa der hviler laan av fondet, skal forsikres i forsikringsforeningen „Nordkyn“, hvorved man lettere vil kunne kontrollere at assuranzen holdes i orden.

Fiskeriinspektørens uttalelse blir at indsende gjennom amtmanden, hvis uttalelse likeledes utbedes.

Hr. direktøren anmodes om at indsende saken hertil med saadant forslag, hvortil De maatte finde anledning, efterat den har været forelagt Fiskeriraadet.

Bilag 2.

Hr. fiskeridirektøren.

Hoslagt tillater jeg mig at oversende dokumenterne vedkommende spørsmålet om forandring av utlaansreglerne for Finmarksfondet, om hvilket spørsmål Handels- og Industridepartementet i skrivelse til hr. direktøren av 29 april d. a. sees at ha begjært ogsaa min uttalelse.

I anledning herav tillater jeg mig at meddele, at jeg har hat liten anledning til at vinde erfaring for, hvorledes de gjældende utlaansregler virker. Idet jeg henviser til, hvad der er anført av den forrige amtmand i hans vedlagte skrivelse til hr. direktøren av 3 mars 1910, skal jeg med hensyn til de av Handels- og Industridepartementet særlig antydede forandringer i de nuværende regler bemerke følgende:

Et skjærpet krav paa kommunegaranti vil utvilsomt ha til følge, at kommunerne vil bli litet tilbøielige til at yde garanti, hvorved adgangen til at erholde laan vil bli vanskeliggjort. Allerede nu kræves saavidt flere kom-

munestyrrer som betingelse for sin garanti, at ansøgeren stiller kaution overfor kommunen, og skal risikoen for kommunerne økes i den grad, som av departementet antydet, vil saadan kaution antagelig altid bli forlangt. At der herigjennem vil bli lagt store vanskeligheter i veien for laansøkere, som i og for sig fortjener at faa laan, tør være selvsagt. Hvorvidt en forhøielse av kommunegarantien vil medføre større agtpaa-givenhet fra kommunernes side med hensyn til kontrol med fartøiernes vedlikehold, forekommer mig derimot tvilsomt, bl. a. av den grund, at kommunerne mangler de til førelsen av saadan kontrol skikkede organer. Overhodet er jeg tilbøielig til at tro, at kommunegarantiens betydning i denne henseende overvurderes.

Det vil sikkert være til væsentlig betryggelse for laangiveren, om de pantsatte fartøier holdes forsikret i et og samme selskap. Helst burde forholdet formentlig ordnes paa lignende maate, som gjælder for de i den almindelige brandforsikringsindretning assurerte bygninger, nemlig at den engang tegnede forsikring ikke kunde ophøre uten panthaverens samtykke. Til gjengjæld maatte kravet paa præmie nyte samme sikkerhet som for brandkontingent bestemt. En saadan ordning forutsetter imidlertid, at vedkommende selskap, hvori fartøiet holdes forsikret, staar under en særlig offentlig kontrol. Hvorvidt dette er tilfældet med forsikringsforeningen „Nordkyn“, kjender jeg ikke til. At gi et helt privat forsikringsforetagende en særbezugstigelse, selv om denne alene bestaar deri, at dette skal ha ret til at overta alle forsikringer av de til Finmarksfondet pantsatte fartøier, synes mig litet tiltalende.

Jeg har latt saken ligge nogen tid, idet jeg ønsket at konferere med enkelte interesserte angaaende de ovenomhandlede spørsmaal, forinden jeg avgav min uttalelse.

Finmarkens amt, Vadsø 22 august 1912.

Johan Rivertz.

Bilag 3.

Hr. Fiskeridirektøren, Bergen.

Under et kort ophold i Bergen nylig fik jeg mig overlevert dokumenter angaaende den paatænkte forandring av utlaansreglerne for Finmarksfondet med anmodning om at avgi min uttalelse:

I henhold hertil skal jeg tillate mig at bemerke:

Siden 1905, da fondet oprettedes, har utviklingen gaat meget raskt, og fondet har hittil gjort god nytte, men dets regler er nu ikke længer tidsmessige.

En baat eller skøite er nu ikke længer tidsmessig og moderne bare ved at ha dæk — der maa maskine til. Endvidere er det de smaa skøiter, 30—36 fot lange, pris med motor 5000—6000 kroner, uten doryer, med f. eks. 3 mands besætning og med en nettodrægtighet paa heller under end over 4 tons, som har vist sig mest lønsomme.

Hertil kommer som en meget viktig omstændighet, at motorskøiter betinger bedre utnyttelse av tiden og hurtigere og hyppigere ilandkomst med fisken, gir altsaa en bedre vare, end seilskøiten; og smaa motorskøiter kommer — og maa komme — oftere iland end store.

Anskaffelse av smaa motorskøiter bør derfor fortiden fortrinsvis støttes av det offentlige.

Antar man først dette, at en skøite nu ikke længer er tidsmessig og moderne, medmindre den har motor, og erindrer man de to oven anførte meget vigtige forhold om lønsomhet og bedre handelsvare, da følger efter min mening herav som selvsagt, at ogsaa motoren maa faa indgaa i taksten, med andre ord at laan herefter bør gives ogsaa til anskaffelse av maskinerne.

Da det nuværende fond paa det nærmeste er disponert, bør det forøkes.

Avdragsfriheten det første aar bør sløifes.

Laanene bør tilbakebetales paa kortere tid end nu.

Den nugjældende maksimumssats for laan, $\frac{4}{5}$ av takst eller pris, maa nedsættes nu, da motoren foreslaaes at kunne indgaa i taksten eller prisen.

Maksimumsbeløpet, kr. 4000 paa én kjø, bør bibeholdes.

Kravet om mindst 4 tons nettodrægtighet er allerede bortfaltt ved høiesteretsdom.

Kravet om kommunegaranti bør sættes høiere end til de nu gjældende 10 %, og saadan garanti bør kræves for alle laan. Ingen anden sikkerhet bør godtages for noget laan end 1ste prioritets panteret i farkosten med maskine og assurancesum, samt kommunegarantien.

Kravet om at holde farkosten assurert for hele dens takstvärdi bør reduceres.

Alle farkoster med laan bør assurere i „Nordkyn“.

Den nuværende aarlige kontrol med kommunerne er utilfredsstillende.

Jeg skal nedenfor tillate mig nærmere at utforme samt begrunde det oven uttalte.

1. Laan paa motor. Det er fondets største nuværende mangel, at laan ikke gives paa motor. Imidlertid maa det haves for øie, at motoren er et mindre betryggende og i regelen mindre varig panteobjekt end skroget.

Laan bør kunne gives:

- a. til ny kavelbygget skøite med eller uten motor; (med „ny“ menes som nu indtil 1 aar gammel).
- b. til indsættelse av motor i ældre kavelbygget skøite (indtil 3 aar gammel) med eller uten tidligere laan.

Hviler tidligere laan paa skøiten, bør hjælpen til motor ydes i form av et tillægslaan til det oprindelige og mot 1ste prioritet i baade skrog og maskine.

Har skøiten ikke tidligere laan, bør hjælpen til motor ikke gives som ensidig laan paa motoren alene, men som hjælp til motorens anskaffelse mot 1ste prioritet i baade skrog og maskine. Er der allerede heftelser paa skroget, bør disse først fjernes eller gaa over til 2den prioritet; at faa dette ordnet vil maaske ikke falde særlig vanskelig, da den krævede 1ste prioritet i deslike tilfælde ikke kan bli meget stor i forhold til det heles værdi.

Kravet om 1ste prioritet ogsaa i de motorer, som indsættes i farkoster med laan faar opretholdes, uagtet det volder megen misnøie; dette krav vil jo avdæmpes noget derved, at der nu foreslaaes adgang til tillægslaan til motoren, saasandt blot farkosten er kavelbygget og ikke over 3 aar gammel.

Kravet blir en overgangsbestemmelse og vil om faa aar ha tapt sin realitet; ti er den belaante skøite betydelig ældre end 3 aar, da sætter man ikke motor ind.

Vanskeligheten vilde desuten allerede nu kunne avhjelpes, dersom de fremmeligste motorfabrikker i deslike tilfælde nøiet sig med 2den prioritet; dette har „Bolinders“ allerede gjort i skrivelse til mig av $1\frac{3}{7}$ 1911, hvorefter jeg dagen efter fra Harstad telegrafisk underrettet hr. direktøren derom. Jeg vil tilraade en henvendelse til motorunionen om dette. I min skrivelse til „Bolinders“ gjorde jeg bl. a. opmerksom paa, at de av staten krævede 1ste prioriteter aldrig kunde bli over saa og saa stor del av den hele værdi.

- c. Endelig anbefaler jeg mindre laan ogsaa til indsættelse av motor i indtil 3 aar gammel mindre klinkbygget baat med dæk, som ikke tidligere har laan, mot fuld kommunegaranti samt mot attest om betryggende forsterkning av skroget. Jeg mener nemlig, at om en fisker allerede har en god klinkbygget baat, som endnu ikke er over 3 aar gammel, da bør han ikke være avskaaret fra at faa hjælp til dens forbedring ved indsættelse av motor. Derimot anbefales ikke laan til anskaffelse av nye klinkbyggede baater uten motor, da dette er en lidet tidsmessig byggemaate for dækkede baater.

2. Fondets størrelse. Naar fondet ikke længer strækker til, bør det forøkes; saa er jo ogsaa gjort med det ældre fond. Jeg foreslaar 100 000 kroners forøkelse.

3. Avdragsfriheten det første aar. Denne bør sløifes; den tjener til at forlænge tiden, saaledes at den nuværende laanetid i virkeligheten er $1 + 10 = 11$ aar. Den er tænkt som en lettelse, og undertiden er den jo ogsaa bra, men ofte kunde avdrag ha været betalt første aar, istedenfor at pengene er gaat til det, som mindre nødvendig var. Blir laanet utbetalt før 1ste mars, d. v. s. før loddefisket, bør renter og avdrag kræves pr. 1ste juli samme aar; men faaes ikke laanet før senere paa aaret, bør renter og avdrag ikke kræves før pr. 1 juli aaret efter. 1 juli er en passende termin.

4. Laanenes tilbakebetaling. 10 (egentlig 11) aar er en vel lang tid allerede nu; men da, som under 1 anført, motoren er mindre varig og betryggende som pant end skroget, og da endvidere laanene ikke bør opdeles i særlige laan paa skrogene og særlige paa maskinerne, følger herav med nødvendighet, at tilbakebetalingstiden maa bli kortere. Herved blir ogsaa fondet mere effektivt, idet pengene hurtigere cirkulerer. Jeg foreslaar høist 8 aar for nye kraelbyggede skøiter (1 a), høist 6 aar for motorlaan til 3 aar gamle kraelbyggede skøiter (1 b), og høist 5 aar for motorlaan til nye eller høist 3 aar gamle mindre, klinkbyggede dæksbaater (1 c).

5. Maksimumssatsen, $\frac{4}{5}$ av takst eller pris. Motor koster i regelen likesaameget som selve de kraelbyggede smaaskøiter, undertiden litt mere, undertiden litt mindre, men som gjennemsnit tør jeg for smaaskøiter regne, at omkostningerne fordobles ved indsættelse av maskine. For større skøiter vil i regelen maskinen bli forholdsvis billigere, mens for klinkbyggede baater maskinen oftest vil koste mere end skroget.

De nu gjældende $\frac{4}{5}$ av taksten (uten motor) vil altsaa for smaaskøiter bli omtrent det samme som $\frac{2}{5}$ av taksten, naar motor medregnes. Imidlertid staar det klart for mig, at $\frac{2}{5}$ som nyt maksimum blir forlitet; det vilde ingen lettelse gi for dem, som skaffer sig motorskøiter, og det vilde bli et stort tilbakeskridt for dem, som nøier sig med seilskøiter. — Det offentlige maa øke sin risiko og utlaane mere end hittil. Til gjengjæld foreslaar jeg altsaa kortere avbetalingstid, høiere kommune-garanti, en mere effektiv aarlig kontrol samt assurance i kun 1 selskap.

Jeg foreslaar, at der paa nye kraelbyggede motorskøiter utlaanes indtil $\frac{3}{5}$ av takst eller pris for skøite + motor (1 a); likesaa paa høist 3 aar gamle kraelbyggede skøiter indtil $\frac{3}{5}$ av motorens kostende, færdig indsat. (1 b). Til indsættelse av motor i nye eller optil 3 aar

gamle mindre klinkbyggede dæksbaater foreslaaes utlaant høist $\frac{1}{2}$ av, hvad motoren koster, færdig indsat.

Jeg skal anføre et eksempel: En ny kraelbygget smaaskøite koster kr. 3000 og motoren likesaa kr. 3000, tilsammen kr. 6000; efter nuværende regler utlaanes herpaa høist $\frac{4}{5}$ av 3000 = kr. 2400 paa indtil 11 aar, mot pant i det hele, mot 10 % kommunegaranti, med en kommunal kontrol, der er litet betryggende og med frihet til at assurere, hvor man vil. — Efter det nu her foreslaaede vil der til en saadan skøite kunne utlaanes høist $\frac{3}{5}$ av 6000 = kr. 3600 paa indtil 8 aar, mot pant i det hele, mot 20—25 % kommunegaranti, med en forbedret kontrol og med assurancepligt i et bestemt selskap. (1 a).

Til en 3 aar gammel skøite, som ikke før har laan og som ønsker at indsætte motor, utlaanes nu intet. Jeg sætter værdien av det 3 aar gamle skrog til kr. 2500 og av motoren til kr. 3000. Efter mit forslag vil der til en saadan kunne utlaanes høist $\frac{3}{5}$ av 3000 = kr. 1800 paa indtil 6 aar, mot pant i det hele o. s. v. (1 b).

Har samme skøite allerede laan efter de nye regler, og var den som ny værd kr. 3000, vil den kunne ha faat et laan paa oprindelig høist kr. 1800, paa hvilket der efter 3 aars forløp vil være betalt avdrag 3 ganger med $\frac{1800}{8} \times 3 =$ kr. 675, altsaa restlaan kr. 1125; faar den saa et tillægslaen paa kr. 1800 til anskaffelse av motor, blir gjælden kr. 2925, efterat tillægslaenet er utbetalt. Det oprindelige laan + tillægslaenet blir altsaa kr. 3600; med andre ord: Fiskeren faar efter dette laane like meget, enten han indsætter motor straks, eller om han venter i indtil 3 aar. Avbetalingstiden bør neppe indrømmes forlænget, fordi om et saadant tillægslaen gives.

Endelig kan der tænkes en overgangstilstand: Skøiten kan efter de gamle regler ha faat et laan paa kr. 2400; skulde den saa dertil efter de nye faa et tillægslaen paa kr. 1800, blev det hele laan kr. 4200; paa de kr. 2400 vilde der efter 3 aars forløp være betalt avdrag 2 ganger med $\frac{2400}{10} \times 2 =$ kr. 480; restlaenet vilde da være kr. 1920, og kom der saa yderligere et tillægslaen paa kr. 1800, vilde gjælden bli kr. 3720. Dette vilde bli formeget samt dertil urimelig i forhold til, hvad her er foreslaat; i saadanne tilfælder bør der høist kun gives et saa stort tillægslaen, at det oprindelige laan + tillægslaenet blir lik, hvad han kunde ha faat med en gang efter de nye regler. En saadan overgangstilstand vil kun vare i høist 3 aar.

6. Maksimumsbeløpet, kr. 4000 paa en kjø. Dette bør bibeholdes uforandret, netop fordi det er smaaskøiters anskaffelse, der mest bør opmuntres. Med kr. 4000 som laan vil man kunne skaffe sig motorskøiter til værdi kr. 6667 og endda faa laane de fulde $\frac{3}{5}$ av denne

værdi. Selvfølgelig bør man ogsaa faa laane til større farkoster, om saa ønskes og findes tilraadelig, men man faar da nøie sig med mindre end $\frac{3}{5}$ — eller man faar henvises til de øvrige fond. Mange er nu i vanskeligheder, fordi de i sin tid skaffet sig for store, tungvindte og kostbare greier; hertil bør ikke særlig opmuntres.

7. 4 tons drægtighed. Heldigvis er altsaa nu kravet om mindst 4 tons nettodrægtighed opgit; dette krav har dels ført til bygning av større skøiter end man helst vilde, dels til et grusomt kniperi paa plads til maskin og lugarer. Laan kan altsaa nu gives mot pant i farkoster, saafremt de bare er mindst 4 tons brutto; og dette er passelig.

8. Kommunegaranti 10 %. Det kan ikke negtes, at denne garanti er blit altfor meget en kurant sak for mange kommuner. Endel kommuner gir disse garantier noksaa letvindet uten at ta tilbørlig hensyn til laansøkerens personlige egenskaper. Det er sikkert at flere har faat garanti, som aldrig burde hat det. Kommunernes ansvar bør skjærpes, samtidig som statens sikkerhet maa noget betrygges til gjengjæld for at laan gives ogsaa til motorer. Det maa fordres ikke blot at ansøkeren er en duelig fisker, men ogsaa at han er et bra, agtværdig, hæderlig og solvent menneske. Og den som skal bli skøitens eier maa være fisker og bli den ansvarlige og raadende; han maa ikke være straamand, handelsmand, ishavsskipper eller lignende.

Videre har kommunerne nu faat erfaring for, at det ikke er saa svært risikabelt at gi garanti, bare manden er god; de faa tilfælder da kommunerne har maattet betale, kan de vistnok takke sig selv for. Der-til kommer, at de fleste kommuners og fiskeres økonomiske forhold er bedre nu end i 1905.

Jeg ser at amtmanden i skrivelse av 22de f. m. fraraader krav om øket kommunegaranti, idet han antar, at erholdelse av laan da vil bli vanskeliggjort. Visselig vil det bli vanskeliggjort, men det er min mening at saa i nogen grad bør ske, samt at kommunernes ansvarsfølelse bør friskes op. Jeg tror ikke, at dette krav i væsentlig grad vil vanskeliggjøre erholdelse av laan for bra fiskere; derimot har jeg den tiltro til kommunerne, at krav om større garanti vil bevirke større tilbakeholdenhet overfor tvilsomme laansøkere. Er saasandt bare laansøkeren en forstandig, duelig og arbeidsom mand, som vil gjøre sit yderste for at opfylde sine forpligtelser, da ligger heri den største garanti og sikkerhet. Hovedsaken er ikke taksten o. s. v., men manden hvem pengene betros.

Det maa og betænkes, at efter det her foreslaatte vil der bydes de fleste fiskere, nemlig alle dem som itide indsætter maskin, meget større laan end hittil.

Jeg foreslaar en kommunegaranti paa 20 eller 25 %, hvilken bør kræves for alle laan til motorskøiter, seilskøiter eller til indsættelse av mo-

torer i kravelbyggede skøiter, uanseet om laanet er større eller mindre, baade naar der laanes de fulde $\frac{3}{5}$ og naar der laanes mindre, baade for oprindelige laan og for tillægslaan (1 a og b); dette at kræve garanti ogsaa for de mindre laan foreslaaes ikke blot for at øke fondets sikkerhet, men særlig for at faa bedre personlig garanti for ansøgeren.

De nu gjældende regler om 3 selvskyldner-kautionister bør saaledes bortfalde.

For laan til indsættelse av motor i indtil 3 aar gammel klinkbygget dæksbaat (1 c) foreslaaes fuld kommunegaranti.

9. Assurancen. I de nu gjældende regler staar, at baaten skal holdes assureert for sin takstværdi. Dette fraraades paa det bestemtteste og det opretholdes ikke engang nu, idet der tillates 25 % avdrag som selvassurance. Men der bør ikke kræves større assurance, end at laanene til enhver tid dækkes. Jeg henviser til min skrivelse til hr. direktøren av 18 d. m.

Videre foreslaar jeg at alle farkoster, som faar laan av Finmarksfondet, indtil videre tilpligtes at assurere i „Nordkyn“. Andre selskaper er fjerne og vanskelige at kontrollere; snart arbeider de her, snart trækker de sig tilbake, og deres policer forfalder paa en hvilkenksomhelst dag det hele aar rundt. Tap, omkostninger og meget arbeide er voldt derved.

„Nordkyn“ er ikke noget privat selskap i almindelig forstand; det utdeler intet utbytte, er gjensidig, har statstilskud til sit reservefond, arbeider kun inden amtet, har i sin bestyrelse stadig en av fiskeridirektøren opnævnt mand (fortiden mig, viceformand), og dets love er underkastet approbation. For nogen dage siden deltok jeg i „Nordkyn“s generalforsamling; stillingen var ifølge sidste regnskap meget god og aarsbidraget for 1ste klasses baater sattes ned fra $4\frac{1}{2}$ til 4 %. „Nordkyn“ styres med megen (og paakrævet) forsigtighet; det frister ikke ved urimelig høie assurance sine medlemmer til uærlighet. Se min ovennævnte skrivelse av 18 d. m.

10. Den kommunale kontrol. Denne lar nu meget tilbake at ønske; der er mange eksempler paa, at „bevidnelsesblanketterne“, som av mig aarlig sendes til ordførerne, dels slet ikke kommer tilbake, dels utleveres til laantagerne selv istedenfor til de valgte kontrolmænd; laantagerne faar saa hvilkenksomhelst to av sine venner til at utfylde og underskrive dem. Jeg har meget bry med denne kontrol og endda har jeg en bestemt følelse av, at den er litet værd.

En ordentlig kontrol blir endnu nødvendigere herefter, naar laanene blir større og gives ogsaa til motorerne, som for sig alene vil trænge maskinkyndig eftersyn. Jeg har det haab, at den foreslaatte forhøiede kommunegaranti dels vil øke kommunernes interesse og ansvar, dels bidra til, at daarlige og likegyldige laansøkere bedre holdes ute end hittil, —

og dette vil jo efterhvert hjelpe noget. Men jeg føler mig ikke fortiden betrygget derved.

I min skrivelse til hr. direktøren av 19 d. m., hvortil henvises, foreslog jeg ansættelse av vandrelærere, kyndige i motorbruk og baatbygning; jeg vilde anse det for en betydelig vinding, om disse paalagdes under sine reiser ogsaa at kontrollere stel og vedlikehold av skrog og maskine paa alle farkoster med laan; dette vilde koste litt, men ikke meget og vilde visselig være vel anvendte penger. Læreren burde da medta og utfylde blanketter, som kunde indsendes til mig. Det vilde ogsaa styrke lærerens position som saadan, naar han hadde inspicerende myndighet. Blanketterne burde være noget anderledes end de nuværende; herom kunde jeg avgi forslag senere, om jeg blir anmodet derom. Den kommunale kontrol kunde man da maaske bibeholde ved siden av, eller man kunde helt sløife den.

I de av departementet fastsatte nærmere regler ved ansøkninger om laan, § 6, staar at takst kan ske ved 3 av „Samhold“s takstmænd; som bekjendt er „Samhold“ gaat ind og bør ombyttes med „Nordkyn“; farkostens bygmester bør ogsaa godtages som takstmand. Hvad angaar takst over motoren, bør der vel forlanges erklæring fra agent eller fabrik om, at motoren færdig indsat vil koste eller har kostet saa og saa meget.

Andragenderne bør iøvrig bilægges med de samme dokumenter og ekspederes paa samme maate som nu.

Det bør ikke bli en slaks uskreven regel, at næsten alle laan gives med det for tilfældet største tilladte beløp og paa længste avbetalingstid; tvertimot bør der nu mere end hittil bli rum for adskillig variation; det har hændt, at laan er sat større og tid længere end av fiskeriinspektøren foreslaat.

Naar utkast til nye regler er færdig, skulde jeg anse det nyttig, om der gaves mig anledning til at se dette, før ordlyden fastslaaes.

De mottagne dokumenter tilbakefølger.

Vardø den 23 september 1912.

Ærbødigst
Fleischer.

Bilag 4.

Til det kongelige norske Regjeringsdepartement for Handel, Sjøfart og Industri.

I henhold til generalforsamlings beslutning av 25 februar 1912 tillater Vardø fiskeriforenings styre sig at fremsende følgende betænkning vedrørende Finmarksfondet.

Som det vil sees av Aarsberetning vedkommende Norges Fiskerier 1ste hefte for 1911 er det anvist laan til et beløp av kr. 141 935 og tilsagt laan til et beløp av kr. 43 200 tilsammen kr. 185 135, hvorav der er helt indfridd kr. 11 225. De disponible laanemidler i Finmarksfondet skulde saaledes pr. 30 juni 1911 være kr. 26 090 samt noget indbetalt avdrag.

Efter det raske fremskridt motorbaatutviklingen i Finmarken i de 2 sidste aar har hat og fremdeles har, er det en kjendsgjerning, at det disponible laanebeløp i Finmarksfondet er høist ufuldstændig, og vi kjen-der til, at mangen dygtig fisker, som vil søke laan av fondet, ikke kan imøtekommes, hvis ikke Finmarksfondets grundfond forøkes. Dette bør efter vor formening gjøres allerede iaar for at kunne imøtekomme beret-tigede krav og for at støtte en utvikling; som i høi grad vil fremme landets næringsveier. Det er ikke bare for fiskeriets skyld, at man bør støtte anskaffelse av motorbaater, men det bør ogsaa støttes av hensyn til vore fiskeprodukters kvalitet, hvilket er av allerstørste betydning for vor eksport. De smaa motor-baater fra 4 til 15 bruttotons drægtighet viser sig i Finmarken at gjøre god forretning og bringer fisken ganske fersk iland.

Ser man hen til de betydelige beløp av statslaanemidler, som er benyttet i Tromsø, Nordlands, Romsdals og Nordre Bergenhus amter, synes det at være et rimelig krav, at Finmarkens amt faar sit laanefond forøket saa, at det nogenlunde kan dække behovet.

Statistikken viser, at Tromsø amt har benyttet statslaanemidler til et beløp av kr. 780 730, Nordlands amt kr. 582 818, Romsdals amt kr. 557 430 og Nordre Bergenhus amt kr. 302 000, hvorimot Finmarkens amt kun har benyttet et beløp av kr. 218 835 og det tiltrods for, at Finmarkens amt sikkerlig er et av de største fiskeridistrikter i landet og har de største utviklingsmuligheter.

Likesom vi har tillatt at fremholde betimeligheten av at forøke Finmarksfondets laanemidler, vil vi ikke undlate at paapeke en mangel ved fondets laaneregler, en mangel som har været like siden fondet blev op-rettet, og som fremdeles er der. „Det er ikke nok med, at fondet ikke yder laan paa motorers værdi; men det offentlige forbeholder ogsaa pante-ret i de motorer, der indsættes i baater, som har laan av Finmarksfon-det.“ Disse bestemmelser er kun til skade baade for fondet og for dem, som søker laan for at faa sig en tidsmessig baat.

Det ser næsten ut, som bestemmelsen var sat der for at hemme motorbaatutviklingen i Finmarken; ti det er kun Finmarksfondet, der trækker paa disse bakstræverbestemmelser.

Idet vi henviser til Vardø fiskeriforenings skrivelse til departementet av 24 januar 1910, der i det væsentligste fastholdes, maa vi gjøre op-

merksom paa, at de i nævnte skrivelse omhandlede maksimumsbeløb kr. 4000 som laan av fondet bør forhøies saaledes, at der kan ydes laan paa motorbaater indtil et maksimumsloan kr. 6000. Den raske udvikling, siden nævnte skrivelse avfattedes, kræver en saadan forhøielse.

Prøvetiden for at finde de farkoster, der i alle henseender passer for fiskeribedriften i Finmarken, er nu over, og vi sætter det haap til fiskeriautoriteterne og vedkommende Regjeringsdepartement, at de forandrer laanereglerne for Finmarksfondet saaledes, at fondet kan bli til gavn for dem, som skal benytte det, og saaledes, at det kommer i kontakt med utviklingen.

Under henvisning til det anførte, tillater vi os i ærbødighet at andra det høie departement om:

1. „At Finmarksfondets laanemidler forøkes med kr. 100 000.“
2. „At det ydes laan paa kraelbyggede motorbaater indtil 15 ton bruttodrægtighet med $\frac{3}{4}$ av baatens og motorens værdi.“
3. „At det offentlige frafalder panteret i de motorer, der indsættes i baater, som har laan av Finmarksfondet.“

Enstemmig vedtat i styremøte 3 mars 1912.

I. O. Grøttum. I. Paulsen. O. Skaar. P. J. Dybos.
H. N. Karlsen. Jørgen Andreassen.

Oversendes hr. fiskeriinspektøren i Finmarken til uttalelse og videre forføining.

Vardø, 17 mars 1912.

Ærbødigst

I. O. Grøttum.

Forelæg 10.

Om vaarsildens utnyttelse i hermetikindustrien og de ved fabrikeier Johan Tjaaland foranledigede fremskridt i samme.

Av Henrik Bull.

Vaarsilden nedlægges fortiden i betragtelig mængde som kippers og som sild i tomat.

Ved kippers forstaar man som bekjendt en fra ryggen flækket stor sild, der er letsaltet og saa røket i koldrøkerier. De første røkerier for kippers her i landet blev oprettet paa Hviddingsø, efter at Sophus Buch hadde studert industrien i England; disse røkerier saavel som et snart efter paa Møhlenpris i Bergen blev oprettet med eksport av kippers for øie; men eksporten viste sig urentabel. Kippers er alt i mange aar nedlagt hermetisk i Skotland og England; herfra kom metoden for ca. 20 aar siden til Bergen, hvor den blev praktisert i nogen aar.

Da saa metoden noget senere kom til Stavanger, hadde man der ingen koldrøkerier, hvorfor man benyttet de allerede delvis i Bergen dertil anvendte to-etages røkeovner for brisling, idet man anvendte øverste etage hertil, hvor temperaturen var forholdsvis lav. Efterhvert gik man imidlertid over til at bruke de almindelige enetages røkeovner for brisling hvor temperaturen var noget høiere. Saa gik man i Stavanger for ca. 12 aar siden over til at skjære den færdigrøkte kippers over i to halvdele, hvorved man ikke mere blev bundet til at bruke de store ovale bokser til nedlægningen og man kunde pakke varen tettere sammen. Saa indførte hr. Tjaaland i 1910 en forbedring ved sildens ophængning i røkeovnene.

Den engelske maate er den, at man fæster hver sild ved skindsiden til to smaa jernkroker der er fastgjort til den meterlange røkestok, idet der anbringes 4 sild paa hver side av stokken.

Da sildene er saa lange kunde man kun anbringe røkestokkene paa hveranden av røkeovnenes ribber. Herr Tjaaland skar hode og hale bort, delte silden i to halvdeler og trødde disse paa de ved røkning av brisling brukte staastraadteiner; derved opnaadde han at kunne henge teinerne med sild paa hver av ovnenes ribber. Desforuten hadde man den fordel at tilskjæringen av silden foregik i en, ikke som før i to operationer og man opnaadde en direkte besparelse ved ikke at røke hode og hale.

Faktum var at man, hovedsagelig ved denne forandring, opnaadde en betydelig forøkelse av fabrikkens produktionsevne, fra 10 til 100 kasser pr. dag — ved hjelp av 12 røkeovner. Det radikale fremskridt bevistes bedst derved at forandringen allerede inden faa dage var indført i de fleste andre hermetikfabrikker. Dette at man til røkning av silden kan bruke de samme ovner og teiner som til brislingen er av meget stor økonomisk betydning for fabrikkene, ikke mindst av den grund, at nedlægningen av vaarsilden netop falder i den stille aarstid for fabrikkene, da de ikke lægger ned brisling.

Saa kommer et fremskridt i røkningen, som vi likeledes kan takke her Tjaaland for, nemlig en paaskyndig av røkningen ved hjelp av kunstig lufttilførsel i ovnene. Dette sker ved en elektrisk dreven ventilator, der presser luften gjennom et 4" jernrør, der fører i bordhøide gjennom alle røkeovnene og i overkant er forsynt med en dobbelt række av huller, hvorigjennem luften undviker. Derved opnaar man en jevnere temperatur i røkeovnen og en hurtigere luftcirkulation i samme, saa fornemmelig tørringen av silden gaar hurtigere for sig; desuten opnaar man en ikke uvæsentlig besparelse av brændematerial. Forøvrig bryr man sig ved kippers, specielt ved røkning av den sentfangede og magre vaarsild, ikke om at opnaa nogen sterk tørring, da silden ellers blir for tør og usmakelig. Derfor brukes denne indblæsning av luft ikke saa meget ved fremstilling av kippers som ved sild for nedlægning i tomat og ved røkning av brisling. Røkning av kippers tar nu kun 2 timer, mens den i koldrøkerier tok 24 timer.

Man skulde nu tro at en saa voldsom økning av produktionshastigheten skulde ha en forringelse av kvaliteten til følge; tvertimot. Mens man for nogen aar siden, da røkningen tok længere tid, hadde vanskelig for at skaffe en paa markedet tilfredsstillende kvalitet, er dette nu ingenlunde tilfældet. Nedskriveren herav har seet de mest uforbeholdne rosende uttalelser fra store utenlandske importører over de av hr. Tjaaland nedlagte kippers; at man nu idet hele tat maa være vel fornøiet med det norske produkt fremgaar bedst derav at man ikke har kunnet tilfredsstille efterspørselen. Markedet sies at være meget stort. Den norske vare har iaar opnaadd fra 16 til 18 kr. pr. kasse.

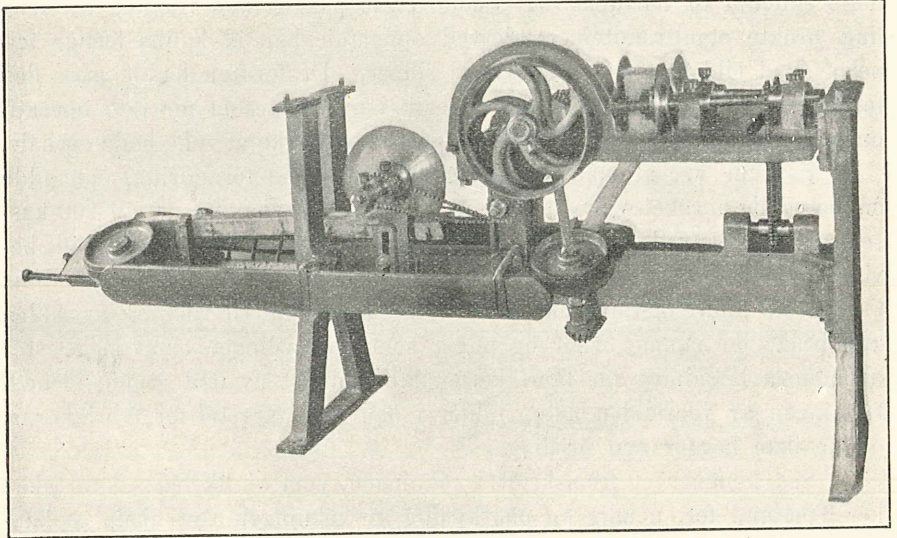

Fig. 1.

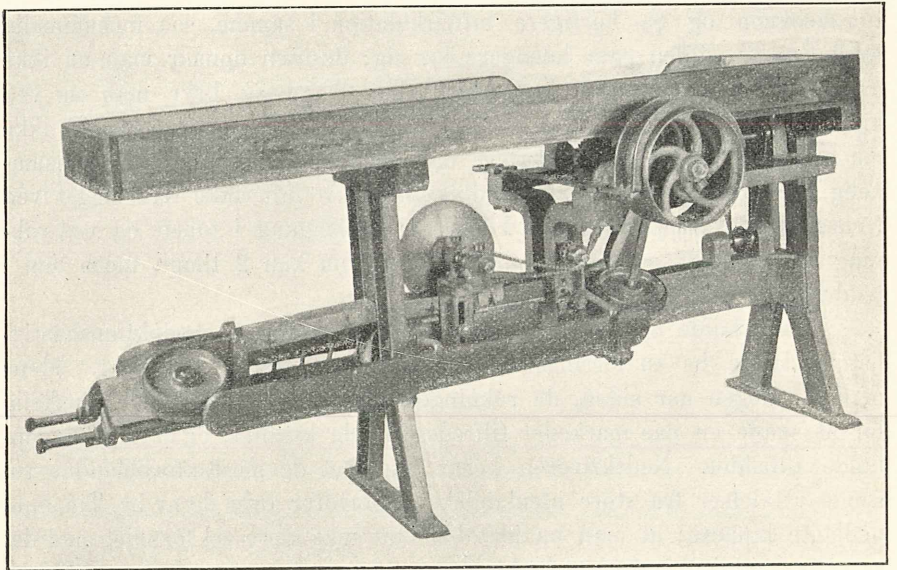

Fig. 2.

Det sidste led i hr. Tjaalands fortjenester ved nedlægning av vaarsild som kippers er hans ihærdige arbeide for at faa en maskine til at foreta hele opskjæringen av silden, idet han gik ut fra, at der ikke kunde bli nogen meget betydelig produktion av nedlagt kippers uten denne maskine, da arbeidet, som det nu er, lægger beslag paa altfor mange hænder som kunde trænges til andre grene av fabrikationen. En saadan maskine, som tilfredsstillter alle fordringer, har det nu lykkedes hr. H. Berggraf, en allerede tidligere som heldig apparatbygger for hermetikindustrien velkjendt mand, at fremstille. Av de to hosfœiede billeder viser det ene den komplette maskine med det store bord for silden, som skal skjæres op; ved det andet billede er dette bord fjernet.

Det omtalte bord, hvorpaa silden ligger, har et hul, noget længere og bredere end en sild, hvorigjennem man med hænderne slipper silden i horizontal stilling og med ryggen op ned i maskinen; silden falder paa to par roterende cirkelrunde knivblader, som skjærer hode og hale av, hvorefter den gripes av to næsten paralelt løpende, med mange smaa staaltagger besatte lærremmer, som fører silden sikkert og rolig hen under en roterende cirkelformig kniv, som deler den i to halvdele. Fremdeles ført frem av remmene møter silden efterhinanden fire opad og svakt forover mot silden rettede pinder, som bevirker at indvoldene holdes tilbake og ikke faar følge med silden, som fortsætter indtil remmene slipper den. Sild og indvolde falder hver til sin side. Man kan skjære sild av forskjellig størrelse og man kan stille maskinen, saa længden av den avskaarne sild passer efter boksen. Maskinen skjærer silden saa hurtig som den faar den tilført og saa nøiagtig som man knapt kan gjøre det ved haand.

At maskinens bruk vil medføre en betraktelig besparelse i arbeidsomkostningerne turde være utvilsomt. Det er ikke umulig at maskinen vil kunne tilpasses for skjæresild, likesom den maaske vil kunne faa betydning for andre sildeprodukter. Det man forøvrig nu vil lægge an paa, er at skaffe en maskine, som tillike fjerner rygbenet. Dette vilde selvsagt faa stor betydning. Av foranstaaende vil det fremgaa at tilvirkning av hermetisk nedlagt kippers, væsentlig ved hr. Tjaalands initiativ, har gjort meget store fremskritt, saa denne artikkel nu i løpet av et par aar har faat en landsøkonomisk betydning. Fremdeles av stor, om end ikke saa stor betydning er nedlægning av vaarsild som sild i tomat.

Det er et ringere produkt med mindre marked, og der skal være den eiendommelighet derved at sildene iallefald i betraktelig grad sælges enkeltvis til kunderne. Derfor stiller man til denne vare den uavviselige fordring at hver sild maa kunne tages enkeltvis ut av boksen med en gaffel uten at den gaar istykker. Dette holdt det i begyndelsen haardt at opnaa med den vandholdige vaarsild, men det lykkedes ved tilstræk-

kelig tørring av silden før nedlægningen. Ogsaa dette er hr. Tjaalands fortjeneste.

Det kvantum vaarsild som nu nedlægges hermetisk er meget stort; gjennemsnitlig turde det for hver fabrik sættes til 3000 kasser for sidste vaarsildsæson, tiltrods for at man i denne delvis var hindret ved streik.

Ca. 26 norske firmaer driver denne nedlægning, med sæte væsentlig i Stavanger, Kopervik, Haugesund og Bergen. Ifølge velvillig meddelelse fra 17 av disse firmaer har de iaar tilsammen lagt ned 54 577 kasser vaarsild, saa det samlede kvantum for alle fabrikker turde anslaaes til 90 000 kasser eller ca. 10 % av hele aarets vaarsildkvantum.

Forelæg 11.

Hr. Fiskeridirektøren.

Jeg tillater mig herved at anmelde til behandling under dagsordenens punkt 12.

1. Henstilling om at havneloven tilføies en §, som forbyr utkastning av mudder, avfald fra fabrikker eller lignende paa steder, hvor saadan utkastning kan skade fiskerierne.
2. Henstilling om tillæg til lov om ulykkesforsikring for fiskere, hvorved oprettes en egen appelkommission for fiskere, i likhet med hvad allerede er sket vedkommende sjøfolk og skogbruksarbeidere.

p. t. Bergen den 10 oktober 1912.

Ærbødigst
Fredr. Hegge.

Forelæg 12.

Fiskeridirektørens budgetforslag for terminen 1 juli 1913—30 juni 1914.

A. Udgifter.

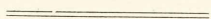
Titel	1.	Til Fiskeridirektøren og direktørens kontor . kr.	60 000.00
”	2.	Til drift av „Michael Sars“ ”	43 000.00
”	3.	Til udgivelse av „Norsk Fiskeritidende“ ved „Selskapet for de Norske Fiskeriers Fremme“ ”	6 400.00
”	4.	Til udgivelse av Aarsberetning vedk. Norges Fiskerier ”	4 500.00
”	5.	Til løn og reiseudgifter m. v. for 3 inspek- tører ved saltvandsfiskerierne ”	15 600.00
”	6.	Til løn samt kontor- og reiseudgifter for 2 fiskeriagenter i utlandet ”	21 000.00
”	7.	Til stipendier for fiskere og fiskeriarbeidere ”	10 000.00
”	8.	Til navigationsundervisning for fiskere ”	3 500.00
”	9.	Til utsendelse av et fartøi til makrelflaaten i Nordsjøen ”	8 000.00
”	10.	Til fiskeforsøk ”	6 500.00
”	11.	Til fiskeriselskaper og foreninger:	
		a. Uten betingelse om distriktsbidrag kr. 12 050.00	
		b. Paa betingelse om distrikts- bidrag ” <u>39 680.00</u>	51 730.00
”	12.	Til opsyn og retspleie ved torskefiskerierne i Lofoten ”	70 000.00
		hvorav kr. 900 alene i tilfælde av ansamling i Raftsund, kr. 3000 kun forsaavidt opsynet blir i virksomhet længere end til 14 april, og kr. 5900 til leie av dampskib.	

Titel 13.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Øksnes samt Værøy og Røst	kr.	4 500.00
„ 14.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Træna	„	1 300.00
„ 15.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Rødøy	„	1 300.00
„ 16.	Til forsterket politiopsyn ved Senjenfisket ..	„	3 600.00
„ 17.	Til opsyn ved torskefiskerierne i Finmarken:		
	a. Forsterket politiopsyn m. v. kr. 20 000.00		
	b. Militært vagtskib	„	16 000.00
	c. Efterretningsvæsenet	„	8 000.00
			44 000.00
„ 18.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Namdalen	„	1 900.00
„ 19.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Sklinna	„	700.00
„ 20.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Halten	„	800.00
„ 21.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Titran	„	800.00
„ 22.	Til forsterket politiopsyn ved torskefisket i Kya, Humlingsvær og Vaagsvær	„	1 000.00
„ 23.	Til opsyn ved torskefisket i Romsdals amt. .	„	12 600.00
„ 24.	Til forsterket politiopsyn ved vaartorskefisket i Stavanger samt Søndre og Nordre Bergenhushus amter	„	4 000.00
„ 25.	Til anordning av visse ordensregler under skreifisket i mindre fiskevær i Nordlands og Tromsø amter	„	2 400.00
„ 26.	Til anordning av visse ordensregler under skreifisket i mindre fiskevær i Nordre og Søndre Trondhjems amter	„	1 300.00
„ 27.	Til opsyn og retspleie ved vaarsildfisket . . .	„	23 000.00
„ 28.	Til opsyn og retspleie under sildefiskerierne (vaarsildfisket undtat) samt indhentelse av oplysninger om fisket m. v.	„	13 000.00
„ 29.	Til efterretningsvæsenet vedkommende skreifiskerierne (utenfor Lofotfisket, Finmarksfisket og torskefiskerierne i Stavanger og de bergenhushusiske amter) og makrelfiskerierne	„	6 000.00
„ 30.	Til Norges andel i utgifterne ved de internationale havundersøkelser	„	4 700.00

Titel 31.	Til vrakervæsenet	kr.	17 000.00
„ 32.	Til arbeider for fiskeværs vandforsyning	„	10 000.00
„ 33.	Til forberedende undersøkelser og forsøk med frysning av ferskfisk og agn	„	2 200.00
„ 34.	Til forsøk med utklækning og opdrætning av hummeryngel	„	1 000.00
„ 35.	Til en fiskeriutstilling i Bodø, 2den termin	„	2 000.00
		Tilsammen kr.	<u>459 330.00</u>

B. Indtægter.

a.	Indtægt av Forsøksstationen	kr.	600.00
b.	Indtægt av vrakervæsenet	„	26 000.00
		kr.	<u>26 600.00</u>

ad Forelæg 12.

Ang. organisationen av den videnskabelige havforskning.

I mit budgetforslag, side 5—7, og i dets bilag 2, har jeg omtalt et av Bergens Museums bestyrelse ifjor til Kirkedepartementet innsendt forslag om oprettelse av et havforskningsinstitut knyttet til Bergens Museum.

Efterat mit budgetforslag var trykt har jeg fra Bergens Museum mottat den som bilag 1 trykte skrivelse, hvori bestyrelsen anmoder mig om at forhandle om samarbeide mellem det av den foreslaaede institut og statens fiskeriundersøkelser og eventuelt foreslaa ordningsmaaten av et saadant samarbeide. Herpaa svarte jeg under 28 f. m. (bilag 2) at jeg naarsomhelst var villig til forhandling og meddelte samtidig at jeg ønsket at drøfte saken i aarets Fiskeriraad, som paa forhaand hadde hat anledning til at sette sig ind i mit budgetforslag. Herpaa har jeg igjen den 9 ds. mottat svar fra Museet (se bilag 3), hvori prøses meddeler at bestyrelsen paa nærværende tidspunkt ikke er istand til at træffe nogen endelig bestemmelse, men kun kan uttale at museet ikke vil innsende ansøking om statsbidrag for kommende budgettermin, under forutsætning av at saken ikke behandles av det nu samlede Fiskeriraad.

Idet jeg herved fremlægger denne korrespondanse for raadet skal jeg tillate mig at henstille til raadet at følge det fra Bergens Museum fremsatte ønske at denne sak ikke behandles av det nu samlede Fiskeriraad, idet jeg forutsætter at saken ikke senere vil bli fremmet uten at Fiskeriraadet har faat adgang til at uttale sig om den.

Bilag I.

Hr. direktør Johan Hjort, Bergen.

Museets bestyrelse er blit bekjendt med den uttalelse, som hr. direktøren vil forelægge det snart sammentrædende Fiskeriraad angaaende museets forslag om oprettelse av et havforskningsinstitut.

Efter hr. direktørens opfatning skulde man staa overfor to alternativer: Enten at opgi planen om et havforskningsinstitut — eller at opgi de hittil av Dem drevne praktisk-videnskabelige undersøkelser, hvilket vel vil si det samme som Deres ophør med at delta i norsk videnskabelig havforskning.

Begge disse alternativer staar for museestyret som like beklagelige.

Bestyrelsen anser det for nødvendig allerede nu at opta arbeidet for at knytte havforskningen — med rent videnskabelige saavelsom med praktisk-videnskabelige undersøkelser til formaal — til et fast institut, forat sikre disse undersøkelsers varige bestaaen uavhengig av den enkeltes liv eller død.

Men bestyrelsen har og fuld forstaaelse av det tap det vilde være for norsk videnskap om De skulde ophøre med at yde bidrag til den forskning, som De selv har været med at grunde og blandt hvis første repræsentanter De er.

Bestyrelsen har imidlertid ingen tvil om, at et samarbeide mellem et eventuelt havforskningsinstitut og fiskeristyreets havforskning baade vil være mulig og vil ha sine store fordele.

Uagtet bestyrelsen er bekjendt med at de forsøk, som er anstillet av museets præses og vicepræses for paa forhaand at sikre et saadant samarbeide, desværre ikke har ført til noget resultat, anser dog bestyrelsen det for sin pligt at anmode Dem om paany at overveie muligheten av et saadant samarbeide og eventuelt meddele Deres forslag i den retning.

Av hensyn til ansøkingen til Regjeringen vil det være av betydning at faa Deres uttalelse i den nærmeste fremtid.

Bergens Museum den 23 september 1912.

Klaus Hanssen. Johan Lothe. Carl Geelmuyden. Chr. Michelsen.
Jens Holmboe. Einar Greve. H. P. Lie.

Bilag 2.

Til bestyrelsen for Bergens Museum.

I anledning av den ærede bestyrelses skrivelse av 23 ds. skal jeg tillate mig at meddele, at jeg til enhver tid er villig til at delta i saadanne forhandlinger, som den ærede bestyrelse maatte ønske, likesom jeg i mars iaar straks erklærte mig villig dertil, da saadant ønske fremkom fra museets nuværende præsens og vicepræsens.

I mars iaar blev imidlertid mit forslag til forhandlingsgrundlag av museets ærede præsens fundet at være saa avvikende fra museets opfatning, at videre forhandlinger fra museets side ikke fandtes mulige; jeg maa derfor nu anse det for vanskelig for mit vedkommende allerede paa forhaand at fremsætte et nyt forslag; men vedlægger et avtryk av mit budgetforslag, hvori jeg side 5—7 og i bilag nr. 2 har redegjort for mine synspunkter.

Jeg tillater mig at meddele, at mit budgetforslag er oversendt medlemmerne av Fiskeriraadet, som træder sammen her i byen den 9 n. m.

Bergen den 28 september 1912.

Ærbødigst

Johan Hjort.

Bilag 3.

Hr. direktør, dr. Johan Hjort, her.

I anledning av Deres skrivelse av 28 f. m. og senere forhandlinger med museets vicepræsens angaaende forholdet mellem et eventuelt havforskningsinstitut og Fiskeridirektørens praktisk-videnskabelige undersøkelser skal man tillate sig at meddele, at museets bestyrelse ikke for tiden ser sig istand til at træffe nogen endelig avgjørelse, da man ønsker at samtlige bestyrelsens medlemmer skal være tilstede ved denne saks behandling, men dette vil først kunne ske ut i november.

Kun saa meget kan bestyrelsen uttale paa det nuværende tidspunkt, at museet ikke vil indsende ansøgning om statsbidrag for kommende budgettermin.

Man gaar da ut fra, at saken ikke vil bli behandlet av det nu sammentrædende Fiskeriraad.

Bergen den 9 oktober 1912.

Klaus Hanssen.

ad Forelæg 12.

Skrivelse til Fiskeridirektøren fra Handelsdepartementet af 30 september 1912 angaaende deling av opsyns- distriktet under vaarsildfisket.

I budgetforslaget for indeværende budgettermin har hr. direktøren anbefalt at vaarsildopsynsdistriktet deles saaledes at der for Nordre vaarsiddistrikt (Nordre Bergenhus amt) ansættes en egen opsynschef, mens opsynet i Søndre Søndmør indordnes under torskefiskeopsynet i Romsdals amt.

Ved sakens forelæggelse for Stortinget bemærket imidlertid departementet (se budgetpropositionen side 42), at man ikke av de foreliggende uttalelser har kunnet komme til klarhet over, om saadan deling egentlig kan siges at være paakrævet eller hvilke fordele den skulde medføre. Derimot er der efter departementets mening, uttalte man videre, flere fordele ved at hele opsynet er samlet under én ledelse, og man paapekete i denne forbindelse de ogsaa av hr. direktøren fremhævede betænkeligheter, som fra flere hold er fremkommet med hensyn til et opdelt efterretningsvæsen.

Under disse omstændigheter antok departementet, anførte man, at der ikke for tiden var grund til at gjennomføre denne foranstaltning, hvis økonomiske side heller ikke forelaa nøiagtig utredet.

Hvis en revision av lovgivningen om torskefiskerierne i Stavanger- og Bergenhus-amterne kommer istand vilde der muligens, tilføiet departementet, være grund til at ta spørsmålet op til ny drøftelse.

Vedkommende stortingskomité har i sin indstilling vedkommende fiskeribudgettet (indst. S. XVII side 11) anført, at den forutsætter at delingsspørsmålet behandles samtidig med spørsmålet om revision av ovennævnte lov, hvorhos den anbefaler til overveielse, hvorvidt der ikke i Romsdals amt — uavhengig av delingsspørsmålet forøvrig — burde istandbringes saadan ordning at vaarsildopsynet for dette distrikt henlægges under torskefiskeopsynet.

Det er departementets hensigt at fremsætte for første Storting pro-

position til lov om torskefiskerierne i Stavanger og Søndre og Nordre Bergenhus amter og man vil foreslaa indtat i lovutkastet en bestemmelse, hvorefter Kongen faar adgang til at henlægge opsynet med torskefiskerierne i disse amter under vaarsildopsynet.

Under disse omstændigheter antar departementet, at der i det budgetforslag som skal forelægges førstkommende Storting bør gives en nærmere redegjørelse for saken, specielt dens økonomiske side. I forrige budgetforslag, hvor hr. direktøren anbefalte deling av vaarsilddistriktet gjennomført, anføres at den nye ordning neppe vil antages at medføre forøkede utgifter og det nu foreliggende foreløbige forslag for kommende termin henviser til det saaledes anførte. Departementet antar at der bør fremlægges en mere detaljert opgave over, hvorledes det paatænkte kombinerte vaarsild- og torskefiskeopsyn tænkes ordnet særskilt for Søndre distrikt, Nordre distrikt og Søndre Søndmør med specificert utgiftsoverslag.

Hvis omordningen vil medføre forandret ordning med hensyn til baatmerkerne, som nu er fælles for hele vaarsilddistriktet, bør der ogsaa foreligge nærmere opgave over de utgifter dette vil medføre.

Med hensyn til ordningen av etterretningsvæsenet anfører hr. direktøren i det foreløbige budgetforslag for kommende termin, at der intet er iveien for at opslag 19 fremdeles som hittil utgaar fra én mand. Ogsaa for denne ordning bør der gjøres nærmere rede. Jfr. ogsaa det som herom er anført i direktørens forelæg for Fiskeriraadet i 1910.

Man skal anmode hr. direktøren om ved indsendelsen av det endelige budgetforslag for kommende termin at fremkomme med saadan nærmere uttalelse som det her anførte gir anledning til.

Man vedlægger et omslag paategnet „Forskjellige uttalelser“, hvori bl. a. findes en uttalelse om delingsspørsmålet fra sekretær i Østlandske fiskeriselskap, løytnant Johannesen. Den av opsynschef Buvik i sin tid avgivne uttalelse er som bekjendt avtrykt i direktørens forelæg for Fiskeriraadet i 1910.

Gjenpart av skrivelse fra Fiskeridirektøren til Handelsdepartementet av 19 oktober 1912.

Hoslagt tillater jeg mig at oversende mit budgetforslag for budgetterminen 1 juli 1913—30 juni 1914, tillikemed samtlige utrykte bilag vedkommende budgetforslaget.

Budgetforslaget har været behandlet av Fiskeriraadet under raadets møte her 9—12 oktober.

En utskrift av den i raadet førte protokol følger vedlagt. Desuten følger et avtryk av samtlige øvrige saker, som har været raadet forelagt.

Med hensyn til referatet av raadets forhandlinger vil jeg i henhold til avtale med hr. ekspeditionschef Kielland snarest mulig tilstille det ærede departement det av referenten optagne ukorrigerede referat. Saa snart jeg dernæst fra samtlige raadets medlemmer har mottat det av medlemmerne gjennomseede og korrigerede referat vil dette bli indsendt til departementet.

Med hensyn til de enkelte poster i budgetforslaget, skal jeg i det følgende redegjøre for samtlige de av raadet fattede beslutninger, som avviker fra det av mig foreslaatte, mens jeg for de øvrige posters vedkommende innskærper mig til at henvide til det for raadet fremsatte trykte forslag.

Til titel 1. Raadet anbefalte enstemmig det av mig foreslaatte budget til denne titel. Til de side 5 til 7 anførte bemerkninger angaaende spørsmålet om et av Bergens museum ifjor indsendt forslag om opprettelse av et havforskningsinstitut i Bergen, fremla jeg under raadets forhandling som særskilt forelæg vedlagte meddelelser „angaaende organisationen av den videnskabelige havforskning“.

Som det sees av dette forelæg, har Bergens Museum anmodet mig om at føre forhandling i denne sak, hvad jeg selvfølgelig har fundet at burde gaa med paa.

Museet henstillet dernæst, at saken ikke videre blev behandlet av raadet, idet Museet paa sin side erklærte at ville undlate at fremsætte forslag for førstkommende Storting.

Jeg anbefalte derefter raadet ikke at behandle saken iaar, og raadet gav derefter saadan uttalelse:

„Raadet er enig med Fiskeridirektøren i, at man imøtekommer det av bestyrelsen for Bergens Museum uttalte ønske om at saken angaaende opprettelse av et havforskningsinstitut i Bergens by ikke behandles av Fiskeriraadet iaar. Man forutsætter herunder, at saken ikke senere vil bli fremmet, uten at Fiskeriraadet har faat adgang til at uttale sig om den “

Titel 5. Under denne titel vedtok Fiskeriraadet følgende uttalelser:

„Fiskeriraadet finder det ønskelig, at der i forbindelse med ikrafttræden av en ny fiskerlov for Østlandet opprettes en fiskeriinspektørstilling for samme distrikt.“

Jeg anser dette spørsmåal dette budget ivedkommende.

Titel 6. Under behandlingen av min betænkning om spørsmålet om, hvad der kan gjøres til fremme av eksporten av vore fiskevarer, vedtok Fiskeriraadet enstemmig følgende beslutning:

„Fiskeriraadet foreslaar bevilget 6000 kroner til fiskeridministrationsens arbeide for fremme av eksporten av vore fiskevarer ved reiser i handelsøimed til indkjøp og utsendelse av vareprøver, til studium av toldforholde i de forskjellige lande m. v.

Under budgetforhandlingen vedtok raadet at foreslaa dette beløp opført som titel 6 b.

Til nærmere forklaring av dette forslag tillater jeg mig at henvise til førnævnte betænkning side 10—11, samt til referatet over raadets forhandlinger.

Titel 7. Til stipendier og avholdelse av et fiskermøte under Norges jubilæumsutstilling i Kristiania 1914.

I mit for raadet fremsatte budgetforslag hadde jeg hertil foreslaat kr. 10 000, idet jeg efter erfaring av bevilgningen til stipendiebudget til Kjøbenhavnertutstillingen, ikke trodde at kunne opføre et større beløp. Som det imidlertid fremgaar av mine uttalelser i anledning av Kjøbenhavnertutstillingen, vilde jeg anse et større beløp for meget ønskelig og i dette tilfælde særlig, fordi her desuten vil komme til udgifter ved avholdelse av et fiskermøte.

Jeg anser videre avholdelsen av et fiskermøte som den bedste form for anvendelsen av stipendierne og finder derfor at maatte anbefale raadets forslag.

Titel 10. Som titel 10 c foreslog Fiskeriraadet opført kr. 3000 til fiskeforsøk efter sild efter departementets nærmere bestemmelse.

Idet jeg henviser til referatet angaaende denne sak skal jeg uttale, at jeg finder denne bevilgning ønskelig under den forutsætning, at den kommer til anvendelse under ekstraordinære forhold. Jeg henviser til, hvad jeg tidligere har uttalt om samme sak.

Titel 11. Fiskeriselskaper og fiskeriforeninger.

Hammerfest Fiskeriforening. Raadet vedtok enstemmig at anbefale et statsbidrag av kr. 600 (se referat og protokolavskrift).

Som jeg uttalte under debatten kan jeg anbefale dette under forutsætning av, at der senere indkommer tilfredsstillende begrundelse av forslaget.

Nordlands Fiskeriselskap. Raadet anbefalte statsbidraget forhøiet med 500 kroner, der blev at tillægge posten: „arbeide for klippfiskens forbedring“. Jeg tiltraadte dette forslag, fordi det oplystes, at selskapet derved vilde sættes istand til at utsende 2 vandrelærere.

Namdalens Fiskeriselskap. Jeg anbefaler den av raadet vedtagne forøkelse med 250 kr., fordi derved løn til vandrelærer kan utredes av budgettet, og jeg anser vandrelærervirksomheten nyttig i disse distrikter.

Fosens Fiskeriselskap. Fra dette selskap er fremkommet andragende om bevilgning av 1000 kr. som bidrag til et ishus, der vil koste 3000 kroner. Ifjor bevilgedes første del av statsbidraget med 400 kr. Jeg hadde iaar opført et lignende beløp, men tiltraadte raadets forslag om at dette forhøies til kr. 600, hvorved det hele statsbidrag til dette ishus vil være tilstaaet selskapet.

Kristiansunds Fiskeriselskap. Raadet anbefalte det av mig foreslaatte statsbidrag kr. 3760 forhøiet til kr. 4000 for at imøtekomme selskapets indtrængende andragende om noget forhøiet administrationsutgift.

Jeg finder at kunne anbefale dette andragende.

Fjortofts Fiskerforening. Fra denne forening forelaa andragende om opførelse av ishus og pakhus. Raadet anbefalte denne sak utsat, men i betragtning av det store arbeide, som denne forening har utført for at fremme den bedre behandling av klippfisk paa Søndmør, og for at fremme det fremsatte forslags videre behandling anbefalte raadet — efter mit forslag — at opføre 150 kroner til administration.

I forbindelse dermed oversender jeg et indkommet andragende fra komiteen for den organiserte sammenslutning til arbeide for en forbedret behandling av klippfisk paa Søndmør om 800 kroner til dette arbeide.

Raadet anbefalte enstemmig dette andragende, og jeg slutter mig dertil.

Selskapet for de Norske Fiskeriers Fremme i Bergen. Fra departementet har jeg i sin tid mottat vedlagte andragende fra Arne Barman ved Aalesund om et stipendium til at studere østerskultur i utlandet. Efter forhandling med Fiskeriselskapet i Bergen, som administrerer arbeidet for østerskultur, har selskapet stillet sig villig til at tilstaa dette stipendium under forutsætning av at statsbidraget paa posten „østerskultur“ forøkes med 300 kroner.

Likesom raadet anbefaler jeg dette.

Arendals Fiskeriselskap har i vedlagte skrivelse oplyst, at dets budgetforslag for det ekstraordinære forslags vedkommende, kan reduceres med kr. 1200 under forudsætning av at det ærede departement samtykker i at et opsparet beløp for indeværende termin anvendes til reparation av utklækningsanstaltens pumpe.

Under denne forudsætning forutsætter jeg, at der ekstraordinært for dette selskap kan opføres kr. 1600 istedenfor kr. 2800.

Ved de øvrige titler paa det for raadet fremsatte forslag foresloges der under raadets forhandlinger ingen forandring av de opførte beløp.

Som ny titel 36 har jeg paa mit budgetforslag opført til fiskeridirectionens og fiskeriselskapers deltagelse i Norges jubilæumsutstilling i Kristiania 1914.

Under denne titel foreslog jeg for Fiskeriraadet at anbefale opført kr. 5000 til fiskeridirectionens deltagelse i utstillingen.

Dette forslag vedtokes enstemmig av raadet.

Jeg forutsætter dette beløp anvendt til lønning av tegner, honorar for ekstrararbeide, samt materiale (vægplancher m. v.) til utarbeidelse av karttegninger, grafiske fremstillinger etc. til belysning av fiskeriernes utvikling i de forløpne 100 aar, samt til belysning av de viktigste videnskabelige resultater opnaadd ved statens fiskeriundersøkelse.

Jeg foreslaar dette beløp opført som titel 36 a.

Som titel 36 b foreslaar jeg opført kr. 10 000 til kollektiv fiskeritstilling under jubilæumsutstillingen, dels ved fiskeriselskaper og dels ved andre private organisationer.

Jeg skal tillate mig i sakens anledning at henwise til, hvad jeg anførte side 39 i det for raadet fremsatte forslag.

Det fremgaar derav, at jeg til min budgetbehandling kun fra enkelte selskaper hadde mottat forslag om bevilgning i dette øiemed, hvorfor jeg ikke saa mig istand til at opføre noget bestemt beløp paa mit budgetforslag.

Under Fiskeriraadets møter fremsattes der av repræsentanten Hegge forslag om bevilgning av 6000 kroner i dette øiemed. Jeg fandt imidlertid ikke at kunne anbefale saadant forslag, fordi der ikke forelaa nogen uttalelse derom fra den av Regjeringen opnævnte formand for fiskeridivisionen, hr. konsul Schram. Isteden fremsatte jeg følgende forslag, som vedtokes enstemmig:

„Fiskeriraadet henstiller til Fiskeridirektøren at indgaa til Regjeringen med forslag om bevilgning til fiskeriselskapers og distriktskomiteers deltagelse i utstillingen i Kristiania i 1914.“

Efter raadets møte har jeg nu mottat vedlagte skrivelse fra konsul Schram af 14 ds., i hvilken han efter konferanse med de interesserte andrar om 10 000 kroner i øiemedet.

Skjønt denne sak fra utstillingens side kunde ha været bedre forberedt, tillater jeg mig dog at anbefale hr. Schrams forslag, for at muliggjøre at fiskeriavdelingen ved utstillingen kan bli ordnet saa tilfredsstillende som forholdene tillater.

I det for Fiskeriraadet fremsatte forslag side 1 anførte jeg at mit forslag ialt androg til kr. 459 330. Ved de her foreslaatte forandringer vil dette beløp maatte forandres til kr. 495 170, hvilket beløp bedes rettet i mit forslag.

